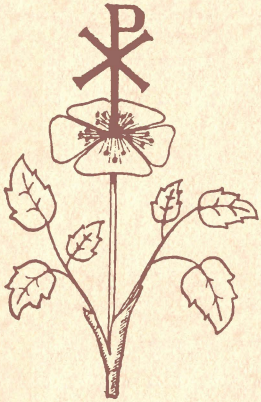
PROHÁSZKA OTTOKÁR

A SZÉP SZERETET ANYJA

PROHÁSZKA OTTOKÁR ELMÉLKEDÉSI KÖNYVEI:

Rorate coeli
P 1.–

Gloria in excelsis
P 1.–

Jordán partjától Táborhegyig
P 1.60

Táborhegytől Bethániáig
P 1.–

Bethániától Golgotáig
P 1.–

A keresztfa alatt
P 1.–

A feltámadott nyomaiban
P –.80

A szép szeretet Anyja
P 1.–

A pünkösdi Lélek
P –.80

A túlvilág tornácaiban
P –.80

Élővizek forrása
Jézus Szíve elmélkedések. Fűzve P 3.–

Legyetek világító emberek
Fűzve P 1.–

Missziós körlevelek
Fűzve P 2.–

PROHÁSZKA OTTOKÁR

★

A SZÉP SZERETET ANYJA

ELMÉLKEDÉSEK

BUDAPEST, 1916.
A SZOCIÁLIS MISSIÓ-TÁRSULAT
KIADÁSA

Nihil obstat.

Dr. Michael Marczell,
censor dioecesanus.

Nr. 1699.

Imprimatur.

Strigonii, die 25. Aprilis 1916.

Ludovicus Rajner,
episcopus, vicarius generalis.

A Szent-István-Társulat bizománya.
Stephaneum nyomda r. t. Budapest.

A szent Szűz egyénisége.

A szent Szűz Krisztus után Istennek első gondolata, a «Primogenita» nagy hivatásának megfelelőleg, erőben, szépségben, az Istenanyát megillető nagy stílben van kialakítva. A szentírás csak azt mondja: «de qua natus est Jesus», vagyis ez az asszony oly nagy, oly mély, oly fölényes és kegyelmes, hogy anyja lehetett, Istenanya, ki az igét vágyódó, ünneplő lélekkel fogadta, keblébe zárta, vele vérét megosztotta, őt tejével táplálta, lágyságával, gyengédségével, szeretetével kielégítette. Várta s ajtót nyitott a jövevény Istennek s kezének mirrhás illatával elbájolta őt. Aki Istent fogan és hord 9 hónapig szive alatt s csitít édes tejjel keblén: annak a lelki nagyság s mélység isteni igényeit kell kielégítenie. Az ilyen lélek létet, életet, tudást, művészetet, szellemi világot meghaladó fölényes nagyságban s méltó-

ságban lép elénk. Mons super montes, lelki világa pedig a mélység s bensőség titokzatosságában feslik ki s öntudatosan átélt érzésekben s elragadtatásokban adja ki energiáját.

E nagyságot jellemzi *a)* az Istenközelség. Minden lélek annyiban nagy és szép, amennyiben Istenhez közel áll s e közelségét érzi s élvezi. Senki sincs oly közel Istenhez először a test és vér kapcsán s azután ép ezért az érzület és a lelkület s isteni gondolat, érzés és elmélyedés révén, mint a szent Szűz. Mózesnél közelebb, Illésnél s a viziós prófétáknál s az Istennel közlekedő szenteknél; oly közel van hozzá, mint saját gyermekéhez; azok dörgésben, villámlásban, ködben, füstben, szimbolumokban érintkeztek vele; míg ellenben a szent Szűz gyermekének gőgicsélésében, édes tekintetében, mosolygó arcában vette kinyilatkoztatásait.

b) Jellemzi őt a természetfölötti világgal való páratlan érintkezés. Amica Dei, sőt Mater Dei. Az Isten benyomásait ő veszi legérzékenyebben, a lelke arra van teremtve; befolyásait ő nyeri legbőségesebben. Itt szivek ömlenek át egymásba. Ő az első szőlővesszeje annak a tőkének, —

első virágos vesszeje a megtestesülés titokzatos gyökerének; azért az isteni szeretet és élet benne adja ki legigézetesebben erejét. Παντα ψυκῆς πληρη; minden lélekkel telt benne; azért érzi az ember: Deum patitur... Istent bír el!

c) Jellemzi páratlan hivatása. Amint vért és tejet szolgáltatott az Úrnak s szépségét, kellemét Jézus belőle vette s általa lett «speciosus inter filios hominum»; úgy a kereszténységnek is a szent Szűz kölcsönöz bájt, varázst, illatot. A betlehemi barlangnak ő a mécsese, a szent éjnek a legszebb csillaga, az ő fohásza a legédesb «Gloria»; Názáreth nem lenne Jézus otthona, ha nincs az otthonnak édesanyja s angyala; a Golgotha nem volna oly csodálatosan megrendítő, ha Jézus a kereszt mellé nem ülteti a gyöngyvirágot, melyet elsőnek hint meg vérével s ezt a rózsát, mely odatapad s felfut a keresztfán s kinos érzésében kivirágzik. — A szent Szűz eszközli ki az első csodát, — ő járja az első keresztutat, — ő zárja szivébe egymaga, a kiszenvedett Krisztusba s művébe lefektetett hitet, ő csókolja meg elsőnek az örök üdvösség vágyával, megnyugvásával Jézus sebeit; ő tartja egy-

maga az első feltámadás vigiliáját. Ő várta 33 év előtt egymaga az Igét a gyümölcsoltó Boldogasszonynap éjjelén; ő fogadta egymaga Bethlehem karácsonyában; ő várta őt egymaga a föltámadás hajnalán; ő, csak ő. Una est dilecta, amica, speciosa mea!

E páratlanul fölséges léleknek részünkről lelkes és mély tisztelet jár. Elül jár az Isten angyala a szent Szűz köszöntésében midőn mondja «Üdvözlégy Mária; követi őt szent Erzsébet, aki a köszöntést szinte folytatja: «áldott vagy te az asszonyok között»; s a keresztény katholikus egyház, mely ezt a tiszteletet magától az elragadtatásban éneklő szent Szűztől mint szent kötelességet és parancsot vette: «Ime ezentúl boldognak mond engem minden nemzedék». — Mondjuk ily érzésekkel az Üdvözletet.

A szent Szűz pszihológiája.

Képünk nincs a szent Szűz lelkéről, de van néhány értékes, mindentmondó vonásunk, melyekből benső lelki világát összeállíthatjuk s magunk elé varázsolhatjuk.

a) Első jellege e bensőségnek az Istenben, a végtelenben, abban a fényes, mélységes, édes, erős, kifejezhetetlen lelkiségben való elmélyedés. A szentírás a szerető lélek viszonyát a jegyesnek jegyesével való egyesüléséhez hasonlítja. Egynek lenni vele, benne élni, őt élvezni..., ez a szeretet kegyelme, vele jár az elmélyedés az Úrban, az ima élete, a bizalmas közlekedés édessége, a béke, a megnyugvás varázsa. A lélek tényleg jegyes lesz, virágzó, üde, lelkes, meleg, Istenhez simuló szellem lesz. A szent Szűznek Istenben való elmerülését jelzi a szent éj, midőn az Ige testté lőn és ő benne lakózék, a karácsonyéj s utána az istenanyai elragad-

tatásnak negyvennapi öröme, az édes magánynak negyvennapi álma, melyben Istent ringatta s mondá: «Nolite suscitare, dilectam, donec ipsa velit». Azután jött Názáreth a szent Szűz imádkozó lelkének folytonos kontemplációjával, melynek napja a gyermek, a fiú, az ifjú Jézus arca; az igazság e napjának sugárzatát a szellemi világ trópusaiban, a názáreti magányban, a szent Szűz fogadta lelkébe s tőle nyilt ki varázsteljes szépségében és lett «speculum justitiae». Elragadtatással szemlélte, imádta s utánozta Jézusát; tőle tanultunk mindnyájan; szent Bernát, Katalin, szent Ferenc, Teréz, mind-mind az ő nyomaiban járnak.

b) Második jellege érintetlensége; «integerrima virginitas», sértetlen tisztasága s ez érintetlenségben üdesége, ereje, lelkének virága. A mezők lilioma ezt a két tulajdonságát tünteti föl; romlatlanságát s eredeti szépségét. A «myrrha et casia», mit a zsoltár a szép lélekről emleget, eszünkbe juttatja egyszersmind az erőt s az erőnek szépségét. Szép lélek, tiszta, sértetlen lélek csak erős lélek lehet s az erős lélek örvendő lélek; koszorú van fején s ének hangzik ajkán. Azért az a

Szűz, kinek homlokára tűzte Jézus a tisztaság csillagát s hajába fonta a tündöklő sértetlenség liliomát, az énekelni is tud; a Magnificat az ő éneke.

c) Harmadik jellege nőiessége, kelleme; e vonásokat az biztosítja, hogy van egy szerelmes gyermeke, egy s egyetlen. A boldog szeretet kedvessé s szeliddé tesz; a kellem, a gratia, a szelidség virága. Ahol Isten gyermekszemekből néz édesanyja szemeibe, ahol a Végtelen gyermekdadogásban szólal meg: ott az anya arca okvetlenül magán hordozza a legmélyebb boldogság s a legszebb kellem kinyomatát; édes lesz. Az egyház érzése ezt kitalálta; azért mondja: «illos tuos misericordes oculos...!»

d) Negyedik jellege igénytelensége s egyszerűsége. Az igénytelenség lelki szegénység s együgyűség lehet, származhatik tompultságból s érzéketlenségből s akkor ugyancsak nem erény s nem erő; de származhatik fölemelkedettségből, szellemi emancipációból, mely a végtelen értéknek, saját lelkének öntudatos nagyrabecsüléséből való. Elég vagyok magamnak, mert végtelen, isteni világot hordozok magamban, mást természetesen nem is igényel-

hetek. Érzem fölényemet anyagi lét s érzéki elhaló élet fölött s mivel magam alatt látom az egész világot, természetesen nem becsülhetem többre magamnál, se nem igényelhetem valami nagyon. Annyit, amennyit... A fának, a virágnak is annyi elég a földből, amennyi gyökerének való, azontúl nem igényel belőle többet, mert a napot keresi, feléje nyúlik, sugaraiban fürdik. A szent Szűz is, ez a napsugaras Istenanya, a földön élt, létének gyökere igényelt e földből maroknyit, de különben az Istenbe terjesztette ki lelkének minden ágát-bogát; igénytelen volt a világgal szemben, mert végtelen igényei voltak s azokat ki is elégítette. — Igénytelen leszek földi javak iránt, de annál nagyobb igényeket támasztok magammal szemben öntudatom világában.

e) Ötödik jellege áldozatos, hősies lelke. Fájdalom nélkül, szakadás és veszteség nélkül életet képzelni lehetetlen; kivált pedig annak kell áldozatra, a fájdalomra elkészülnie, ki istenanyai hivatással Krisztust kiséri útjain. Ez a hivatás maga is már mély, csendes, magábatért fájdalommal jár. A szentírás rámutat: a te lelkedet is általjárja a tőr; átszegezett lelked lesz. Mások

Krisztus sebhelyeit testükben hordozzák, neked egy stigmád lesz; a szived lesz átszegezve. Aki szivedbe lát, az ezt a stigmát már az angyali köszöntés óta látja rajtad. S te ezzel a sajgó sebbel jársz s minél jobban szeretsz s minél édesebben szorítod szivedhez Jézust, annál jobban megérzed sebedet. A te szereteted van megsebezve; a megszentelt fájdalom átvonul életeden; ettől lesz lelked kimondhatlanul mély. — A szenvedés akkor mélyíti ki lelkemet, ha jellemet, türelmet, bizalmat, hitet növel bennem.

A szent Szűz arca.

«Ostende mihi faciem tuam», mutasd meg arcodat,... ez az én vágyam; szeretném jobban megismerni az Isten elsőszülött, «praedilecta» leányát. Lelkébe közvetlenül nem nézhetek, de mivel a lélek az Isten műve, az Isten műhelyében szeretném ellesni azokat a motívumokat, melyek a szent Szűz arculatát jellemzik.

Az első és fő motívum, mely a szent Szűz lelki faciesén elömlik s mely alapszinezetét és hangulatát adja

a) a teremtő Isten előszeretete iránta s következőleg teremtő alkotásában a többerő s a több-szépség. A Szűz eszméje az Úr lelkesülése; a lelkesülő, inspirált szeretet mindenütt tud remekelni; ha pedig ez a lelkesülés isteni, akkor istenileg remekel; ha végtelen vonzalom és édesség inspirálja, akkor remeklésén is a bájnak s szépségnek tavaszi, zsenge ihlete ömlik el.

Itt ez vezet; a szent Szűzről elmondhatni: «primitiae amoris et praedilectionis divinae», vagyis rajta pihen az isteni szeretetnek hajnali sugára; ő nemcsak az Úr hajléka, temploma... sokkal több: «sponsa ornata», menyegzős jegyese. Az a szeretet hat s alkot tehát itt, mellyel első szeretetét viszonozni tudó lelket alkot magának, amely szeretettől elragadtatva, a hozzátartozás végtelen boldogságával nyomósíthatja a «praedilecta»: Dominus possedit me... az Övé vagyok! «Porta clausa», zárt paradicsom kapuja a lelkem; csak Neki nyilik. «Hortus conclusus», az Isten pihenője a szivem; «Senki szigete» vagyok, senkié, azaz csak az övé. E mély lelkiségnek lágy szinei ömlenek el rajta, e szeretetnek finom motívumai rajzolódnak le alakján, melyeket a szentírás jelez, mikor mondja: «flos campi, lilium convallium, palma in Cades, rosa in Jericho», melyeket az áhitat mint egy ősi templom szerteszéjjel heverő díszleteit s ékítményeit kegyelettel egymáshoz rak s suttogja: aranyház, titkos értelmű rózsa, Dávid tornya, elefántcsont torony...

b) A remeklő vonások e lelken a «primogenita» kiváltságai. Hármat említek:

1. A szeplőtelen fogantatás.., lelkének ez az átlátszó, kristályos szépsége. A mélység kristályos szépségének mondanám. Lelke mély, de átlátszó, tündöklő mélység. 2. Az annunciatio, a megtestesülés hirüladása.., lelkének ez az isteni ébersége az istenfeledett s elnyomorodott világban. Neki érzéke van a közeledő Isten iránt. «Virga vigilans»... virágzó, elsőnek ébredő tavaszi ág. A Szentlélek e lélekre száll s ereje benne érvényesül. 3. A mennybefölvétel; a föltámadás erői Krisztus után a szent Szűzben ülik ünnepüket. Nincs művész, aki e vonásokat szerencsésen elénk varázsolja; de a lelkesülő áhitat oly képeket alkot a szent Szűzről, melyek mélységes tiszteletre s szeretetre gerjesztenek. Ily képét őrzöm szivem oltárán; őrzöm s tisztelem.

c) Jellemzi a «primogenita» lelkét, hogy eredeti szépség s hogy semmiben sem kópia. Nincs hozzá hasonló. Neki az üdv rendjében teljesen különálló helye van s ez az ő pszichológiájának páratlan bűbája. Valóban, az ő Istene az ő gyermeke! Ez páratlan «Credo». Az ő Megváltója nem vette le róla a bűn szennyét, hanem megakadályozta, hogy beszennyeztessék,

tehát az ő megváltása páratlan megváltás! Az ő ünnepei kizárólag az övéi, összehasonlítást nem tűrnek a mienkkel. Mit mond a megtestesülés ünnepe neki, mit nekünk? Milyen az ő karácsonyéje, milyen a mienk? A mienk is édes, glóriás evangéliumos; de milyen az övé? Milyen a keresztút s a kereszt neki s milyen nekünk? Hogy virraszt ő s hogy én a föltámadás éjjelében? Hogyan ünnepelte ő s hogyan én Krisztus kegyelmes bevonulásait a világba, a bethlehemi barlangból épúgy, mint a szentsír barlangjából? Ezeket ő élvezte, ő egymaga összehasonlíthatlanul! Akkor csak az ő lámpája égett, csak az ő Glóriája és Allelujája zengett, csak az ő pálmája lengett! Ez érzelmeknek anyja s forrása ő. «Mel et lac in labiis ejus», méz és tej csordul szivéből; érzelmein nevekedünk mi krisztusi lelekké!

d) Ehhez képest lényén valami mennyei derű ömlik el, az Isten különös gondviselése, mely «scuto bonae voluntatis» szeretetének fényből s napsugárból szőtt pajzsával oltalmazza őt. Ő más klimának gyermeke; fölötte más csillagok járnak! Az elesett világ, még szentjeinek világa is, egy rombadőlt mennyország árnyékában

állnak; felhős fölöttünk az ég; az ő ege derült. Az ő üdesége nem a letört virág szépsége. Klima, fény, üdeség tekintetében neki különleges világa van. Amennyit el bir nyelni az Istenszeretet hevéből, amennyi napsugár kell a belefektetett energiáknak, annyit nyer. Benne a természet a maga meg nem szentségtelenített eredeti pompájában lép föl s kegyelmének mértékét a szentekéhez nem hasonlíthatni. Ezt a szép lelket különálló gondviselés vezeti s az isteni remeklés ez új paradicsomának külön oltalmazó cherubja, külön őrangyala van. Ki ne vágyódnék látni őt? ki ne kérné forrón: «ostende mihi faciem tuam!» mutasd meg nekem arcodat!

Az érintetlen szépség.

a) A Szűz a tökéletes ember, hol ész, szív, kedély a legteljesebb összhangban egyesül; az új ember, ki romlatlanságában szerencsésen kifejleszthette minden vonását. Belső világa s külseje is olyan, mint az a gyönyörűséges dóm, melynek minden vonala a legszédítőbb magasságban is hűen van kihúzva, — sehol rajzhiba, sehol zsugorodás rajta, tökéletes minden rózsája, ága-boga; az Isten gondolta, rajzolta, mintázta; ő a királyleány, ő isteni szűz; — mint szivárványos angyalfej emelkedtél föl csillagaink közé, — tekinteted, mint a csillagok rezgő fénye s aureólád zöldes, kékes, rubinos sugárzásban tündökölt. — Ó szép, szép lélek; nézd e nyomorult, szegény állatembert, a porba lökve és a sárban bukdácsolva, lehet-e még nagyobb romlása? szerelmében ráismersz a vadállatra, önzésében a zsarnokra, mosolyért

vagy langyos kis élvezetért odaadja Istenét. Ó, a te lelked az értelmi szépség, a szellemi fölény, a tudás s az itélet örvényes világa, — erősség méltóságos hatalomban, új isten-tiszteletnek, imádásnak, szeretetnek forrása... az Isten végtelenül jobban szeret téged, mint az egész világot.

b) Ezt az isteni embert, a szent Szüzet, vonta magához az Úr; tetszett neki, mert övé volt s lehajlott hozzája. Nem is lehetett ez másképp, hogy mikor kivirágzott az emberiség 4000 éves ágávéja, pompásan és tündöklően a mi kedves Szűzünkben, rászállt az erő, a bölcseség és szépség «Igéje», mint a méhecske és behatolt és szívta mézét s élvezte gyönyörű lelkét. Méhecske, mely csak virágot keres s mézet szív, lehetne-e azt neki rossz néven vennünk, hogy a tövisek közt szálldogálva, este a tiszta ágáve virágára reászáll?! Legyen szivem, édes Jézusom, a te virágod, szállj rám s szívd ki szeretetem mézét; — nem vagyok oly tündéri, oly fölséges lélek, — lelkemben nem emelkedik a szellemi királyság trónja, — szolga vagyok; nincs bennem nyoma a királyi vonásoknak; romok közt, az Inkák romjai közt füstös lyukban lakom. Ó, szellemi fölség

királyasszonya, tekints le reám! Ha szegény vagyok is, de mosdatlan, rongyos nem leszek.

c) Ezt a szépséget élvezi a szent Szűz maga, élvezi s örvend rajta; érzi erejét és énekbe tör ki lelkének gazdagsága. Jól jellemzi ezt a Szeplőtelen Fogantatás miséjének bekezdése: «Gaudens gaudebo in Domino et exultabit anima mea!» Örvendezek, repes a szivem, mert látom magamat, látom, hogy választottja vagyok páratlan, egyetlenül szép menyasszonyi ruhában... tamquam sponsa ornata...! Azért kitört szivemből a hála: «Exaltabo te Domine, quoniam suscepisti me nec delectasti inimicos meos super me!» Eltünt az ellenség győzelmi mámora, káröröme, nem kacag, zsákmány helyett fut csúfos vereséggel. Ó csendes, édes, erős, kedves Deborah... győztél! Magnificatod az Isten hatalmának éneke, ki benned győzött! «Gloriose magnificatus est, equuum et ascensorem, ejus dejecit in mare... Megdicsőült benned az Úr, a lovast lovastul a tengerbe dobta.

A szeplőtelen szív e bensőséges öröme, az értelmes teremtés e legragyogóbb glóriája az a tiszta sugár, mely Istenre verődik vissza.

Csak egy van...

a) A többi mind megszentségtelenített lélek, — nem kertek, de kiégetett hegyoldalak, — nem források, de mocsarak, — nem csillagok, hanem sötét barlangok. Vedd sorba az emberiség leányait, némelyek mélyen lenn állnak, lealacsonyítva, megszeplősítve, mint a bűnnek leányai; mások jobb utakon járnak, de sok gyarlósággal; ilyenek a törekvőbb lelkek sorai; — vannak, kik nagy hivatással birnak, mint Ágnes, limai Rózsa, szienai Katalin; de utóvégre is mind a bűnnek gyermekei, — s ki tudja, hová kerülne egy limai Rózsa, ha szivének örökölt hajlamait követve, Peru leányai közé vegyül s a világi öröm kelyheit szürcsöli s nem koronázhatta-e magát Ágnes és Caecilia is a kicsapongó Róma koszorúival, ha a test hajlamait követi? Ó, mennyi rántotta le önmaga koszorúját, — hány vesztette el

koronáját s aki előbb szent s jó volt, mint az angyal, nemtelen és kitaposott lett, mint a boltok küszöbe. A szent Szűz pedig szeplőtelen, vagyis kezdet óta az Isten szeretetének csókja van rajta.

b) De nemcsak a szeretet alkotása a boldogságos szűz Mária, hanem az Isten méltóságának fénye, fölsége nyer benne kifejezést. Az Isteni fölségnek méltósága kívánta, hogy legalább trónját föl ne dúlja a tévely s hogy királyi székére ne üljön a bitorló; mert hol volna akkor az Isten uralma, ha még fellegvárából is kiszorulna, — hol volna az Isten királysága a lelkek fölött, ha a gonosz minden lélekben tábort ütött volna? S tényleg volt még hely az Isten számára; a «bölcseség széke» nem volt földúlva; — oda szállhatott az Úr — s onnan kiindult. Őt tartotta meg magának a régi isteni teremtésből, — mint ahogy a száműzött király tartana föl magának egyetlen virágos szigetet birodalmából. Elromlottunk; mert «szövetségre léptünk a halállal és a pokollal kötést tettünk... a hazugságot tettük reménységünkké és a csalárdság ad menedéket. Azért ezeket mondja az Úr: Ime, én követ teszek le Sion alapjába». (Iz. 28,

15, 16.) Isten az Úr s a szent Szűz az ő menedékköve, az ő trónja. Az Úr leszorult a természetben, de itt megóvta helyét és uralmát. A többi lélek mohos, szaggatott sziklája Moria hegyének, de a hegy temploma a szent Szűz.

c) S Isten e királyi székből indult ki országlani s uralkodni. A szeplőtelen fogantatás az Isten uralmának erős vára; — az elesett, elbukott lelkeknek rajta kell föléledniök, azt a kegyelemből való tisztaságot kell magukba szívniok, melyet a szent Szűz bir; — csak a kegyelem fejezi ki az Isten méltóságát és fölségét; a lelkeket, kikben kegyelem nincs, halál, romlás pusztítja. Így a Szeplőtelen Fogantatás nagy jel, — az Isten hatalmának s uralmának jele. Isten fölemeli azt, akit akar s akit felemel, az nem önmagában, hanem Benne áll. Kegyelemre van szükségünk s azt önerőnkből el nem érjük s meg nem teremthetjük, azt az Isten adja. Az egész Magnificat cseng a Szeplőtelen Fogantatásban, az Isten hatalmának hymnusa s az ember alázatának éneke. «Magnificat anima mea Dominum, quia respexit humilitatem ancillae suae!»

Hogy' szereti Isten a szent Szüzet?

a) Szereti azzal a kiáradással, mellyel minden gondolatát, kegyelmét, szándékát benne életté váltotta. Örvényt nyitott szivében, a bensőség mélységeit; édes, kedves, izzó szeretetet gyujtott lelkében, hogy ez a szeplőtelen szív tudja őt viszont szeretni igazán. Neki adta legnagyobb ajándékát: a szeplőtelen fogantatást, a szüzesség páratlanságát, az Istenanyaság méltóságát. Ez szeretetének mindmegannyi új meg új árama! «Abyssus abyssum invocat» ...

Finommá, lelkivé tette ezt a lelket, hogy megkívánhassa s gyönyörködjék rajta. «Concupivit rex speciem tuam». — Érzem, hogy Isten nagyon szeret, ha nagyon tisztaszivű vagyok.

b) Istennek öröme van a szent Szűzön. Öröme az a mély, csendes öröm, melyet az írás «laetitia», — «deliciae»-nek nevez.

A szent Szűz lelke Isten gyönyörűségének kertje, paradeisos. Ez az öröm mint dagadó folyam hömpölygött át lelkén «fluminis impetus laetificat civitatem Dei». Ez az öröme kifogyhatatlan. Öröm örömöt vált ki benne, ha Istenre gondol: gaudens gaudebo! Örül az Úrnak.

A tiszta lélek örvendhet a sok győzelmen, melyet Isten kegyelme vív ki benne. Mily fenséges, nemes öröm ez!

c) Isten dicsősége a szent Szűz lelke. A művész koszorúja az ő műve; az apostolnak koszorúja s dicsősége az ő tanítványa. — Isten legnagyobb dicsősége a teremtés s a kegyelem világában Jézus lelke után a szent Szűz virágos lelke. Ezt lefoglalta s lekötötte magának s róla mondhatja: dicsőségemet másnak nem adom. Érte teremtette első sorban a világot, érte testesült meg s szerezte az Oltáriszentséget. Ezt csak az érti, ki meg nem ütközik szent Terézia kijelentéseiben Jézus szaván: «Ha nem teremtettem volna meg a világot, érted teremteném meg, Terézia!»

Tiszteljük e mélységeket, elvesznek bennük gondolataink pitykövei.

Immaculata.

a) Lélek az Isten; puha, gazdag, fényes, erős, mély élet! a lelkiség s a tökély óceánja; s mint ilyen, magához való, gazdag, lelki lelket alkotott anyjában. Akarta, hogy övé legyen, hogy értse és szenvedéllyel szeresse őt. Azért tehát bűntelen s szeplőtelen szépséggé teremtette. Kincse és galambja: «elegantissima anima!» Lehet másokon szebb ruha, drágább kő, fehérlőbb gyöngy, de szépség ehhez fogható nincs. Ez a szépség a lelkiség; negatív tekintetben távol van tőle minden, ami elszegényít, elnyomorít lelket s ezt jelezzük azzal, hogy «bűntelen»; de ez csak fényes árnyéka a gazdag valóságnak, csak pereme az örvénynek; pozitiv értelemben a bűntelenség az élet, a lélek tartalmára mutat, az egészséges, napsugaras, virágzó, isteni lelkületre, mely tükrözik arcán, kivillan szeméből, fölépül alakjában; mint aranyos

fény veszi körül fejét s mint frisseség, báj és kellem zománcozza egyéniségét. Ó, szent Szűz, «lapis electus, pretiosus»; szépségedbe, mint keretbe foglalta magát a megtestesült Isten! Én is nemcsak bűntelen, hanem pozitive erényes akarok lenni.

b) Gazdag az élete! Kimondhatatlan életenergiával telíti az Isten a természetet is; dagasztja, feszíti a levelek erezetét, szövi, festi virágszirmaikat. Hogy van az mind kidolgozva, kiszinezve, kipettyezve! A boldogságos Szűz lelke ily finom, érzékeny, érzelmes, exstatikus lélek. Teste, idegei, vére, lelke belenyúlnak az Isten végtelen életébe; egész lénye tapogató szervvé vált az Isten életének s szerelmének megközelítésére... az Annunciatio éjében, a Bethlehemi szent éjben, Egyptom csillagos s a puszta magányos éjjeleiben! De nem hogy révedező, világfájdalmas s a nagy benyomások alatt szenvedő lélek lett volna, szó sincs róla, hanem az isteni gondolatok s a benyomások erőteljes életét élte; mély, fölséges érzések emelték. Vele nem kelhet versenyre az erőt s szépséget illetőleg semmiféle műveltség, mint ahogy az ősvilág pálmáival nem kelhetnek versenyre a lég- és vízfűtéssel

nevelt harasztok s a sas vijjogó fölnyilalásával a gázzal megtöltött léghajók! Sértetlen, fölényes, lendületes élet az ő hozománya! Ó, csak enervált, elgyöngült ember ne legyek! A bűn, az érzékies, puha élet töri a friss, az illatos lelket, elhervasztja fakadását.

c) Az ő kegyelmi állapota is más, mint a mienk. Az ő kegyelme az el nem esett lélek kegyelme! Az ő kedélyvilága kristályos, mély folyam, melyet fény és meleg jár át. Homlokán nem sötétlik az állatjegy árnyéka; ajkain az ártatlan szépség ömlik el; a lélek tüze és szemérme festi arcát: «Verecundia lampas pudicae mentis, virtutis sedes, virtutum primitiae; rubor ipse genarum, quem forte invenerit pudor, quantum gratiae et decoris suffuso afferre vultui solet». (Bernard. in Cant. 86.) Vagyis: a lélek szemérmes szépsége ömlik el rajta; pírja is, mint a virág kelleme és bája. — A mi szivünk ezzel szemben a vulkán szenvedélyes tüzes s füstös kráterja; vérünk gyakran tüzet fog s lelkünket elhervasztja. Tisztátlan képek, vágyak kísértetekké lesznek; járnak bennünk, mintha otthon volnának; levernek, megaláznak. — Nyomódjék ezzel szemben lelkünkbe a

szent Szűz tiszta alakja; mosolyogjon felénk biztató, virágos, szép arca; leheljen ránk erőteljes lelkiséget, hogy az érzéki embert az ő gondolatai szerint idomíthassuk. Ne csüggedjünk; nálunk a lelki szépség «manufactur», hosszú, lelkes munkánk terméke.

Nagy jel tünék fel az égen...

«És nagy jel tünék fel az égen: Egy asszony, kinek öltözete vala a nap, lábai alatt a hold és fején tizenkét csillagú korona». (Jel. 12, 1.)

a) A nagy jel a mi egünkön, ott, ahol a mi csillagaink járnak s ahová reményeink irányulnak üdvözülésünk perspektíváiban... az asszony. A régi asszony a földön szintén jel volt, a bukás a romlás szimboluma; szépsége elhervadt. Vele szemben áll az égi jel, a «mulier in coelo». Mint ahogy van új, égi ember, «coelestis homo», úgy van mennyei asszony. Ennek az embernek kezére s ennek az asszonynak szivére bizta Isten az emberiség javait. Föllépteti itt ismét a két elemet: az erőt és a kellemet, — a Victor Rex-t s a Regina Dominá-t s új világ, új nemzedék, új törekvés sarjad nyomukban.

b) Ez a mennyei asszony szépségbe öltözött; a napsugár az ő kendője; ami

fény, szín, vonal, rajz kerül ki a napsugárból virágra, madártollakra, lepkeszárnyakra, alkonyizzásra, víztükrözésre, opálra, gyémántra, ebből van szőve kendője; benne pedig, szivében rejlik a tüzes, isteni élet melege. Minden napsugaras s királyi rajta: szépsége, termete, koszorúja, hatalma; úgy válik ki a létből, mint a csillagkoszorú az éjből. Ő anyja egyszersmind a királyi nemzedéknek s szellemüknek, a szép szeretetnek.

c) S ha e mennyei asszony szemeibe nézek, tekintetében az imádás, a hála, az alázat, a ragaszkodás bensőségét látom. Istenéhez, Urához, Fiához simul; lelke rajta függ, nyomaiban jár hűen. Mindig vele van, azért a romlás tőle mindig távol van. Éva kígyónyomokon hűtlenül járt. Szép életet s örömet keresett s mint tanácsadó rossz szelleme, végre is a földhöz, sárhoz tapadt; a «mulier coelestis» másfelé jár. Az erős élet csak az, mely a földből, az időből, az érzékiből szellembe, lélekbe, erénybe öltözik. «Mein Sinn ist ganz Dir zugewandt, Mein Leben liegt in deiner Hand. Du form' es gut, du form' es recht, zu einem Kunstwerk schön und echt, Dass es hinauf zur Höhe weise, Und selig seinen Schöpfer preise.»

A szent Szűz születése napja.

A szent Szűz születése napja örömnap *a)* az égben. Isten ismét teremtett egy lelket, melyet a bűn nem homályosított el. Ez a teremtése nem romlik; ez a remeklése érintetlen. A teremtő Isten ismét mondhatja: tota pulchra, egészen az enyém s ez a szép lélek ma indul meg az élet útjain. A legnagyobb kegyelem, külön őrangyal, különös gondviselés kisérik. Salve, salve virgo gloriosa!

b) Örömnap ez a földön, hajnalhasadás. Éjben álltunk s hiába vártuk a napot, végre ránk hasadt ez a leheletszerű, királyi, biborba öltözött hajnal; ez napot jelent. S mint az erdő madarai énekelnek a pirkadásban, úgy ébred lelkeinknek imádó, hálaadó éneke. Csakhogy eljöttél édes, szép hajnal, életünk reménye! Mily erő s bizalom sugárzik belőled!

c) Örömnap a kereszténységben; meg-

születik végre az első istengyermek, a született királynő; a mi Kisasszonyunk. Első is, legszebb is és leghatalmasabb; szemünk fénye s dicsőségünk, soraink elé áll. Mit tesznek a népek a saját vérükből eredt s történetükkel összeforrt királynőkért? Vitam et sanguinem pro rege et domina Maria!

d) Örömnapja az életnek; most fakad az erős, szeplőtelen, romlatlan életnek bimbaja; ez az az «inclyta vita», a kitünő élet, «illustrans ecclesiam», mely fényt áraszt ránk. Őszkor születik, mikor a természet halni készül, mintha jelezné, hogy az elhaló természetben kigyúlad a kegyelmi élet s hogy ne féljenek hervadástól, kik Istenből élnek. Azért tehát örvendünk e kedves őszi ünnepen, melynek igénytelenségében őserő s örök élet lüktet. «Nem halok meg, — énekli a lelkem — hanem élni fogok.»

Mária neve.

A név csak jel a gondolat, az érzés, az akarat, a szenvedély és szenvedés országában. Jel, mely fényt vagy sötétséget áraszt, édes örömöt vagy keserűséget ébreszt. Mit jelent hát nekem a név: «Mária?»

a) Fényességet, világosságot; a lelki világ hajnalfényét; minden erénynek, alázatnak, egyszerűségnek, engedelmességnek, elvonultságnak, Isten akaratán való megnyugvásnak sugárzatát; de különösen jelenti azt az érintetlen, fölséges tisztaságot, mely arcán, lényén, egész valóján elömlik, a megtestesült s megkoszorúzott szüzességet. Ez az érzékies, tisztátlan világnak tűzoszlopa. Romlott természetünkben egyre támadnak testi kívánságok; sokszor föllobog a tisztátalanság sötét tüze; kisért gondolatban, vágyban, szóban; belopódzik szemeinken, belopódzik moso-

lyogva, hizelegve, bűbájosan s a szégyenérzet megnehezíti e bünök gyónását. Minél inkább szeretjük a szent Szüzet, kinek neve is tiszta sugárfény, annál mélyebb utálat s irtózat fog el a tisztátalansággal szemben. A szentirás hangoztatja hatalmát: Ki az a szép s az a félelmetes, akár a seregek csataéle s honnan ez ereje? 1. Lelkének szépségéből s ragyogásából, mellyel legyőz mindent. Hódolunk neki s azáltal fölszabadulunk. «Mint a pálma nőttem föl»... 2. Közbenjárásából; ő az Isten gyermekeinek anyja s oltalma.

b) «Mária» annyit tesz, mint keserűség. Ő a keresztrefeszítettnek az anyja; tehát maga is oda volt szegezve. Illett reá a név: «Mária!» Keserűségének gondolatánál megszállja lelkünket a részvét s a fájdalom. Halkan suttogjuk nevét: «Mária, tenger keserűsége», ó fogadd köszönetemet, sokat szenvedtél, sokat tűrtél, mert édesanyám lettél. Neved hallatára a tenger keserűsége jut eszembe, de neved mégis édes nekem. Ha keserű lesz valamikor életem, akkor a szent Szűz nevére gondolok, az biztat s vigaszt ad.

c) «Mária» annyit is tesz, mint úrnő, uralkodó. Midőn az izraeliták a Vörös-

tengeren átkeltek és az egiptomiak a hullámokba vesztek, Mária, Mózes nővére énekelte el a győzelmi éneket s utána vonultak az asszonyok mind dobokkal, énekkarokban. Ez a Mária előképe szűz Máriának, aki ugyancsak tud győzni s himnuszt énekelni. Győzött a bünön, mely őt soha meg nem zavarta s hatalmas volt az Isten fia szeretetétől, ki alávetette magát neki. Úrnője a nemzedékeknek, melyek neki hódolnak s őt boldognak mondják, hozzá futnak s nála megnyugszanak. Mária az én asszonyom. Un Dieu, un roi, une dame.

A szent Szűz bemutatása a templomban.

a) Édes az a bensőség, mely a szent Szüzet kisleánykora óta kiséri s figyelemben részesíti s gyengédséggel őrzi emlékét s azért bemutatásának is a templomban nov. 23-án külön ünnepet szentel. Kedvünk telik abban, hogy az Isten a Szüzet mint kis leányt siet magának lefoglalni. Pedig több-e neki egy gyermekfej, mint a szőke kankalin vagy a százszorszép? De ő világoknál többre becsülte ezt a gyermeket s nevelője, mestere lett. Szerette őt; tetszett neki: «sola sine exemplo placuisti»: senki úgy, mint ő s tetszése annyit jelentett, hogy senki sem nyert annyit kegyelemből, bensőségből, lelkiségből, finom érzékből, mint épen a Szűz. — Az én lelkem is Istené; elég ezt tudnom, hogy becsüljem, szeressem s neveljem azt.

b) Nevelkedett a templom légkörében.

A templom szelleme is más, mint a családi köré; törekvőbb, keményebb s hősiesebb. A sas fészke is másképp van rakva, mint a pelyhes, puha stiglicfészek. Az istenes életben is vannak elszántabb, keményebb irányzatok, teljesebb odaadások, magányosabb s magasabbra törő utak; ezekre tisztelettel s szeretettel tekintsünk, e hivatásokat ápoljuk. — Ne mondjuk: «Minek az, hisz a közönséges életben is lehet az ember szent?» Hogyne lehetne, de ki fogja a művészt tartóztatni, hogy el ne mélyedjék s ki a lelket, hogy Istenbe ne merüljön! Merüljön bátran.

c) Szent Erzsébetet már 4 éves korában vitték el a Wartburgba, hogy tanítsák szeretni Lajost, jegyesét; a szent Szüzet is korán vitték és adták át a templomszolgálatra. Korán hív az Isten; boldog, aki hallja szavát. Gyümölcsöt keres az Úr, melyen még az éj lehelete s virágot, melyen a reggel csillogó könnye van; nem vesz piacról, kofától. «Veni de Libano», jöjj, az érzés tiszta magaslatairól; nem fagysz meg; «coronaberis», megkoszorúzlak. Ne félj, hogy életed sivár lesz. A Libanontól Szíria felé sivatag van, de a tenger felé illatos tamarinfa

s cédruserdők illatoznak! Mily nemtelen dolog végiggázolva a világon, prostituált szívvel állni az Úr elé.

d) Készséggel megy föl a kis leány a templom lépcsőin; nemes szive érzi, hogy hol van ő otthon. Megy, mint Eszther királyné; bevezetik, mint az Úr jegyesét, sőt mint a frigyszekrényt; be, mint a szent Grált; itt van az ő helye, — Fogadja őt a templom angyala, a szentély angyala s éneklik: «ecce tabernaculum Dei», ime, ez az Úr igazi hajléka, templomnál is szentebb.

Eljegyzés.

a) Szent szeretetben közelednek egymáshoz ketten, kik egybe akarnak kelni s egymáséi akarnak lenni; a kötelék, mely őket egymáshoz füzi, a kölcsönös szeretet. Ez a szeretet erős és szent, nincs benne semmi, ami ellenkeznék az Isten iránti szeretettel; az örök boldogság utáni vágy, mely minden szeretet fenekén rejtőzik, itt csak jó irányba tereli a lelkeket s ha a szent Szűz és szent József jegyesi szeretettel közeledik is egymáshoz s magát adni s azáltal a másiknak földi boldogságát is növelni akarja, de ezt mind az Isten szándékai szerint akarja megvalósítani, aki mindakét szeretetet lelkünkbe oltotta: a földi — mondjuk, az emberi élet viszonyait átjáró és nemesítő szeretetet, — azután az égi szeretetet. Sok-sok ember lelkében e két szeretet közt gyakran emésztő, tragikus ellenkezés lép föl, mely a lelki-

ismeret kínja s az élet sorvasztása. Voltak olyanok is, kik azt a földi szeretetet s gerjedelmeit bűnnek s tiltott vágyaknak nézték, melyek elterelnek üdvösségünktől s örök célunktól; voltak, kik egyrészt a földi élet örömeit s a családi boldogságot nem akarták nélkülözni, másrészt azonban a természetes nemi vonzalmakban csak sötét veszedelmeket sejtettek s ezek hajlandók voltak magát a házasságot is csak tűrt intézménynek nézni, melyet ép azért kell elviselni, mert nem lehet rajta változtatni. Az ilyen nézetek nem szolgálnak arra, hogy a házasságot nagyrabecsüljük, amint hogy nem alkalmasak arra, hogy a házasságra vezető szeretetet és szerelmet megszenteljék; de az egyház ezeket az irányzatokat mindig túlzottaknak és téveseknek tartotta. Minket a szent Szűz példája másra tanít. Jóllehet az Istenanya a házasságban is szűz volt, mégis eljegyeztetésében a házassági intézmény nagyrabecsülésére tanít. Az ő nyomaiban mi is szentnek, sőt szentségnek tartjuk a házasságot s szentnek a jegyesek szeretetét. A szent Szüzet is eljegyeztetésében szent József iránt való szeretete vezérli és boldogítja. Mily nagy jótéteményt jelent ez a küzdel-

mes és sokszor túlzásokra hajlandó emberi szíveknek s mily jól esik a szent Szűz példájában látnunk az élet s a szentség harmóniáját. Vallásos érzéseink ez esetben egybe vannak hangolva szívünk érzelmeivel; a vallás megszenteli a férfinak a nőhöz s a nőnek a férfihoz való viszonyát. Isten vezette e kettőt egymáshoz régen az első emberpár megáldásakor: Isten vezeti egymáshoz a boldogságos Szűz eljegyzésében szent Józseffel azt a két lelket, kiknek egybekelését s kölcsönös szeretetét s kitartó hűségét a gyermek Jézus áldása s kegyelme szenteli meg s emeli a házasság ideális magaslatára.

b) A boldogságos szűz Mária nem kicsinyli az eljegyzést s a kölcsönös viszonyt, mely abból ered. Jóllehet Istenanyának érzi magát s szivét betölti a tudat, hogy méhében hordozza Azt, kit a nemzetek várnak, azért mégis szivesen egyesül szent Józseffel, kit az Isten élettársul s oltalmul küldött neki. Szent József lett a szent Szűz oltalma s a szent Szűz lett a szó legnemesebb értelmében szent József «segítőtársa» s bennük teljesedett igazán az Isten gondolata a házasságról, hogy férfi és nő egymást segítse s egymást kiegészítse s azt

nyujtsa egymásnak, ami aztán mindkettőjüket önmagukban is tökéletesítse s boldogítsa. Ne legyen a nő a férfi rabszolgája, ne legyen cselédje s a férfi ne legyen zsarnok, aki a nőt meg nem érti és gyötri s ezáltal önmagát is megfosztja az életkiegészítés örömeitől. A férfi nem nő s a nő nem férfi s ne is akarjon egyik a másik lenni; maradjanak más és más, — maradjanak külön-értékek; de nyujtsák is egymásnak azt, amit elszigeteltségükben nélkülöznek s aminek vágya hozta őket közel egymáshoz. Egymásra vannak utalva; egymásnak nagyrabecsülése s a kölcsönös szeretet avatja őket arra a hivatásra, hogy megnemesítsék s új értékekkel gazdagítsák egymás életét. Mily tévutakra került, mennyire fajult el a házasság végig az emberiség történetén! A kegyetlenkedés s a félreértések e sötétségébe világít bele szent József kedves jegyesének s menyasszonyának boldogságtól sugárzó arca s szükség van e világító eszményre nemcsak a pogány, de a modern keresztény világnak is. Mily könnyen síklik le a nő az igazi nőiesség eszményi magaslatából, hogy megvetést találjon ott, ahol szabadságot keresett; mily könnyen síklik ki az isteni

gondolatok pályájából az ember a nemi életnek megitélésében s az arról való helyes fölfogás kialakításában s vagy túlszigorú lesz, hogy egész vagy legalább is félrossznak tartja azt, amit Isten rendelt, vagy szabadosságba esik s elveszti a helyes mértékét, melyre őt nem az ösztön, hanem csak az Isten törvénye nevelheti. Legyen a szent Szűz eljegyzése biztos eligazításunk a modern gondolatok zürzavarában s segítsen rá, hogy jól értékeljük a férfit, a nőt, a szerelmet, a házasságot s a házas életet. A tisztaság bája s fénye ömlik a szent Szűz alakján, ez a fény világít a jegyeseknek, kik mikor házasságot kötnek, az Úr oltárához járulnak, aki a szeretetet s a házas életet «Sacramentummá», szent titokká, szentséggé avatta. Egy-egy tekintet a szent Szűzre, szent József menyasszonyára s feleségére sok mindenféle kétségünkre világosságot önt majd s eligazít a modern szabadosság s ösztönösség veszedelmei közt.

c) A szivek s lelkek ez összeköttetésébe nem elegyedik bele semmi, ami nemtelen s lealázó volna. Azt sem képzelhetem, hogy ez eljegyzésben a szent Szűz s szent József hideg szívvel közeledtek volna egy-

máshoz; ellenkezőleg azt kell gondolnom, hogy mivel az eljegyzés Isten gondolatai szerint ment végbe, hogy ép azért egyik a másiknak szive választottja volt. Nem szabad gondolnunk azt sem, hogy a boldogságos Szűz csak azért ment szent Józsefhez nőül, hogy a megtestesülés szent titka a világot meg ne botránkoztassa; hiszen akkor csak a belátás, tehát az ész, mondjuk, valami érdek vezette volna őt szent Józsefhez s akkor erről az egybekelésről is azt mondhatnák az emberek, hogy az is érdekházasság volt. Az egybekelés csak akkor áll erkölcsi szinvonalon, ha a jegyesek szivük vonzalma szerint egyesülnek. A nemes házasság föltétele a szabadság s az önálló s szabadon rendelkező egyéniség; a házasság értéke pedig a kölcsönös, szeretetből való átadás. Élettársul a férfinak nem való egy fejletlen, inkább cselédszámba jövő valaki, aki ahogyan megy feleségül ehhez, ép úgy mehetne máshoz is; amit így kap az ember, az nem az az érték, melyre szorul s az ilyen értéktelen egybekelésnek is nyögés s kölcsönös gyötrelem a vége. Érezze magát a nő mindig «élettársnak»; legyen az az öntudata, hogy ő férjének Istentől adott

«segítsége», de hogy csak akkor lesz igazán ilyen, ha a szó nemes értelmében kifejti s kialakítja nőiességét. Ha csak divatbábnak készül lenni, akkor messze marad el attól, aminek lennie kellene s azért aztán a házasságban sem fogja azt a szerepet játszani, mely hozzá illenék s a férj boldogítására szolgálna. Bensőség és igazi szivélyesség akkor lesz a házasságban, ha minden tehetségüket s egész lelküket belefektetik s egymás életigényeit kielégíteni akarják. Szülőt s szülői házat elhagytak, hogy azontúl egymásnak szülői s testvérei is lehessenek. Az egybekelés az egyszersmind testvérülés; a feleségben a férjjel szemben anyai s nővéri, a férjben a feleséggel szemben pedig atyai s fivéri érzések is élnek. Ugyancsak ők egymásnak legjobb barátai; ehhez fogható barátság el sem képzelhető. Azért mondotta valaki: «Das Beste an der Ehe ist die Freundschaft». Igen, a házasság értéke s a veleje is a legbensőbb lelkiközösség s a legideálisabb barátság. Ha ez nincs benne, akkor semmit sem ér. Mily egyszerű szavakkal utal a Szentírás e lelki közelségre és közösségre, mikor azt mondja: «és elvevé (azaz magához vevé) feleségét» (Mát. 1,

24.) s ismét: «ki fölkelvén (t. i. József) vevé a gyermeket s anyját s elméne Egyptomba» (Mat. 2, 14.) s ismét: «ki fölkelvén vevé a gyermeket s anyját s jöve Izráel földjére» (Mát. 2, 21.). Mindezekből azt a benyomást vesszük, hogy itt ketten járnak egy úton, akik egymáséi.

Szent József szerepe a szent Szűz életében.

a) Szent Józsefről a Szentírás csak annyit mond, amennyi azokra az első szolgálatokra vonatkozik, melyeket ő az édesanya s a gyermek körül végzett. Védi és segíti a szent Szüzet, Bethlehembe kiséri, megmenti a gyermeket és anyját s Názáretbe visszakiséri s ott él velük s fönntartja őket, a templomba és felvonul a 12 éves Jézussal s anyjával, keresi a fiút s azután nincs többé szó róla. Oly jól illik rá, hogy fidelis servus et prudens, még pedig a gyermek s az édesanya szolgálatában. A központban a Gyermek áll s a gyermekhez egyetlen s páratlan viszonya az anyának van, a nevelő-atya is odatartozik, de csak másod-, harmadsorban. A szent Szűznek érzelmei is, bár gyengéden szerette szent Józsefet, összehasonlíthatlan bensőséggel s melegséggel a gyermekre irányulnak. Ennek az édesanyának

mindene mégis csak a gyermek volt. S minden anyánál így van ez. Hisz az asszony természetes rendeltetése az anyaság s így lelkülete s érzülete is errefelé irányul; érzelmeinek gyökerei a pszihé talajából fakadnak, érzékenységük az ösztön hevétől virágzik ki s életüknek központjában a gyermek áll. A gyermek az övé, senkié sem annyira, mint az övé és senki sem annyira az anyáé, mint a gyermek, a férfi sem. A szent Szűz mindenekelőtt ilyen anya: ez a gyermek az övé s csakis az övé, de azáltal, hogy Isten adta neki a gyermeket természetfölötti módon, azáltal az anyaságnak is az a jellemző vonása, hogy a gyermek tulajdonkép az anyáé s hogy szeretetének s életének központjában a gyermek s nem a férfi áll, szembeszökően ki van emelve. Mennyire igaz, hogy a gyermek az övé s ugyancsak ennyire igaz, hogy senkisem az övé úgy, mint a gyermek. Ez az ő kincse, lelkének foglalatja, életének tartalma s mily stílszerű, hogy az anyaság bemutatásánál szent József alakja csak a háttérben áll s azután csendesen szétfoszlik. Azért mi a szent Szűznek e páratlan anyaságában egyszersmind az anyaság pszihéjének s az anyai

érzéseknek igaz orientációját a gyermek felé látjuk nyomatékozva. Anyaság s anyai érzés jellemzi a női pszihét, ebben üt el leginkább a férfitól s ez anyaság a gyermek felé irányul s a gyermekben pihen meg, mint életének központjában. Ez a természet és az Isten szava s a szent Szűz anyaságában van leginkább kifejezve. Minden igaz kultúra csak az immanens nagy célokat szolgálhatja s haladását csak úgy biztosítja, ha a pszihé radikális irányait követi; a nőnek kultúrája is e törvényt szem előtt tartva, nem akarhatja a női pszihé súlypontját elemelni s máshová helyezni; de a nőnek műveltségével, tanultságával, tehetségének kifejlesztésével is a több és mélyebb, célszerűbb és észszerűbb anyaságot akarja szolgálni. Ez a felelet sok kérdésre s a nő, ki a feleletet megérti, önmagát értette meg s a szent Szűz érzelmeivel világított bele önmaga lelkébe...

b) József; az ő férje. Az a körülmény, hogy a szent Szűz lelkét a gyermek töltötte ki s hogy ő gyermekében pihent meg s anyaságában volt boldog, nem azt jelenti, hogy szive hideg volt férje, József iránt. Korántsem, szerette férjét s szerette gyermekét, de szeretetének s életének súlypontja nem a

férjben, hanem a gyermekben volt. Ez a két szeretet nem zavarja, sőt nem is csökkenti egymást; hiszen szeretet füzi a nőt a férfihoz s ugyancsak szeretet füzi az anyát a gyermekhez s minél igazibb anya valaki, annál teljesebb nő is lesz az. Két szeretet van tehát benne más tartalommal, más szinezettel és élvezettel. Az anyaságban a női természet áll előtérben, a nőnek a férfihez való viszonyában a női individualitás; ezt az individuum tartalma, finomsága, előkelősége, gazdagsága teszi s alakítja értékessé és széppé, azt a természetnek közvetlensége, lágysága, heve, indulatja, gyengédsége. A nő mint természet gyermeket akar, mint egyéniség élettársat, intim jóbarátot akar. A természet benne is az első hatalom s leggyengédebb érvényesülését s kivirágzását a gyermekben birván, a gyermek felé hajlik, de individualitás lévén, minél nagyobb ez a női individualitás benne, annál inkább kívánja az élettársat; a természet közvetlenebb, mint az individualitás, de a természet szegénységre volna kárhoztatva, ha individuális igényeire s szükségérzetére ne ébredne. A szent Szűzet tehát, bármily isteni s nőies benne az anyai szeretet,

jegyesére támaszkodva képzelem és pedig nemcsak úgy, hogy anyagiakban s az élet küzdelmeiben szent József volt kenyérkeresője s kisded házának gazdája s oltalma, hanem úgy is, mint kinek lelkében támaszát, vigaszát találta, megértőjét, kivel közölte gondjait és örömeit s ki az anyaságnak örömeit is fokozta s édessé s boldogítóvá tette... Kapcsoljuk össze a nőiségnek e két jellegét s állítsuk szembe a férfinak lelkületét: az asszonynak lelke központjában a gyermek áll, a férfinak érzelme, központjában a nő áll; az asszony terméi szetesebb melegséggel szereti a gyermeket-a férfi természetesebb szenvedéllyel az asszonyt; a gyermek közelebb áll az anyához, a férfiúhoz közelebb pedig az asszony áll. E kapcsolatokat mint Isten akaratát kell néznünk s mint isteni feladatokat kell tökéletesbítenünk. Szerezzen minél több ideális kiindulást a vallási élet is a szent Szűznek szent Józsefhez való viszonyából s használjuk föl életének e jellegeit a szerelmi s a házas élet megszentelésére; ne legyen az csak az ösztönökre s ne csak világiasan elvakult szenvedélyekre bizva, hanem lássuk abban oly kultúrát, melynek ideálja a szent Szűz és jegyes és anya pszihologiája.

Az angyali üdvözlet. I.

«*A hatodik hónapban pedig küldeték Gábriel angyal az Istentől Galileának városába, melynek neve Názáret.*» (Luk. 1, 26.)

a) A megtestesülés titka a szent Szűz ünnepe, anyaságának s fölmagasztaltatásának nagy napja; márc. 25. és dec. 25. két nap, melyet az anyai elragadtatásnak kilenc édes hónapja választ el egymástól, de a karácsonyi örömnek, glóriának és paxnak kulcsa mégis csak márc. 25. A bethlehemi angyalseregnek előőrseül az arkangyal jelenik meg itt; a Glória in excelsis helyett az Ave Mária csendül meg; az evangélium, a nagy örömhír helyett a titkos valóság, a «verbum caro factum», ez a legtitokzatosabb s legédesebb «factum» szólal meg néma himnuszokban, melyek csak az arkangyalnak s a szent Szűznek zenéje. Ime a szent tavaszi éj; éj, telve zsongással s epedő vággyal s isteni ter-

mékenységgel! Szent éj, néma éj, tavaszi éj..., mikor az ég megnyilt, hogy a legszebben megnyilt szűzi lélekbe szálljon le! Szent Szűz, hogy tiszteljelek? «quibus te laudibus efferam, nescio», nincs szavam, gondolataimat elsöpri az isteni, szenvedélyes élet szentéjjeli árja. Ó hogy szeretlek «Dulcis et cara, mollis et fortis, opaca et clara anima! Dilectione rapta, laetitia et passione inerrabili circumfusa. Tu carmen et psalmus, tu melodia et hymnus. Te audio, cum aspicio: te fruor, cum intueor, Dulcis et sonora laetitia!»

b) Mily fölséges s ragyogó színben mutatja be ez a titok a szent Szüzet. Jön az Úr s leereszkedésének korszakos lépcsőin ott áll ő egyedül, hogy fogadja s vegye az Urat. Az Istennel egyesült lelkeknek legtökéletesebb mintaképe, a názárethi leány! Hogy hogyan karol át az Isten szeretete exstatikus lelkeket, azt rajta csodáljuk; az «Isten velünk» s az «Isten köztünk» páratlanul megvalósult benne; édes anyja lett. Ezt az anyát üdvözli az ünnep magyar neve, mikor kedves hasonlattal élve «Gyümölcsoltó Boldogasszonynak» hivja; itt is oltás történt; az oltóág az Isten fia; beoltotta magát a

szent Szűzbe s általa az emberiségbe; három kegyelmi tényben összefoglalja e nap jelentőségét, melyekért hálát adunk, melyeket élvezünk.

c) Önmagát oltotta először a szent Szűzbe kegyelme által. Minden ember vadonc, bűnös, férges hajtása az ezredéves gyökérnek; de a szent Szűz az Úr kegyelméből nem bűnös, férges hajtás, hanem «virga vigilans», az a lélek, mely mikor ébredt, mindjárt virágos volt. A szent Szűz eredeti bűn nélkül lévén, mint nemes természet jelent meg a földön, homlokán a szeplőtelen lélek méltósága, arcán az Isten leányának szemérme, ajkain a kegyelem szépsége s mihelyt ily lélek megjelent e földön, mihelyt megnyilt az Isten régi gyönyörűségének ez új paradicsoma, lejött az Úr s miköztünk lakozott! Ime az Isten közeledésének titka; hozzám is ez utakon jön; a tiszta, nemes, szeplőtelen érzés útjain. Ez utakat készítsem elő.

d) Minden annyiban szent, amennyiben Istené. A legnagyobb szentség is Isten- és lélek-egyesülés; az Úr megkivánja a lelkeket a szeretet egységében. Ez egységét jelenti szent Katalin gyűrűje, melyet Krisztus húzott ujjára; ezt hirdeti

assziszi szent Ferenc szeráfja, ki szerelmének sebeit, tehát hasonlóságát, vagyis önmagát nyomja bele szent Ferencbe; egységet akar az Úr, azt akarja, hogy egyek legyünk vele akaratban s érzésben. De a szent Szűzzel még szorosabb egységbe lépett: édes fia lett. Ó, mily egyesülés, mily harmónia, mily jegyesi ének ez! Ha a földön a szent áldozások kegyelmeit felgyülemlítenők, ha azt a sok meleg fohászt, azt az édes bensőséget, azt az illatos áhitatot, azt az elragadó elmélyedést mind egy lélekbe fektetnők: mily világ tárulna elénk; de mi ez mind a szent Szűznek e tavaszi megnyílásához képest, melyre az égnek himpora hullott! Ime az isteni élet fakadása! Fölhasználom e gondolatokat, hogy lelkesülésemben Istennel egyesüljek, akaratát imádjam s magamat hozzá idomítsam.

e) Beleoltotta magát úgy, hogy testével is közölte tisztaságát s az siettette a szent Szűz mennybe való fölvitelében testi halhatatlanságát is. Így lett a szent Szűz a legszebb, istenihletett teremtmény! Bele van oltva az örök tavasz szépsége! — Belénk is oltja magát Krisztus testének s lelkének közlésében a szent áldozásban.

Tavaszi nyiladozásoknak, márciusi éledezéseknek kell azoknak a szent áldozásoknak lenniök s a szent Szűz lelkes szépségét s anyaságának bensőségét visszatükröztetniök. A nicaeai zsinat a szent áldozást «symbolum resurrectionis»-nak nevezte; szent Ignác «pharmacum immortalitatis»-nak; szent Irén nem érti, hogy vannak, kik tagadják a föltámadást, jóllehet elismerik, hogy Krisztust vesszük magunkhoz. Ó ne kételkedjünk! Az élet van belénk oltva; az élet kihajt mindenen! Tavaszodik. Isten van otthon a földön! «Sub umbra illius», a legszebb pálma árnyékában! Szép a Szűz, mint a sudárpálma, «sicut palma exaltata». Isten bennünk is van; éljük át.

Az angyali üdvözlet. II.

a) Üdvözlégy... Az ég köszönti a szent Szüzet s az üdvözletben feléje leng az Isten irgalmának s kegyének forró lehelete. Kiérzem a Megváltó Isten nagy vágyát belőle, mely most kielégülni készül s az örömöt, mely az örök szeretetben kigyúl, mikor az Ave cseng, mintha azt mondaná: Csakhogy végre üdvözölhetlek s elvégezhetem, amit öröktől fogva akartam! Az angyal ajkán csendül meg az Ave, de ez tulajdonkép az Isten köszöntése! Oly néma volt az ég s oly sötét volt haragja s ime a némaságot a lelkes szeretet megtörte s mint sötétséget oszlató szép hajnalt köszöntette ez Aveval, ez első hajnali harangszóval! Ezt az Avet az ég harangja harangozza be s azzal ünnepet, megváltást, szabadulást s üdvösséget jelez a világnak. Nem is némult el azóta, hanem megcsendült a bűnös ember

ajkán, az anyának s a nőnek, a gyermeknek, a dacos férfinak ajkán. Az anyaszentegyház átvette az arkangyal szerepét s üdvözli, köszönti Máriát. Az egész világ e köszöntésbe leheli bele fölszabadulásának hálaját, örömét, az is úgy érez, hogy «Üdvözlégy, üdvözlégy, csak hogy eljöttél! Mennyire vártunk!» Juditot is köszöntötte Betúlia, feléje is áradt a zsidó nép öröme s hálája; de milyen más ez az Ave, mellyel a világ szeretete s hálája üdvözli a szent Szüzet s új köszöntést mond neki, amilyet még nem mondtak senkinek. Ahogy az írás akarja, hogy «Dicséretet énekeljünk az Úrnak, új dicséretet énekeljünk Istenünknek» (Jud. 16, 15.): úgy csendül meg új hang, új dicséret, új motivum, új ének az Aveban. Ez Ave napja a «szent napok számába vétetik s tiszteltetik amaz időtől a jelen napig». (Jud. 16. 31.)

b) «Malaszttal teljes», vagyis tetszéssel teljes; valaki, aki az Úrnak mindenképen tetszik, akiben Ő kedvét találta kimondhatlanul. Oly sokszor fordul elő a Szentirásban a lelkek kapcsolatának e motívuma: «si inveni gratiam in oculis tuis», vagyis ha tetszem neked. A szent Szűz ezt a tetszést kifogástalanul megtalálta. Az Úr

tetszésének megfelelt lelkének szépsége, tisztasága, nemessége, bája. Ezt a tetszést magyarázzák a szent Szűz ó-szövetségi jelképei; Eszterről mondja az írás: «és megtetszék neki és kedvet találá az ő szine előtt». (Eszt. 2, 9.) «És a király jobban megszereté őt mind a többi asszonyoknál.» (2, 17.) A szent Szűzön megvolt a természetes s természetfölötti adományok ékessége; a kegyelem páratlan magas foka s a Szentlélek ajándékai; ezek tükröztek rajta az írás szavai szerint: «Igen csodálatos vagy te és orcád teljes kegyességgel» (15, 17.); ez a sokszoros báj ömlött el ajkán, «diffusa est gratia etc.» (Ps. 44, 3.). Kedves volt Istennek lelkében, szive érzéseiben, kedves lényében, kedves beszédében, «ajkai kedvességeért barátja lett a királynak» (Prov. 22, 11.). A Szentlélek e jegyesbe lehelte a próféta által annyira becsült szellemet, «spiritum gratiae et precum» (Zach. 12, 10.). A szent Szűz tisztelete minket e kedvesség elnyerésére ösztönöz s törekvéseink s küzdelmeink legfőbb motivuma az legyen: tetszem Istennek. Ez elég nekünk. Ez eligazít mindeneknek helyes értéklésében s megjutalmaz mindenért. Ami az Úrnak tetszik, az jó s

ha valamivel elérem tetszését, jobbat nem akarhatok s többet nem kívánhatok. Ezt a tetszést kívánja nekünk az apostol: «Gratia vobis et pax» (Rom. 1, 7.), (1. Kor. 1, 3.); hogy e tetszés fokozódjék s hogy e tetszésnek alapja, a kegyelem s az istenszeretet, bennünk öregbedjék, «ut in gratia Dei abundetis» (2. Kor. 8, 7.); azt akarja, hogy ennek tudatától énekeljünk, «in gratia cantantes» (Kor. 3, 16.). Ezzel üdvözli Timotheust: «Gratia tecum» (1. Tim. 6, 21.). S gondolom, ezzel biztat s áld majd a szent Szűz is minket, ha őt szívből tiszteljük s szeretjük: «Gratia vobiscum».

c) «Az Úr van Teveled». Ő gondolt, ő teremtett téged magánakvalóan; Ő él benned s kisér téged; ő inspirálja imáidat, ő megvilágosítja lelkedet, ő fektet beléd értékeket, ő dolgozza ki azokat benned s veled. Az ember annyit ér, amennyi világosság és fölség, amennyi jóság és bensőség, amennyi lélek és mérték van vele, amennyi érzés s lelkesülés jár vele; annyit ér, amennyire mindez elválaszthatatlan tőle. Hát az Úr van veled, az annyit tesz, hogy ez az isteni fény s belátás, ez az isteni érzés s tapintat, ez az isteni mérték és ütem van veled, jár

veled s attól változik el olyanná, amilyen, Istennek kedves életed. Az Úr van veled, az annyit tesz, hogy lelkiségedet ő hatja át s ő emeli; szeretete erővé válik benned s te remekelsz tőle. Amikor így veled van s te vele, akkor te övé leszesz, övé egészen; ő lefoglal; nem tör össze, nem zúz össze, hanem mint az élet szelleme áthat s te benne élsz, mozogsz s vagy. Jobban vagy az övé, mint ahogy gyermek az ő anyjáé; övé vagy. Benne vagy mint a költő lelkes gondolata s a próféta víziója van a költő s a próféta lelkében. Visszavonhatlanul, elválaszthatlanul vagy az övé! Ime a mi programmunk, hogy az Isten velünk legyen s velünk járjon s dolgozzék s hogy mi vele legyünk, belőle éljünk s nála kitartsunk. Csak a szeretet alkotja s füzi ezt a kapcsot, azért szeretetre, szoros ragaszkodásra kell szert tennünk s erre segít kiválóan a szent Szűz tisztelete, ha nyomában járunk annak, kivel az Úr van.

«Miképen leszen az, holott férfiút nem ismerek?» (Luk. 1, 34.)

a) A szent Szűz nem kételkedik az angyal szavaiban s az Isten végtelen leereszkedésében; tudja, hogy ő az Úr s útjait arra veszi, amerre akarja, de a csodálatos ellentét, melyet már a próféta érintett, mikor mondotta: «Ime a Szűz fogan s fiat szül», a szent Szűz ajkán kérdéssé lett: hogyan történhetik az, mikor én szűzleány vagyok s az maradni akarok: Hogyan egyeztethető ez meg a megigért dicső anyasággal? A felelet az, hogy azt a páratlan anyaságot az adja, ki a szüzességet el nem veszi; anyaságra az emel, ki a szüzesség hevét s szeretetét szította föl benne. Hiszen szüzessége révén kapcsolta magához szorosabban, hogy azután anyja lehessen. A szent Szűz szüzessége az Istenszeretet izzóbb s teljesebb virága. Kölcsönös, bensőséges odaadás Isten s ember közt. Azért mondjuk a szent

Szűzről s minden tiszta, szüzi lélekről, hogy az Isten jegyese. Ez a szüzesség nem terméketlen, siralmas lemondás, hanem erő s szerető odaadás, nem hideg érzéketlenség, hanem szerető lelkek tüze, nem rideg magányba zárt kesergés, hanem az örök jegyest kereső lelkület. Típusai nem a Vesta-szűz, a dervis s a bonc, hanem Ágnes, Caecilia, Katalin. Testben szüzek, lélekben anyák, mert végtelenül termékenyek. Ez a szűz tisztaság psychológiája.

Jegyes, aki szeret lelkesen, tüzesen. A Szentírás oly érzelmesen szól róla, mintha a földi szerelem indulatait kölcsönözte volna ki: «Dilectus meus mihi... Vulnerasti cor meum, soror mea, sponsa»... Enyém, enyém vagy szerelmesem... Szivembe égett bele képed, szemed, tekinteted. Keresi a jegyest, jár utána hegyen-völgyön «quia amore languet», mert elemészti a szeretet. Kifesti magának képét, arcát, ajkát, szemét... szeretetet lehel! Szeretetet, mely viszonzást szomjaz. A szent Szűz nyomában gyönyörű lelkek járnak a szüzesség útjain: Gertrud, kinek szive az Úr «mansioja»; Límai Róza, az Úr rózsája. Rosa mihi eris... Szent Erzsébet, kitől az Úr nem akar soha elszakadni; Terézia,

kit az Úr úgy szeret, hogy szép lelkéért egymagáért megteremtette volna a világot. Hogy repülnek a halaványy és kipirult vőlegény felé. «Az én szerelmesem fehér és piros». Ének. 5, 10. Hogy találják el az utat szivéhez... Ha beszélnek vele, úgy szólnak, mint szent Ágnes «rajta kívül nincs más szerelmesem», «nullum praeter eum amatorem admittam», «ő ékesített föl engem koszorúval s gyönggyel... «Dexteram meam et collum meum cinxit lapidibus pretiosis... vernantibus gemmis»; «Mel et lac ex ejus ore suscepi et sanguis ejus ornavit genas meas!» «Ő nekem méz és tej, édes s az ő vérétől gyúlad ki arcom».

Az ő képe tündöklik lelkében: «Ipsi sum desponsata, cui Angeli serviunt, cuius pulchritudinem sol et luna mirantur.» Az övé vagyok, kit angyalok szolgálnak, kinek szépségétől nap és hold elhomályosul s fejemre rózsakoszorút tett; et tamquam sponsam decoravit me corona».

Szeretet, lelkes, forró szeretet; átszellemült szeretet, ez a tisztaság! A lélek átadja magát egészen szeretetben.

Azt mondják erre, hogy ez beteges érzelem! Válaszunk az, hogy ha nem volna az odaadásban tiszta lélek, ha nem volna

benne erő, akkor igen beteg volna, mert áldozatos lélek lángol benne, azért erős és gyakorlati érzelem! Azt mondják továbbá, hogy nem természetes. Dehogy nem; csakhogy a természet felsőbb régiójába való. A természet nálunk három rendből épül föl: a tenyésző, az érző s a szellemi rendből; egyik a másik fölött áll s tulajdonkép egyiknek sem szabad a másikat tönkre tennie. A szellemi rendben ismét sok irányzat van az igazi idealizmus felé. A lelkek nem valók mindenre; nem mindenki való a fokozott szellemi, az eszményi irányzatra, nem engedi fiziologiája, szervezete, vére. Ezeknek ez nem szabad. Betegei, nyomorultjai volnának e törekvéseknek. A krisztusi szó erre is vonatkozik; non omnes capiunt. Nem való mindenkinek; nemcsak hogy nem érti, de a vére sem arra való. De vannak, kik arra valók, kiket az Isten szeretete ragad s kik győzik. Hagyjátok. Ne féltsétek a sasokat, hogy magasan repülnek..., ne a galambot, ha gyorsabban iramlik, mint a szarka, ne a fecskét, ha tengerentúlra száll. Csak azt nézzétek, hogy szellem és erő legyen bennük!

S ha ti nem értitek, hagyjatok békét

nekik; a világ embere sokszor nem érti, mert alacsonyabb fokon áll; ösztönei, hajlamai mások s ő azok szerint igazodik. Nem baj; de ne tagadja a felsőbbet. A szent Szűz ez irányzatra mutat rá s rámutat ez erényes lelkület gyökerére is, mely nem lehet más, mint a lángoló szeretet. Ez ad lendületet..., ez győz. E szereteten gyúlnak ki a szűz tisztaság szép vonásai, az Istennel való összeforrás és egyesülés, a meghittség, a fölemelkedés ösztön és test fölé.

b) «És felelvén az angyal mondá neki: «A Szentlélek száll tereád.» (Luk. 1, 35) Az Isten, aki teremt, az megindíthatja az édes anyában azt a folyamatot is, melynek eredménye a gyermek; vagyis az angyal válasza az volt: szüzességedet el nem veszted s az Isten ad neked gyermeket s ez a gyermek már ezért is «az Isten Fiának fog hivatni». Álmélkodva hallgatta a szent Szűz a hatalom e szózatát s kiértette az Isten szándékát s megnyugodott benne, hogy Isten azt teheti. Minden nehézség meg volt előtte fejtve ez utalással, hogy Istené az erő s ő majd megteszi, amit akar, megteszi vagy megsegít rá, amit parancsol. Isten és én..., ez a nagy dol-

gok jeligéje s tudni azt, hogy ő tud tenni ott is, hol magam nem boldogulok, ez a keresztény hősiesség temperamentuma. Alkalmazzuk ezt mindenre, amire a kötelesség vagy az Isten kegyelmének sugallata visz. Alkalmazzuk pl. a szűz tisztaságra is.

A tisztaság kegyelme az ösztönök szilaj és szenvedélyes hatalmával szemben rásegít a felsőbb, az eszményi szépre. A képzelet s a vágyak reáröpítik tüzes nyilaikat s e nyilak záporában áll sisakkal fején «galea salutis» (Efez. 6, 17.), karján pajzsával, mellén vértével, «thorace justitiae» (Bölcs. 5, 19.) s visszaveti a támadást s parirozza a csapást. Hány képzet, hány ösztönös támadás emelkedik feléje? Ki számlálná meg? Ki számlálná meg egy élet kisértéseit? S minek ezt számlálni? Ki számlálja harcban a nyilakat, a dárdákat, a golyókat? Úgy tartja, hogy annak úgy kell lenni; tudja, hogy a harcot ki nem kerüli, de nem is akarja kikerülni. Panaszkodhatik-e? Ha akarja, megteheti; de vigyázzon, hogy igazságtalan ne legyen. Szent Pálnak megköszönjük, hogy elpanaszolta kisértéseit s bajait; a küzdők vigaszára; a természet természet marad, ha égbe ragadtatik is.

Ez a küzdelmes erő alapja a többi erénynek. Valahogy őrállója a hitnek, reménynek, áhitatnak, áldozatnak, nagylelkűségnek. «Fortis armatus custodiens atrium». (Luk. 11, 21.) A pokol kapuja mellett, Milton szerint, a halál s a bűn ül, az ég kapujánál: a tisztaság s penitencia! Ha a tisztaságot letörtük s vissza nem állítjuk penitencia által, nincs ki győzzön az érzékiség éjében.

Bátran tehát és lelkesen előre! Ami győzelmet aratunk magunk felett, az az egész egyház java; hitünknek ragyogása, buzgalmunknak föllángolása. Minél többször győzünk, annál erősebbé szövődik az az öv, mellyel angyalok övezték szent Tamást s mellyel öveznek tiszta lelkeket.

c) «Ime az Úr szolgálóleánya.» Egyszerű, erőteljes alázatban mutatja be magát a szent Szűz. Mihelyt megértette az Isten szent akaratát, rögtön ott találta magát a maga helyén, a maga szerepében. Az Isten akaratának teljesítésében eszközök vagyunk: ő akar s mi teszünk; ő parancsol s mi engedelmeskedünk. Ez a mi helyes eligazodásunk s ez a mi természetes viszonyunk egyszersmind a mi erőnk s a mi dicsőségünk. Mi lett volna a szent

Szűzből, ha nem azt választja magának, ha megriad, ha máskép akar, ha mást szeret s nem az Isten akaratának hódol? Mit használ embernek, léleknek lenni, ha az első okkal szemben nem állunk az eszköz viszonyában? Mire jó az, ha eszközök vagyunk, de nem művész kezében, hanem félretolva s félredobva? Nem, nem, eszközei akarunk lenni s örülni akarunk, ha Isten használ valamire s ha még oly egyszerű alkalmazásban is használ, mindig azzal dicsekedhetünk akkor, hogy parancsára, akaratára, rendelkezésére állunk s ő méltóztatott fölhasználni minket. Az a «fiat mihi secundum verbum tuum» nem rezignáció, hanem öröm és hála, hogy az Istennek tetszett valami tőlünk s hogy szolgálatára lehettünk. Kell, hogy a mi egész életünk az Isten szent akaratának teljesítése legyen; hozzuk tehát öntudatunkra, hogy mi a szent Szűz szolgálatkészségét s föltétlen hódolatát az Isten minden parancsával s állásunk minden kötelességével szemben gyakorolhatjuk. Az egész életet törvény s parancs igazítja; legyen tehát az élet lendülete a készség s jelszava legyen e szó: ecce ancilla Domini.

Sarlós Boldogasszony.

a) «Fölkelvén azután Mária ama napokban, sietve méne a hegyes tartományba, Juda városába és beméne Zakariás házába és köszönté Erzsébetet.» (Luk. 1, 39.)

A boldogságos Szűznek jól esett meghallania, hogy az Isten titkaiba egy más asszony is bele van állítva s hogy az is anya lett, még pedig szintén valamikép anya kegyelemből s hogy boldogságát, örömét s reményét, ha valakinek, hát annak fedheti föl, neki öntheti ki szivét. Lelkében csengett az angyal szava: «És ime Erzsébet, a te rokonod, ő is fiat fogant vénségében és ez hatodik hónapja annak, ki magtalannak hivatik». Tudta azt is, hogy e két magzatnak köze van egymáshoz; tudta, hogy annak a fiúnak a Messiás előhirnökének kell lennie s ugyancsak, hogy a Messiás kegyelme s szeretete környékezi az előhirnököt. Úgy érezte

tehát, hogy oda kell mennie Erzsébethez s el kell vinnie a Isten megtestesült kegyelmét első sorban Erzsébetnek s magzatának.

Eszmélődő s imádkozó lélekkel megy a szent Szűz a nyári szépségben pompázó virányokon végig; imádkozik s énekel benne szív és lélek: az isteni szeretetnek énekét, az «Énekek énekét» zengi halkan. Illatos berkeken, virágos réteken vezet útja. A legszebb virág Isten világában őmaga. Szive alatt hordozza a testté lett Igét, az emberi természetet magára öltött «örök életet». Körülötte a virágzó nyári élet; fölötte a sötétkék égboltozat, mely csillogó fények árját önti fára, bokorra, a hullámzó aranykalászos vetésre s nemkülönben a sziklás, göröngyös útra. Minden a jelenlevő Istenről szól neki, aki a virágok pártáját kiszövi s kiszabja, aki lélegzik az arcába csapó s megint elhaló fuvalom ritmusában, aki pihen az erdőszél árnyékának homályában; de akinek legédesebb pihenője az ő szüzies szive alatt van. A szent Szűz tud az Isten e meghitt szeretetéről s annak melegétől kivirágzik lelke s boldogan emelkedik ég felé, mint a trillázó pacsirta. Napsugár

ragyog a szent Szűz szemeiben, — áhitat, meghatottság, hála érzelmei váltakoznak szivében. Szebb az a belső, lelki világ, melyet szivében hord, mint ez a külső, szines szépség s bágyadtabb a palesztinai nyárnak aranyfénye, mint az a sugárzás, mely lelkét áthevíti. A szent Szűzben az Isten iránti szeretet a legmagasabb fokra hág s boldogság neki a gondolat, hogy ez a szerető, megváltó szépség általa lesz közös javunk, mert általa adja magát nekünk. Igazán, a virágzó természetben könnyen átitatja lelkünket az Isten jelenlétének érzése; de mikor a szent Szűzzel szemben állunk, akkor ez a jelenlét nekünkvalóan lép elénk, aminek kifejezést adunk mindannyiszor, ahányszor imádkozunk: «És az Ige testté lőn s mi köztünk lakozék». S ő tudja s érzi legjobban azt is, hogy ez a jelenlevő, szive alatt pihenő Isten a kegyelmi világ mily bűbájába öltözteti lelkét s biztat minket is, hogy változtassuk meleg s lelkes örömmé az Isten jelenlétéről való hitünket s hordozzuk őt magunkban mi is, mint erőt s kitartást; öltözködjék kegyelmeitől a mi lelkünk is az erények szépségébe. Legyen lelki világunkban is csillogó, sugárzó, illatos, termékeny nyár!

b) Egymagában megy a szent Szűz; senki sem kiséri. Egymagában megy, de nem fél. A sötét erdő nem ijeszti; a kéklő vizek mélységeiben nem lát szörnyeket s nem úgy megy végig a hegyi utakon, mintha idegen s ellenséges világban tévelyegne. Az a tudat, hogy Isten közel van hozzá, vigaszt s megnyugvást ad neki. Igen; de nem leselkedik-e ránk mindenütt az ellenség s nincs-e veszedelmekkel tele a világ? Nem álnok-e a természet is, mely nemcsak virágot fakaszt s gyümölcsöt termel, hanem bacillusokat is nevel s mérgeket is szűr; bizhatunk-e benne, mikor életünk gyökereit szövi, de meg is rágja azokat? Azután meg oly törékeny az élet s oly megbizhatatlan erőnk s egészségünk is; szinte üvegbura alatt s zár mögött kell tartanunk azt, ha megóvni akarjuk. Zavar minket a természet keménysége s törvényeinek kérlelhetlensége is, mikor betegség s kín gyötör s mikor könyörületet keresve bajainkban, arcán csak a merev érzéketlenség vonását látjuk. Valóban nem csodálkozunk, hogy sok aggodalom és félelem kiséri az embert s hogy az a taposott s elkínzott élet a világban a «siralom völgyét» látja. Hogyan

keltsük föl magunkban ily körülmények közt a lét s az élet örömét s hogyan neveljük magunkat arra a biztonsági érzetre, hogy dacára a sok veszedelemnek s az élet relatív s küzdelmes voltának, megnyugodjunk Istenben s bízzunk segítő karjában? Arra csak egy módszer segít s az nem egyéb, mint az, hogy necsak közel érezzük magunkat Istenhez, hanem őt magát hordozzuk lelkünkben. Ezt énekli a 26. Zsoltár s ezt rezonálta a szent Szűz minden lépésénél a föld: «Az Úr az én éltem oltalmazója, kitől remegjek? Ha tábor áll ellenem, nem fél szivem; ha harc támad ellenem, én akkor is bízom. Mert elrejtett engem az ő hajlékában, a veszedelem napján megoltalmazott engem hajléka rejtekében». Vagyis, nem félek, mert az Úr van velem s a szent Szűzzel még azt is mondjuk: nem félek, mert az Úr van bennem. Őt vitte magában szive alatt a nyári virányon, őt vitte keblén később az Egyptomba való futásnál a puszták homokján, Istent vitte szivében, szerelmében akkor is, mikor a keresztuton édes Fia véres nyomaiban járt; mindenütt Istennel szivében, jelenlététől környékezve élt. Lehetett egymagában, társ s kiséret nélkül;

de soha sem volt Isten nélkül s így kell nekem is élnem s a szent Szüzet utánoznom.

c) A boldogságos Szűz úgy jött Erzsébethez, mint ki kegyelmet s könyörületet s eddig még ismeretlen szeretetet visz s visz oda, hol ez a szeretet első lobbot vet majd hozzá közel álló lelkeken, azért hát meleg bensőség s nagy kincsnek birtoklása s nagy áldáskiosztás öntudata töltötte el s az sugárzott ki belőle; az égett rajta, mint ahogy a szellem s lélek ég s tükrözik valakin, az csendült meg hangjában, mikor köszönté Erzsébetet. De álljunk meg e jelenetnél; itt két asszony találkozik s e két asszony s két anya találkozásában a nőnek sorsa mutatkozik be. E két nő két világot hordoz magában, Erzsébet az ó-szövetség utolsó látnokát s az új-szövetség előkészítőjét, Mária az új világosság, új eszményiség, új szépség forrását s megtestesülését, Krisztust. Az Erzsébet előtti anyák árnyban állnak, különös, mély szomorúság van elöntve a nőiesség báján; sok szenvedés jelzi útjukat; gyengédségük inkább csak ingere volt az erőszaknak s gyengeségük alkalom a férfi zsarnok uralma számára. Ők nemcsak bu-

kott emberek, ők letaposott virágok is voltak. S ez a nőnek egyik, még pedig a régi tipusa. Az új tipus más. A boldogságos Szűzben mint tiszta, ragyogó, isteni nőben lépett a világba az ideális emberiség; az emberiség mint nő emelte föl fejét; Isten maga emelte föl a nőt azáltal, hogy az asszony szent titkába rejthesse el a megtestesülés, az ember istenülésének titkát s az asszony lett oltára az Istennek és kapcsa Istennek s az emberiségnek. A reménység, a tökéletesség, az emelkedettség, az élet s a szépség napjának hajnalpírja az asszonyon van elöntve; az új s szebb világ szimboluma s iniciáléja ő. Mi így nézzük a szent Szűzet s így tekintünk fel a nőre. E kapcsolatot hozza öntudatára minden asszony; álljon magasan érzésben s álljon kapcsolatban a szent Szűzzel egy tiszta, nemes nőiesség közössége által. Ott van az ő helye, abban a szférában, azon a szintájon s a férfi is ezt a nőiességet mindig a titokzatosság temperamentumán át fogja nézni, mely benne a vonzalmat mindig tisztelettel párosítja majd. Ez volt Heinrich Hugó felfogása, aki minden asszonynak, ha szegény volt, ha vén, kitért s mondá: «Ich tue es um

unserer heiligen Frau, der Jungfrau Maria, eine Huldigung darzubringen».

d) «És lőn, amint hallotta Erzsébet Mária köszöntését, röpöse méhében a magzat és betelék Erzsébet Szentlélekkel és nagy szóval felkiáltá és mondá: Áldott vagy te az asszonyok között és áldott a te méhednek gyümölcse.» (Luk. 1, 41.)

Ime a szent Szűz hangja hallatára Erzsébet s magzata eltelének Szentlékkel; a szent Szűz köszöntése szakramentális kihatású volt, szózat volt, mely jelentett is s eszközölt is megszentelést s mély megindulást s tőle, mint a lélek izzó sugárzatától lobbot vetett Erzsébet lelke, kigyúlt hálája s szeretete s elragadtatásában meglátta a dicsőséges, az áldott asszonyt s köszöntötte az Istenanyát. De nemcsak Erzsébet lelkén ömlött el a Szentlélek világossága és tüze, hanem átvetődött a szive alatt pihenő gyermekre s az repesett örömtől s eltelt szintén Szentlélekkel, megtisztult az eredeti bűntől s a boldogságos Szűz lett az ő keresztelője s újjászülője. Nagy kegyelem az, ha a gyermek már anyja méhében veszi a lélek benyomásait. A boldogságos Szüzet tisztelő édesanyák részesithetik magzataikat saját

lelkük s érzésük melegében s harmonikus áldásaiban. Amit ugyanis a szent Szűz tiszteletében szeretetből, tisztaságból, vágyból s bizalomból, meghatottságból s bensőségből vesznek, az mind magzatjaira is hárul, kiket meleg s imádkozó szivük alatt hordoznak. Minden anya gondoljon a szent Szűz látogatására Erzsébetnél s tegye magát is sokszor kapcsolatba vele; nyissa ki szivét a hozzá közeledő Szűznek; hallja meg szavát s köszöntse ő is melegen azt, ki áldott az asszonyok között. Kérjen, kölcsönözzön ki nála érzéseket, melyeket gyermekére is átönthet. Áhitat, bizalom, emelkedett hangulat, Istenközelség, szent öröm töltse el az anya szivét, nézze az anyaságot, mint Istenszolgálatot, Isten teremtő munkájában való részvételt s ép akkor járuljon többször a szent áldozáshoz s a szentáldozásban élje át a szent Szűz látogatásának titkát s áldásait.

e) E titokban látjuk kedves bemutatkozását annak a hitnek, hogy miután a szent Szűz a mi anyánk, hát a gyermekek megszentelésében is neki van elsőrendű szerepe. Általa szentelte meg Isten szent Jánost; ő volt tehát annak az első, leg-

hathatósabb gyermekmegszentelésnek közvetítője s ilyen akar ő gyermekeinkre nézve is lenni. A gyermekek vallásos befolyásoltatásában a szent Szűz legjobb segítőnk. Hiszen oly közel áll hozzájuk, mint az, kit legjobban ismernek, tudnillik édesanyjuk s oly valakit tart feléjük karjain, ki nekik oly ismerős, mint saját testvérkéjük s ez a gyermek Jézus. A gyermeknek sajátos lelki világa van; nincsenek absztrakt fogalmai; tanok nem valók neki; de az anya arca s hangja az első nagy realitások, melyek lelkébe hatolnak; azoknak észrevevésén ébredez lelke s a hozzá való kapcsolata révén jelentkeznek szívének érzései: a függőség s a rajta való függés, a bizalom és vonzalom, a hála és szeretet. A kis világba helyet talál az Isten édesanyja, sőt mondhatni, hogy ahogy Jézus a szent Szűz révén jutott el hozzánk: úgy jut el e réven könnyen a gyermeki szívbe. A szent Szűz látogatása Erzsébetnél már a szent Szűznek a gyermekszobába való benyitása is. Oly sokat disputálnak a gyermek vallásos neveléséről, de alig lesz valakinek kifogása a vallásosság ellen, mely a szent Szűz bájával, nőiességével s édesanyaságával nyit be a

gyermekszobába s ha nem absztrakt fogalmakkal néz ránk, hanem a szent Szűz arcával mosolyával és csókjával köszönt be, ha vonz szépségével s boldogít anyai szeretetével.

«Boldog vagy, aki hittél.»

a) «Boldog, aki hittél», mondja Erzsébet s azzal hallgatagon utal arra, hogy ő tud a kételyről is, hiszen oly közel áll hozzá a kétely esete Zakariásban, aki kérdezett s kételkedett, aki kérdezett s meg nem nyugodott s végre belenémult s szomorúságba merülve várta fölszabadulását. A szent Szűz is kérdezett, de hitt s nem kételkedett, lelke el nem borult s ha nem is értette meg Isten műveit s ha föl sem fogta a Magasságbelit, de őtmagát s kegyelmét vette s birásában boldog volt. Boldog, aki hittél s nem kételkedtél, ezt mondhatjuk minden lélekről, ki hitben legyőzte az érthetetlent s megnyugvását alázatos odaadásában találta meg. Minden lélek Istennel szemben áll, minden lélek sokat-sokat kérdezhetne, hisz oly keveset ért belőle, minden lélek elé irgalmas, megváltó és boldogító szándékkal jön az

Úr, nagyot akar tenni s rajta tenni, de a föltét mindig az, hogy ne kételkedjünk s ne kérdezősködjünk, hanem fogadjuk alázattal s friss készséggel. A szent Szűz ily friss, mértékes lélek; esze, értelmisége nem a kétség fúrószerszáma, hanem belátás, mely a Fölségessel szemben mindig tiszteletre s odaadásra int. S ha reátekintek, úgy ő engem is e boldogító hitre int, a mysterium tiszteletére, mely bennem s körülöttem is a hallgató szfinxek néma pusztájaként a végtelenbe terjed. Ha szétszedem a virág szirmait, nem értettem meg a virágot, ha analizálom is lelkemet, nem értem meg a benne nyiló mélységeket s nem birom kimagyarázni a végtelen, örök igényeket; csak egy felsőbb akaratban, mely rólam akart valamit s mely rólam gondolt nagyot, pihenhetek meg; a teremtő Művészről s a lelkesen szerető Megváltóról való nagy hitben. A hitnek e szép s fölséges temperamentumát, az «isteni mértékek e titkát» mutatja be a szent Szűz lelke s mint a hitnek bizó s győzelmes motivumát s zenéjét, úgy nézem pszihéjét s imádkozva mondogatom: ez a mérséklet s mérték, ez a megérzés s tapintat kell belém; szent Szűz, vigyázz

rám, hogy el ne torzuljak, hogy el ne sötétüljek, hogy el ne kevélyedjem s az «isteni mértékkel» együtt lelkem egyensúlyát el ne veszítsem. Aki kérdez s kételkedik, az elveszt mindent s nem tud meg semmit. Tudjunk valamit, maradjunk a minket óvó korlátnál s nézzünk a végtelenbe s bizzunk. A modern világ intellektualista mértéktelenségében a «virgo prudentissima» is «nagy jel», mely a lelkek útját jelzi. Menjünk utána!

b) «Beata, quae credidisti», a szent Szűz e dicsérete végighangzik egész életén át s ő mindig érdemes rá, mert kitart s nem kételkedik. Jézussal lakott, vele élt; rajta függött és élvezte isteni életét, de azért az a Jézus s az az élet s azok a kálváriás utak s végre az a Golgota csupa titok volt. Jézus beszélt az ő Szűz anyjával küldetéséről, művéről, szenvedéséről; beszélt s a Szűz hitte. Sokszor kérdezhette: hogyan s miért? de nem kételkedett s a kérdésre nem is volt más felelet: mint az, hogy ő úgy akarta s hogy jól akart, higyj benne. S kitartott a hitben s életével szemünk elé állítja ezt a nagy igazságot, hogy az Istenközelség nem szabadít föl hittől s a leggyengédebb

szeretet sem old fel az alázatos megadás szükségétől. A kisértés sokszor s különféle változatban kerülget meg minket, hogy hát hogyan van az s miért van ez; meg akarja ingatni hitünket s megzavarni nyugalmunkat; igér kilátásokat s homályból ki akar vezetni; de a boldog az, ki akármily magasra emelkedett is s bár Istenével, mint barátjával szemtől szembe állt s beszélgetett is, nem felejti a szent homályt, nem felejti, hogy Végtelen «sötét felhőben lakik». Az a dicsérete a szent Szűznek, hogy «boldog vagy, aki hittél», a nagy emberiségnek útravaló intelme, melyet feledni sohasem szabad s melynek szemelőtt tartását a szent Szűztől kegyelemkép kérni kell. S gondoljunk itt e mély igazságnak költői feldolgozására is, melyet Wagner Lohengrinjében csodálunk. Lohengrinben a megváltó lovag lép föl, de kéri a jegyest, kit szeret: «Nie sollst du mich befragen, Noch Wissens Sorge tragen, Woher ich kam der Fahrt, Noch wie mein Nam und Art!» Mintha azt mondaná: higyj bennem s ne kételkedjél s üdvözíteni foglak. S míg a jegyes szeret s lelkesen szeret s míg a kételyt a szeretet boldogításával, hatalmával legyőzi, addig

minden jól van és addig énekli: «Mein Retter, der mir Heil gebracht! Mein Held, in dem ich muss vergehn! Hoch über allen Zweifels Macht Soll meine Liebe stehn». Mikor pedig kételkedik Urában s Megváltójában, akkor ez az Úr elvonul s a lélek sötétségben marad; akkor sem lát, de szegény s szerencsétlen lesz. Ez a mai világ tragédiája, ez kínja s meghasonlása, ettől lesz hervadt és vénült s boldogtalanságát panaszolja föl, ha a szent Szűz elé állva az öreg Erzsébet szavait ismétli, «ah be boldog vagy, mert hittél» s megváltása azon kezdődnék, ha azt fűzné hozzá: vonzz minket szent Szűz, veled hinni s boldogok lenni akarunk.

c) «Boldog vagy, aki hittél.» Miféle hit volt az, melyért boldognak mondja? Vagyis, melyik az a boldogító hit? Az, melynek nyomában tett, a megigért isteni valóság jár: perfecta sunt in te, quae dicta sunt tibi. Ez a hit a boldogságos Szűzben is tett volt; ő nem gondolt csak és tudott csak, hanem az isteni akarat szerint eligazodott s a fölkinált erőt megfogta s vele kapcsolatba lépett. Az ő hite tett volt, valóság, eljárás, cselekvés, jelenvalóság; az ő hite mint erő jelentkezett: ver-

bum Dei virtus est. A hitnek tehát teremtenie, a belső világot elváltoztatnia, az embert újjászülnie kell. A hitnek a lelket a gyökerében, az életet a váltóeligazításban kell megfognia; ott, ahonnan jön a rossz lélek s a rossz élet, ott kell mint új szellemnek s új irányzatnak föllépnie. «Ex corde exeunt cogitationes malae», a hitnek ott kell új oltógalynak s oltóerőnek lennie. Ugyancsak szent Pál (Gal. 5, 19.) felsorolja a test cselekedeteit, melyek bűn és romlás: oda kell tehát lelket és üdvösséget oltani, hogy új élet fakadjon. Tehát új lelkület s cselekvő, tevékeny lelkület, fakadó, megnyilatkozó lelkület, az lesz a boldogító s embert elváltoztató hit. Akinél a hit csak néz, csak tud, akinek nézeteket ad, annál az nem az Isten ereje. A világ tele van nézetekkel s helyes, jó nézetekkel is; az erkölcsről a nézetek már csak átlag azt jelentik, hogy az jó, de hát hol van az a jóság, mint valóság és élet?! Mindezzel a nézettel mégis csak igaz, hogy az erkölcs nincs meg s hogy a nézetet nem tekinthetjük a jóság pótlékának. Az a tudó hit, az itéleteket, nézeteket nyilvánító hit jó, de nem pótolja a hitet, mely Isten ereje s tehát valósít és tesz. A pénz

is jó, de mi haszna, ha a jégár hasadékába esett embernek tele van a zsebe pénzzel, de nincs létrája, nincs teája, hogy megmelegedjék. Itt élet, gyakorlat, valóság s nem jelek, értékjegyek kellenének. A szent Szűz boldog hite az isteni igéretek valóságába vezetett. Üdvössége, boldogsága, öröme, tökéletessége lett. Hitünk csak akkor boldogít, ha üdvözít, ha megszentel s elváltoztat, enélkül ellenkezőleg megtéveszt, mert gondolatokat s nézeteket igen, de valóságot s tetteket nem ad. Az ilyen hit egy nagy gyakorlati tévedéssé lesz a világban; mert az emberek azt mondják: hát ez a hit, mely üdvöt hoz? Hiszen bűnben hagyja az embert s nem emeli ki, tehát nem váltja meg a szolgaságból. E nézetben van logika, de a nézetekre szorítkozó s az embert meg nem változtató hitben nincs logika. Csak egy hit logikus igazán, az, mely praktikus, az a hit, mely tesz, teljesít s így boldogít.

Magnificat.

«*Magasztalja az én lelkem az Urat.*» (Luk. 1.)

a) A Magnificatban a szent Szűz öntötte ki lelkének forró, mélységes érzéseit. Kitört belőle. Akkor tört ki belőle, mikor ember — itt szent Erzsébet — először utal a szent Szűz szent, boldogító titkára s mint Istenanyát üdvözli őt. Eddig ezt az ő páratlan kegyelmét mint jegyesi s menyasszonyi titkát őrizte; de most a titok fölpattant s lelkének érzései a nyilvánosság elé örömben s énekben lüktettek ki a világba. Kinyilvánította ő maga, hogy mi történt vele; ő törte föl a meghittség pecsétjét s kitárta Isten kegyelmes leereszkedését. A karácsonyi angyal nyomában ő énekelte világgá a jó hírt, a világ üdvösségét s saját szive boldogságát. Az Evangéliumot így kell hirdetni: énekes, boldogított lélekkel; az Evangéliumot így kell

fogadni: imádással, hálával, örömmel... a Magnificat érzéseivel. S mily ösztönszerű hatalommal tör ki belőle ez ének! Erzsébet üdvözölte őt, tisztelte s áldotta őt s hódolatát mutatta be neki s ime a bold. Szűz a feléje áradó tiszteletet mint imádást s hódolatot Istennek mutatja be: legyen imádott, legyen áldott az Úr — ez a szent Szűz felelete Erzsébet dicséretére — s én leszek itt ez imádás első bemutatója. Nagyra emelt engem s boldognak mondanak ezért engem a nemzedékek, de mindezt mint imádást s dicsőítést fordítom feléje; magamnak az alázatos szolgáló szent örömét tartom meg, a dicsőséget pedig neki mutatom be. Én semmi sem vagyok, ő minden, — Ő az Úr, én szolgálója — én a mélység, Ő az, ki leereszkedett a mélységbe s azt fénynyel s szépséggel s örömmel töltötte ki. Az Istennel telt mélységből hangzik a lélek éneke: a Magnificat. Az erő s alázat énekére a szent Szűzet szent Fia inspirálta; ez az Úr Jézus evangéliumának két motívuma s a szent Szűz, ki oly szoros s forró egyesülésben élt szent Fiával, ez indításokat már tőle vette.

b) Ez a magasztalás s az öröm éneke.

A «Magnus Dominus» s a «Deus Salvator» az a két vezető gondolat, mely a szent Szűz lelkében ég; ezt átfogja, fölérti s érzelmével felel rá s ez a lelkület mint a magasztalás s az öröm éneke tör ki belőle. Érezzük vele a vallásos lélek két legmélyebb érzését, azt, hogy oly nagy, oly a végtelenbe elnyuló s megfoghatatlan nagy az Úr, hogy lelkünk az Ő nagyságától összetöpörödve porrá, semmiséggé vékonyul s a másikat, azt, hogy oly jó, oly leereszkedő, üdvöt s megváltást hozó, gyarlóságainkat elnéző, rabságunk kötelékeit oldozgató, hogy bizalommal felérepülünk s önmagunkat feledve s szeretetétől vonzatva, aggodalmainkat s gondjainkat benne elpihentetjük s boldogságunkat tőle várjuk. Ez a világosság villant át mint intuició, mint meglátás a szent Szűznek lelkén most Zakariás házának küszöbén, ez a világosság mint a szeretet tüze becsapott szivébe, eltöltötte öntudatát s inspirálta a magasztalás s az öröm kitörését. A Magnificatban tényleg e kettő a vezérlő gondolat: nagy az Isten, nagy, mérhetetlen nagy s e nagyságot csodálom s áldom s jó az Isten, üdvözítésig jó s jóságától örvendek s ujjongok. Ime,

mily fontos a szent Szűz vallásos lelkének e tiszta, friss reakciója: ő ugyanis nemcsak az Isten nagyságát s szeretetét látta, hanem látta az ember kicsinységét s alacsonyságát, de nem maradt meg azokban, hanem alacsonyság s nyomorúság fölé kerekedett s az emberi kicsinységre az Isten nagyságával s az emberi gyarlóságra az ő üdvözítő s fölszabadító jóságával felelt. Föl, föl — mondja lelkünkben, — ne szegeződjetek bele magatokba s világotokba, ne rögzítsétek szomorú rabságtok öntudatát, hanem emelkedjetek föl az Úrhoz, nála van a nagyság s tietek lesz az, ha kéritek s csodáljátok s magasztaljátok; ugyancsak nála van a jóság, törjetek feléje, merüljetek el benne, így a tietek lesz. Magunknak nem vagyunk elegendők, azért keressük kiegészítésünket s különös dolog, hogy az ember, ez a parány a maga kiegészülését csak a végtelen Istenben találja. Ezt imádkozza, ezt énekli a szent Szűz lelke, de ezt voltaképen az egész emberiség így érzi s a szent Szűz hozza kifejezésre.

c) Quia respexit humilitatem ancillae... A szent Szűz áttüzesedett lelke is a maga egyszerű s erőteljes alázatában mu-

tatkozik be; mikor elragadtatva Isten nagyságát énekli, akkor is magára csak úgy gondol, mint az Isten szolgálójára; magasan jár, átszelleműl, de a maga helyét a mélységben látja, ahonnan őt az Ur kiemelte; most magasan áll ő is, de ott mint a kegyelem leánya szerepel. Azért emelhette, azért foglalhatta le őt az Úr is; nem talált benne semmi akadályt, az, ki «a kevélyeknek ellentáll»; azért mondatik a szent Szűzről: «virginitate placuit, humilitate attraxit.» Az alázat u. is kiüresíti a lelket, amennyiben az önző, kegyetlen, hideg, bűnös s az Isten lelkének csinál helyet. A jobb léleknek helyet készítünk a jobb belátás, gyöngeségünk, tapasztalatlanságunk, kislelkűségünk, korlátoltságunk fölértése s átérzése által s ez az alázat. Az alázat finomlelkűség; az alázat lélekfinomodás s ez úton jön felénk az Úr. Mikor a durva, öntelt, ösztönös lélek eltolódik s leszorul, akkor a másik a finomabb lélek fakad; ez az Isten kegyelmének térfoglalása bennünk. Az alázat tehát nem passzív, veszteglő, önmagát s energiáját lefokozó s gyöngítő irányzat; hanem ellenkezőleg erőteljes, szolíd s aktív irányzat, mely valóságot, korrektséget sürget,

kiábrándít s a helyünket kijelöli, mely természetesen nem az első hely. De aki a maga helyén van, azt az Isten megtalálja, aki pedig másfelé jár s nem ott van, ahol kellene, az az Isten elől fut, vagy legalább is akadályokat gördít, hogy eltaláljon hozzá az Isten lelke. Érezzük át, hogy sokféle akadálya lehet szivünkben a szent Léleknek. Tele vagyunk magunkkal s nem találjuk meg a helyünket. Mi nem állunk szolíd, biztos talajon, hanem felhőkön úszunk, álmok közt ringatódzunk; vágyódunk ugyan jobb után s gondolunk alázatra is, de mennyi elfogultság s érzékenykedés saját, minket érdeklő dolgunkban; mily kevéssé reális értékelése önmagunknak s mily túlcsigázott igények s követelések másokkal, eljárásukkal, itéletükkel, alkalmazkodásukkal szemben. Mily nagy jót akar s tesz velünk az élet, mely megtapasztaltatja velünk, hogy mások hogyan gondolkoznak rólunk, hogyan értékelik s taksálják igényeinket. Be jó, mások lelkén át nézni önmagunkat! Sokszor ez kijózanítólag s lehűtőleg hat ugyan, de érezni fogjuk, hogy a valóság Istenéhez, a «Deus verus et vivus»-hoz közelebb jutottunk.

d) Quia fecit mihi magna... Azt csak ő érzi, hogy mit jelent az a «magna», mert azt a lelki csodaszép világot, melyet az Úr teremtett a szent Szűz lelkében, mi csak saját lelkünkön, saját tapasztalásainkon át érthetjük meg; azok pedig kicsinyesek, a mi kis, gyarló világunknak vetítései. De megdöbbenve és sejtelmes lélekkel hallgatjuk a szent Szűz ez örömkitörését, ki ezt kiáltja ki világgá, hogy nagy, hogy istenileg nagy az, amit az Úr neki tett, mikor másrészt úgy szereti Isten szolgálójának vallani magát. Megegyeztetjük a két irányzatot, ha elgondoljuk, hogy az Isten szolgálójának alázatos öntudata is nem ignorálhatta a tengernyi kegyelmet, lelkének sugárzó szépségét s szivének belsejét; ezekről kellett mondani, hogy Isten csodái; ugyanakkor pedig ezt az egész szép csodavilágot Isten lábai elé terítve látta, mert tudta, hogy ez mind érte, az Úrért van. Isten kegyelmeit nekünk is el kell ismernünk; hálával kell elismernünk, hogy sokat adott s nagyot tett nekünk az Úr; természetesnek is kell találnunk, hogy e kegyelmek nyomában szebb lelki világ alakult ki bennünk; de azután a legnagyobb odaadással ezt

mind az Úr lábai elé kell hódolattal tennünk s azt mondanunk: neked ez nem sok Uram, te többet érdemeltél. Voltaképen semmi sem elég nagy, semmi sem elég szép és szent, mikor arról van szó, hogy Istené légyen s az ő szolgálatára szánva légyen. S itt gondolok arra a három leányra, kiket 1793-ban, a francia forradalom idejében Angersben a nyaktilóra vittek. Az ifjuság ártatlansága s a szépség bája sugárzott arcukról. Fehérbe voltak öltözve, omló hajuk lazán fölcsomózva. A nép megindult, mikor meglátta őket: «Grace, grace — kiáltották — elles sont trop belles.» S az egyik leány azt felelte vissza: «Rien n'est trop beau pour Dieu.» Szent igaz, semmi sem túlszép, túltiszta, túlnagy, mikor arról van szó, hogy Istennek szántuk. Ez a gondolat sürgessen lelki tisztaságra s tökéletességre s kérjük az Urat, hogy önmagára való tekintetből, saját maga dicsőségeért tegyen rajtunk nagyot, emeljen föl magához.

A szent Szűz karácsonya.

a) Mint ahogy a májusi erdő a csillagos mennybolt alatt telve van kéjes, illatos élettel, titkos, édes termékenységgel, néma zenével s lefátyolozott szépséggel, olyan volt a szent Szűz karácsonyestéje. Finom, mély lelkén a próféták és költők és szentek kedélyének villogásai lobbantak föl, az áhítat, bensőség, imádás, öröm elragadtatásai közt. Lelke átszellemült a leányos s az anyai érzések bájától; öntudata, mint egy ezüst tükrözésű mélység, melyből a legszebb, legédesebb s legharmonikusabb életnek világítása áradt ki; ő is látta Bethlehemet, a barlangot, a jászolt, a hivőnek, a prófétának, a szentnek s végre az Istenanyának szemeivel; ah mily fényben látta! Saját édes, elragadó boldogságának fényében. — Hát lelket adj édes Szűz, lelket, vagyis nyiss fény-forrást bennem, hogy lássak, hogy hittel, szere-

tettel lássak, hogy a szépséget, hogy az Istent lássam. Édes látnok, nyisd meg szemem karácsonyi vízióra!

b) S nem veszik föl, mert telve volt Bethlehem, telve idegennel, jövevénnyel, pletykával, lármával, vaksággal. Ott neki helye nincs. A szív ily Bethlehem lehet; nincs benne helye Istennek. Befogad mindent, csak őt nem; tele szívja magát álló vízzel, mint a pocsolyába esett szivacs!

c) Tehát elvonul a barlangba, el a csendbe, el az Isten galambjainak sziklaréseibe. Ah itt csend van, itt ünneplő magány van, itt hangosan beszél a szív, itt hallani az Isten léptét. Mily kedves ez neki. Mint az Úrnak kedves a szegény templom, hol egyszerű nép térden állva imádkozik. Szegénység és melegség. A barlang s benne a Szűz, az «arca Dei»; no lám megkerült Jeremiás barlangja, hová az Isten szekrényét rejtette; itt a frigyszekrény, itt a cherubszárnyak..., mindjárt meglátjátok az Isten dicsőségét!

d) A szent Szűz, mint várandós istenanya, készül fogadni s köszönteni az urat; várja s hívja ő. Tudja, hogy eljön, tud ő mindent... Látja leszállni az éjt s tudja, hogy tündöklő lelke azért van ide állítva,

hogy a közelgő Jézusnak világítson... Látja a barlang aljazott szalmáját s érzi, hogy lelke ki van terítve puha, illatos szőnyegül a belépő Isten lábai elé... néma az éj s ő tudja, hogy a szférák zenéjének is el kell csitulnia az ő üdvözlő, szerető csókjától. Ah igen, végtelenbe emelkedő dagály emeli a szent Szűz érzelmi világát!... A természet s kegyelem első zsenge szeretete ül ünnepet benne. Szent, fölséges, dicsőséges Szűz!

e) Künn énekeltek Gloriát; de az csak gyönge visszhangja, csak elhaló lüktetése annak a hymnusnak, annak az imádásnak, mely a Szűz lelkében kelt; hiszen e lélekben vált ki a legboldogságosabb anyának éneke, melyet Isten magának rendelt üdvözletül. Kívülre nem hangzott; nem baj. A szív dala öröm, hála, édes vigasz, virágos remény; lendületes, kotta nélküli, belső énekek.

A szép szeretet anyja.

«Mária pedig magában tartja vala mindez igéket, szivében forgatván.» (Luk. 2. 19.)

a) Amit a szent Szűz a karácsonyi éjnek pásztorairól, angyaljelenésről s angyalénekről, a nagy fényességről, dicsőségről s békességről hallott, azt mind szivébe zárta, oda, ahol már annyi sok szent titok volt letéteményezve, mint az ujszövetség alapvető kinyilatkoztatása. Mindez lelkének édes, erős öröme s áhitatának forrása lett. Abból merített szeretetet s bensőséget és minden vigasztaló ráemlékezés az Isten e kegyelmére s leereszkedéseire lendületet adott lelkének a magasságok felé. Ez igéket a Szűz «szivében forgatja» s azok érzéssé s indulattá válnak benne. Nem képzelhetem el magamnak a szent Szüzet máskép, mint úgy, hogy át van itatva áhitattal s hogy egész bensejét a szeretet melege járja át. Ez áhitat azon-

ban — az irás szavai szerint — nem passziv érzés, hanem első sorban tevékeny gondolat és indulat, vagyis aktív lelkiség volt; ő «forgatja szivében az igéket.» Isten vonzotta őt ugyan, de e vonzalmak nem voltak olyanok, mint a tenger hullámai, melyek emelnek vagy lehúznak, visznek és sodornak, hanem inkább ingerek voltak, villanások és sugallatok, felbuzdulások s felhevülések, melyekkel ész és szív, felfogás és érzés működtek közre. Áhitatában kigyúladt a világító, ragyogó Istenismeret, lelke világos lett s e világosságban meg-meglátott végtelenségeket, ugyancsak áhitatában az Isten után való vágy szenvedéllyé fokozódott benne nemcsak az iránt, hogy Istent birja, hanem a nagyobb tökéletesség, a több erény és élettartalom iránt, melyekben Istent megfoghatta s teljesebben birhatta. E részben finom s érzékeny a szive. Érzéke volt az Isten közeledései s illetései iránt: észrevette a jóság s a szívnemesség motívumait, meghallotta a kegyelem minden halk hivó szavát is; reagált az élet, a törekvés, a munkásság s tevékenység Szentlelkére. Ez a «titkos értelmű rózsa» folyton nyiladozott s bontogatta virágleveleit, mélyebb

érzések gyúlnak ki benne, odaadóbb, tapadóbb s áldozatosabb lesz szeretete; érdemekben, kincsekben s szépségben egyre gazdagabb lesz a lelke. Ezt jó lesz szem előtt tartanunk. Ha élvezzük is szivünk tisztaságában a csendet s a lelki békét, de azért ez a birtoklás nem tétlenség, hanem aki Istent megízlelte, az édesebben akarja élvezni s aki valamit kapott belőle, az többet akar s ép azért ráveti magát a lelki kultúrára, önmagát nemesíti s tökéletesíti, elmélyed az Isten titkaiban ésszel s szívvel, hogy az áhítat benne nemcsak édes emlékek hervadt illata, hanem friss, vállalkozó tevékenység, pezsgő élet s munka legyen. Nem is lehet ez másképp, hiszen mint a tenger végtelenségéből a hullámok, úgy áradnak felénk a végtelen élet ingerei; új meg új követelményekkel állanak elénk s benyomásaiktól lelkünkben is ébrednek megértések s vágyak a tökéletesbülés nagy feladataival szemben. Ebből bizony sohasem elég. Az út a végtelenbe vész s előre kell haladnunk rajta s ahogy így haladunk, az út is vonz és húz s az ember lelke is kinyujtja magát s folyton törekvő, vágyódó s imádkozó lélekké válik. A szent Szűz

ily tevékeny, önmagán s tökéletességén dolgozó áhitatba állít bele s ha utánozni akarjuk, legyünk azon, hogy imáinkban ne csak gondolkozzunk s emlékezzünk, hanem tisztuljunk, frissüljünk s buzduljunk; legyünk azon, hogy a «titkos értelmű rózsának» ne csak az illatát érezzük, hanem mi magunk is az isteni élet nemesebb formáiba öltözködni vágyó, tehát tökéletesbülő s folyton fakadó lelkek legyünk.

b) A szent Szűz ez áhitatán édes béke ömlik el; lelki életén nem érzik meg a kényszerűség s a kelletlen törekvésnek s harcnak keserűsége. Igaz, hogy a szentírás sokszor harcot s küzdelmet emleget s természetes, hogy a nemtelen természet letöréséhez s a mennyországnak önmagunkban való megbecsüléséhez harc és letörés is kell; de ép úgy kell hangoztatnunk az építő s fejlesztő munkát is, mint ahogy sürgetjük a védelmi s a támadó harcot. A lelki élet szelleme hasonlít a természet gyümölcsöt érlelő, nyári munkájának lelkéhez vagy a régi bencés monostorok iskoláihoz, hol inicialékat s képeket festettek; fából, kőből szobrokat véstek s énekeltek. Dolgoztak ott folyton, de békében; ott is a felsőbb szépség vonásait

vitték át a természet alaktalanságára, de e vonások nem voltak rákényszerítve, hanem ráöntve. A mi lelki munkánk nem szélzivatar, melyben a «seregek Ura» vágtat végig, ugyancsak nem ostrom, melyet ellenséges várak ellen intézünk, hogy azokat elfoglaljuk, hanem inkább szorgalmas munka s folytonos iparkodás, melyet ugyan ráparancsolunk magunkra, hogy a kelletlenség helyét őszinte s energikus érdeklődés foglalja el. Munkánk nem a rabszolga munkája; harcunk nem a régi, ázsiai harcos harca, kiket ostorokkal kergettek munkába és harcba. A mi lelki életünk munkája s törekvése okos, értelmes, belátó; szellem járja át és kedv, s e munkakedvvel akarjuk megszerezni s megteremteni azt, aminek hiányát érezzük s ez a hiány maga nem lázít nem kedvetlenít el, hanem a több jót, a nagyobb szentséget alázattal s szeretettel megsóhajtatja velünk s azután eligazít s buzdít. Ime a lelki tökély iskolája, hol Krisztus az eszmény s ahol van ugyan sok-sok tanulatlan s műveletlen lélek, de ahol a tanító az édesanya s ahol tehát nem is tanítványok, hanem gyermekek vannak; gyermekek anyjuk körül csoportosulva; tőle el-

igazítást, biztatást és segítséget nyerve. Nem is iskola az, hanem otthon, ahol a jobb s nemesebb életet gyakorlatilag tanulják.

c) A szent Szűz mint az «ájtatosság jeles edénye» a tökéletesbülés s a növekvés e készségére nevel rá minket. Mihelyt jól tájékozódtunk egyrészt földadataink s lelki igényeink, másrészt a rendelkezésünkre álló isteni kegyelmek felől, okvetlenül arra érezzük magunkat indíttatva, hogy tökéletesedésünkön készséggel dolgozzunk. Hiszen gyermekei vagyunk a szent Szűznek s bár tökéletlenek vagyunk, — hiszen gyermekek volnánk, — de ép azért áll ő, anyánk mellettünk, mert gyermekek vagyunk. A gyermek pedig meglett emberré növi ki magát s ugyanígy a lélek is gyarlóságokból erőre s tökéletességre vágyik. E törekvés természetes s az élet organikus ösztöne dolgozik benne. Magam is, mihelyt lelkem e természetével csak némiképen is tisztába jöttem, igazi érdeklődéssel fordulok az öntökéletesedés munkaköre felé s megtalálom magamban a kedvet s készséget önmagammal foglalkozni, bibelődni s örömömet lelem, ha a fejlődés s haladás biztosabb jeleit fölfedezni sike-

rül. Ó, tehát dolgozzunk kedvvel s ismét kedvvel s fokozódó kedvvel lelkünkön; szeressük lelkünket s vegyük inspirációinkat nem annyira a csatázás, mint inkább a nevelés s mívelődés köréből. Amikor pedig erőszakra, letörésre s lángoló buzgólkodásra is van szükség, amikor az Isten dicsőségeért bátorságosan, apostoli ihlettel s vértanúi áldozatkészséggel is kell ellenfeleink ellen síkra szállanunk: akkor is indúljunk ki a harcba édes Anyánk otthonából s vigyük magunkkal a gyermeki s testvéri szeretetet ráadásul, azaz hogy nélkülözhetetlen hozzáadásul bármily hősiességünk s odaadásunk mellé. Az Istengyermekséget s a kegyeletet soha sem szabad letörülni a kereszténység arculatáról. Ismétlem tehát: fejlődnöm, nőnöm, nevelődnöm s haladnom kell s erre való hajlékonyságomat s készségemet megóvom és ép a szent Szűzhöz való ragaszkodásom s hozzátartozásom érzete segít rá e lelkületre. Meglett koromban is úgy imádkozom hozzá, mint ahogy imádkoztam, mikor éveim számát véve gyermek voltam; s nemcsak hogy úgy imádkozom, hanem úgy érzek ma is; mert lelki életemet illetőleg a folytonos fejlődésnek, az Isten-

gyermekségnek stádiumából egyáltalában kilépni nem akarok, ami nem azt jelenti, hogy fejletlen s törpe vagyok, hanem azt, hogy mindig haladni akarok.

Isten anyja.

a) A megtestesülés szent titkában, tehát édesanyja révén, ereszkedett le közénk az Úr. Neki köszönhetjük, hogy szivünk óhajának megfelelőleg állunk szemben az Istennel, ki most már nemcsak Atyánk, hanem testvérünk s barátunk lett. Ha a végtelenről gondolkozunk, ha csak száraz fogalmak révén foglalkozunk Istennel s amennyire lehetséges, értelmi munkával konstruálni kivánjuk az Isten fogalmát, akkor arra kell törekednünk, hogy zárjunk ki az Istenfogalomból minden emberi elemet, nehogy mint mondják, anthropomorf vagyis emberszerű legyen az az Istenfogalom. Hát igaz, hogy a logikai műveletnek ilyennek kell lennie, ugyanakkor azonban észrevesszük, hogy az Isten oly nagy, oly messze van tőlünk s az a fogalom is oly jéghideg s átlátszó, hogy nem vált ki tüzet s bizalmat lelkünkben s hogy nem hozza emó-

cióba szivünket. De ha a fogalmat fogalomnak hagyva, nemcsak az ész révén, hanem a szív indulatait s ösztöneit követve járulunk Istenhez, akkor az Istenre való gondolat életet, meleget, színt s hangulatot ölt; Isten közel van hozzánk s mi közlekedünk vele. Most már nemcsak gondolat, nemcsak elvont fogalom az Isten lelkünkben, hanem «szellem és élet», «az élő igaz Isten». Ezzel az élő, személyes Istennel személyes viszonyba lépünk; meghitt közelségében érezzük magunkat s élvezzük azt. E részben például szolgálnak nekünk már az ószövetség szentjei, akik Istennel közlekednek, kiöntik eléje szivüket, beszélnek vele, szeretik őt s szeretik egyre lángolóbban, mert megtapasztalják mindig jobban és jobban, hogy az Úr is szereti őket; kedvében járnak s iparkodnak mindenben teljesíteni szent akaratát. Mily boldogító, édes tudat, mily közvetlen megbizonyosodás lesz e közelségből az újszövetségben megbizonyosodás Róla s hozzánk való szeretetéről s megnyugvás Benne. Hiszen a mi Istenünk Krisztus, az ember fia, az elsőszülött sok testvér közt, még pedig — s ez emeli szeretetreméltóságát, — épen az ily édes-

anyának fia, amilyen szűz Mária. A szent Szűz mint Istenanya fölemelkedett, de csak azért, hogy ez által a végtelen nagy szent Isten leereszkedjék közénk; nem emelkedett föl a szent Szűz annyira, amennyire leereszkedett az Isten fia, le hozzánk, le közénk! De hát csakhogy közöttünk, csakhogy itt van! Isten után való epedésünk megpihen a szent Szűz lábainál, mert nála találtuk meg a nekünk való Istent, aki kimondhatatlanul közel lépett hozzánk! A szent Szűz e közelséget véve nem választófal köztünk s Isten közt, nem akadály, nem idegen elem, hanem ellenkezőleg kapocs és kötelék köztünk s Istenünk közt. Mondhatjuk u. is, hogy vallásosnak lenni annyit jelent, mint Istenhez közel lenni s vallásosabbnak lenni annyi, mint Istenhez közelebb lenni: de hát lehetünk-e valamikor közelebb Istenhez, mint mikor Benne testvérünket szeretjük s a szent Szűzre mint Anyjára tekinthetünk? Ime az Istenközelség s az Istenmegközelítés szellemét leheli a szent Szűz tisztelete.

b) Az ószövetségi vallásosság dicséretét hirdeti Mózes, mikor írja: «Nincs is más ilyen nemzet, melyhez oly közel já-

rulnának az istenek, mint a mi Istenünk jelen van minden könyörgésünknél ;» (Móz. V. 4, 7.) de azért az az Isten a törvény s a szigor istene volt. Az ember azt is kívánja, hogy az Isten közelsége emberi legyen, közelség, melyet az ember elbir, melyben jól érzi magát. Hiszen metafizikai értelemben Isten mindenhez s mindenkihez közel van ; vele kapcsolódunk valónk legmélyebb mélyében s mint szent Pál mondja : benne élünk, mozgunk s vagyunk. Ezzel a függéssel s kapcsolódással azonban be nem érjük ; mert ily értelemben Istennel kapcsolódik a rózsafa s a szikla is ; mi tehát többet, azaz hogy a *nekünk való* közelséget keressük, azt sóhajtjuk meg. Közel legyen Isten hozzánk, mint ahogy ember szokott közel állni emberhez, akit tisztel és szeret. De hogyan léphetne velünk e viszonyba, ha nincs emberi valója, emberi közlekedési módja. Ezt a módot csakis a leereszkedő Isten teremthette meg ; csak ő változtathatta el az örök, végtelen szeretet kapcsait emberi érzésekké ; csak tőle függött, hogy úgy történjék, amint azt Ozeás prófétánál mondja : «Ádám kötelékével vonzottam őket, a szeretet köteleivel.» (11, 4.) «Ádám kötelei»

emberi érzések; ezekkel az emberi érzésekkel kötődött s kapcsolódott hozzánk akkor, mikor testvérünk, második Ádám lett. Istenem, mily kegyelem az, melyet Mária, az Istenanya közvetít! Általa lett Isten rokonunk, vérrokonunk. Azok az éjszakák, melyek a végtelenség örvényéből emelkednek s az ember lelkére borulnak, mikor a minden értelmet meghaladó Istenre gondol, nem ijesztenek annyira, amióta az Isten ember lett vagyis amióta egy asszony az ő anyja! Mennyire igaz az, hogy «akik távol voltak, azok közel lettek» (Efez. 2, 13.), amióta Isten testvére lett a tőle végtelen távol eső embernek! Ne féljünk hát tőle; adjuk oda magunkat Neki! Mert hiszen ép' ez az ő leereszkedése kötelességemmé teszi, hogy most már ne tűrjek távolságot vagyis bizalmatlanságot s hűtlenséget magam közt s közte. A szent Szűz iránti szeretet bele nevel a bizalomba s rátanít arra, hogy milyen érzésekkel járuljak Krisztushoz, ahhoz az én közvetlen közelembe leereszkedett Istenemhez s testvéremhez. A szent Szűz maga a kapocs közöttünk s közte s minden bizalmatlanságot száműz szivünkből a nagy hit, hogy a szent Szűz való-

ban Isten anyja. Hála neked Uram, hogy őt azzá tetted s így adtad nekünk!

c) A Mária-tisztelet még egy más érzésre nevel rá minket, arra, hogy vallásosságunkat barátsággá fokozza. Nagy szó ez s tán szinte ijeszt, hogy Istennel barátságban legyünk; másrészt pedig úgy érezzük, hogy az ilyen vallásosság a legédesebb s legtisztább lelkiséggel töltené el öntudatunkat. Kezdetben szinte félve s tartózkodva valljuk be magunknak az igényünket; de minél áthatóbban nézünk be szivünkbe s minél lelkiismeretesebben adunk számot magunknak lelkünk moccanásairól, annál világosabban látjuk be, hogy igen, mi az Istennel való barátságra áhitozunk! Honnan e szükséglet? Onnan, hogy mi különben is rászorulunk meghitt, hűséges lelkekre, akikkel közlekedhessünk, akiknek szivünket megnyithassuk s a kölcsönös megértésből vigaszt s erőt meríthessünk. Mikor valakivel bizalmasak vagyunk, akkor a belső valónk nyílik meg, önmagunkat adjuk, hogy viszont lelket s szeretetet kapjunk. Ez a barátság szükséglete bennünk. De hát léphetünk-e Isten elé, hogy e szükségletünket ő maga elégítse ki, fűződhetik-e köztünk s közte igazi, szív-

beli barátság? Mózes példája ugyan biztat ez irányban, miután róla mondja az írás, hogy Isten barátja volt; de az ószövetségi kinyilatkoztatás szelleme átlag nem kedvez az Istennel való barátkozás gondolatának. Egészen más lett azonban a mi helyzetünk, mikor Isten ember lett. A bold. Szűz Istent nemcsak testvérünkül, de barátunkúl adja s az evangélium aztán ki is mondja, hogy már nem vagyunk szolgái, hanem barátai az Úrnak. Higyjük ezt s fogjuk át e boldogító rendeltetést lelkünk egész hevével. E barátsághoz bátorság kell; e barátsághoz elszántság kell; mert hiszen úgy kellene magunkat viselnünk, hogy az urnak ne legyen soha nagyobb kifogása ellenünk. De azért kell e barátságra biztatás is s gondolom, hogy azt a szent Szűztől vettem amúgy igazában. Főleg amikor megszállja lelkemet gyarlóságom érzete s látom a távolságot, mely Krisztus szentsége s bűnösségem közt van; ilyenkor mintha meginogna bizalmam s kishitűség lépne az isteni barátság igényének helyére. Azonban ugyanekkor aztán feltünik az Istenanya alakja s élénken emlékeztet rá, hogy hová is tartozom s gyarlóságom röpereje, mely el-

szakítana Krisztustól, vonzóerővé válik. Ah, ezt az anya teszi! Hála érte neki! Nem, tőle el nem szakadhatunk; de akkor lássuk be, hogy Krisztushoz is kapcsolódunk s hogy e kapcsolatot édes, erős érzésekben, tehát a barátság érzelmeiben kell kiváltanunk. Nehézségeink a barátság körül mindig lesznek, miután meg nem feledkezhetünk arról soha, hogy a barátság a lelkület hasonlóságát tételezi föl, hogy a barátság kölcsönös s abban mindkét félnek adnia és kapnia is kellene s ugyan mit adjunk mi Krisztusnak?! De a szent Szűzön eligazodom az iránt, hogy mit adjak. Mit adott ő? Szeretetet adott; nagyon-nagyon szeretett. Ez az én kötelességem, ez az én öntudatlan szükségletem is: szeretni az Urat, szeretni híven s áldozatosan. Nos hát tartsunk ki a szent Szűznél s utánozzuk őt s akkor szeretetünk majd csak ráképesít a krisztusi barátság tökéletességére.

Krisztus anyja.

a) Anya, kit nemcsak a vérközösség s az édes egymáshoz tartozás természetes köteléke, hanem a természetfölötti szeretet fűzött fiához. Krisztus anyja fiát krisztusi szeretettel is szerette, azzal a szeretettel, melyet Krisztus hozott le közénk. Ez nagyobb s forróbb szeretet, s ezt igényli az Úr Jézus, mikor szeretetet emleget, mely nagyobb a földi szeretetnél: «majorem hac caritatem». (Máté 10, 37.) Krisztus anyja ezzel a természetfölötti szeretettel s ugyanakkor a legbensőbb természetes szeretettel szereti fiát s ezt a két szeretetet nem egymással ellentétben, hanem egymással harmóniában szította föl magában. A természetes szeretet nem tompította, nem csökkentette az anya szeretetét, hanem nemesítette s élesztette azt. Élvezzük a szent Szűz ez édes anyai vonzalmait. Test és vér szerint s lélek és szel-

lem szerint is anyja volt; szive, lelke vonzódott hozzá; magáénak érezte őt s tudta, hogy oly közel áll hozzá, mint senki más. Anyja volt s ép azért Krisztus kimondhatatlan páratlanul övé volt; hozzá tartozott, s azért vele élt s ő akarta őt, birta őt. Én csak ezt érzem ki az evangélium azon mondásából: «Az ő anyja és atyafiai kinn állván, hozzája küldének, hívván őt». (Márk. 3, 31.) Nélkülözték, vágyódtak utána. Nekem örömöm telik a vér e szavában; nem állítom azt ellentétbe Krisztus missziójával s mikor a szent Szűzről van szó, nem mondom, hogy nem értette meg azt; dehogy nem értette, de azért Krisztust úgy szerette, hogy kívánta. Azt is mondja a szentirás, hogy «atyafiai nem hittek benne» (Ján. 7, 5.), de anyja hitt benne; azt is mondja, hogy senki sem próféta az ő hazájában (Márk 6, 4.), de anyja tudott róla mindent: mégis, mégis anyja maradt s mint anya szerette, kívánta magánál. Csodálkozzunk-e ezen?! S az anya úgy szeret, hogy máskor panaszkodni is tud: Édes fiam, hogy tehetted ezt, hogy elmentél tőlünk s mi fájó szívvel kerestünk. Ezt a ragaszkodó, fiát átkaroló, anyai szeretetet tisztelem a szent Szűzben. A krisztusi misszió-

ban való nagy hittől nem csökkent az édes anya szeretete. Tudta, hogy Krisztus a világ világossága, de azért kívánta őt s birta őt s élvezte őt a názáreti kis házban; tudta, hogy a názáreti kis házban nincs meg az a gyertyatartó, melyre a világ világosságát tűzni lehet, de azért a szive boldogsága volt, mikor e mécses csak neki világított; tudta, hogy Krisztusnak missziója van a világhoz, mindenkihez, de azért az anya anya maradt s az magáénak tartotta. Nem ellenkezés ez, hanem a szív szava, Krisztus anyja érzülete!

b) A leszármazás ez édes köteléke mellett volt ott egy más kapcsolat: a lelki rokonság. Krisztus anyja Krisztusnak lélek szerint első rokona; a vérrokonság itt lélekrokonság. Fiában ugyanis ő nemcsak gyermekét, hanem Messiását szerette, benne Urát imádta; szív szerint rokona, vagyis egyakaratú volt vele; rokona volt érzésekben s az élet nagy eligazításaiban. Ő értette azt meg jól, hogy aki Isten akaratát teszi, az az ő rokona is, anyja is (Márk 3, 35.). E kettős szereteten tehát kettős rokonság épült. Édes anya módjára gondoskodott róla s mindennapi szükségleteiről; meg akarta óvni bútól, gondtól s túlságos

megerőltetéstől, ugyanakkor azonban lelkesült üdvözítői, nagy művéért és sok boldog órát töltött el vele bizalmas meghitten, mint ahogy anya és fiú szoktak egymáshoz közel élni s közösen érezni. Közel álltak egymáshoz vér és érzés, természet s kegyelem szerint s az édes anya élvezte e lelki közelséget s e vérbeli köteléket. Ily közelségben s közösségben más teremtmény nem állhatott. Közösség s közelség után vágyódunk mi is s ha nem tehetünk is szert a vér szerinti közösségre, mindazonáltal törekszünk a szellem s lélek szerint való közelségre. Egyet akarunk érezni Krisztussal, ahogy a szent Szűz érzett s tenni akarunk úgy, ahogy ő tett, teljesíteni akarjuk Krisztus szent akaratát azzal a hűséggel s készséggel, ahogyan azt a szent Szűz teljesítette. Ezt a hűséget s készséget nem csodáljuk abban, kit Krisztus anyjának hívtak; de hát meglepő s ritka lesz-e hasonló hűség s készség azoknál, kiket Krisztus testvéreinek hívnak? Ne legyen ez meglepő; sőt álmélkodnunk kellene, ha nem így volna! Rajta is leszünk, hogy így legyen, hogy hűségre s készségre lelkesítsen a közösség s a hozzátartozás érzete. Nem vagyunk mi csak szolgái, hanem test-

vérei s jóbarátai vagyunk; láttassék hát meg rajtunk s egész magatartásunkon ez a nagy különbség. Nem a díj, nem a bér, hanem a barátság lelke s a szellemi közösség nagy kegyelme inspirálja szolgálatunkat s Krisztushoz való ragaszkodásunkat. Mert így dolgozni, így szolgálni, így még áldozatokat is hozni nem nehéz. Ne is legyen, mert különben nem volnánk méltók anyánkhoz s elsőszülött testvérünkhöz!

c) Nem elég azonban, hogy csak a szent Szűznek azon érzelmeit vegyük fontolóra szent Fia iránt, melyek a testi-lelki rokonságból fakadtak benne s anyát fűzték fiához; hanem szükséges, hogy szemléljük meg ez alapon a fiú magatartását is édes anyja iránt. Az a körülmény, hogy a bold. Szűz Krisztusnak anyja, jogcímül szolgál arra, hogy az Úr szerető, ragaszkodó, magát odaadó fiúnak bizonyuljon. Úgy kellett, hogy a szent Szűznek lépten-nyomon meg kellett azt tapasztalnia, hogy Krisztus az ő fia. Azért nem vonta ki magát semminemű oly kötelezettség alól, mely e vérbeli s lélekbeli rokonságból folyik. Teljesíteni akarja az anyai szív összes vágyait s eleget akar tenni az édes anya érzésbeli

igényeinek is. Szeretni akarja anyját, meg akarja segíteni, meg akarja vigasztalni, meg akarja vele éreztetni, hogy neki páratlan, egyetlen fia van, amilyen nincs a világon s nem is lesz más asszonynak. Akarta, hogy édes anyja ezt érezze: ezt élvezze; akarta, hogy édes anyjának bizalma s vonzalma őhozzá napról-napra fokozódjék, Akarta, hogy e bizalom inspirálja hozzá való minden közeledését, minden imáját s kívánságát; érezze az anya, az ő anyja, hogy Krisztus az ő fia első sorban s hogy az egész örökkévalóságon át övé, mint senki másé: ez érzettől, e boldog öntudattól melegedjék meg az ő szive. Most pedig tekintsünk magunkba. Ha Krisztus minket tényleg testvéreivé s barátaivá avatott, méltán gondolhatjuk, hogy e méltósággal új jogcímet s igényt adott szeretetére s segítségére, akkor ilyféle igényt támaszthatnak testvérei is. Támasztja ez igényt az édes anya fiával szemben — hasonlóképen támasztják ez igényt a testvérek is testvérükkel szemben. Járja át az egész krisztusi családot az az öntudat, hogy a szent Szűz fia, ki a mi testvérünk is, el nem hagyhat minket. A vele való kapcsolat pedig füzzön egymáshoz is szorosabbra; adjon lel-

ket s bátorságot s elszántságot egymásnak segítésére is. Segítsék Krisztus testvérei egymást. Igy vezet majd az Istenanya, a Krisztus anyja tisztelete a praktikus felebaráti szeretetre.

Üdvözítőnk anyja.

a) Csodálni való dolog, hogy az isteni szeretet mily utakon jár s mi mindenféle módon iparkodik megközelíteni minket, iparkodik szivünkhöz szólni s Istenhez vezetni. Néha ez a szeretet küzdő szeretetté lesz, melyet buzgalom hevít a szent ügyért, mely sikra száll a szellem fegyvereivel, villogtatja az érvelés «éles kardját» s győzni akar, miután végig «harcolta a jó harcot». (2. Tim. 4, 7.) De az Istenért lángoló szeretetnek vannak más útjai s módjai is; ez a küzdő szeretet tud türelmesen kiváró, türelmesen utánjáró s kereső szeretetté lenni; keresni tudja azokat, kik elvesztek. Istenem, hányan térnek a veszedelem útjaira; hányan vesztenek irányt s utat s hasonlítanak a hegység oldalain pásztor nélkül legelő nyájhoz, mely csak a földre hajlik, csak testi igényeit gondozza, s fejét föl nem emeli, hogy szétnézzen, hogy ugyan merre

jár s eljut-e így a célhoz? Bizony, nemcsak hogy nem jut el, hanem szakadékok közé kerül s anélkül, hogy észrevenné, a mélységbe, a kárhozatba szakad bele. Mennyire szükség van a testi-lelki gondok szakadékos világában, hogy legyen, járjon köztünk s dolgozzék itt az ily utánjáró, kereső és mentő szeretet. Ennek a mentő s üdvözítő szeretetnek útjain találkozunk a «jó pásztorral»; itt azzal a gyakorlati s az emberi lelket mindenek fölött értékelő buzgósággal, mely az embereket bűnből s bajból kisegíti; itt azokkal a meleg szivű s erős kezű apostoli férfiakkal s nőkkel, kiket a bűn s baj vissza nem rettent s kik ép azért érnek el sikereket, mert bizalmukkal s nagyrabecsülésükkel tisztelik meg a züllött embert is. Hát ezeken az utakon jár a a szent Szűz is. Nesztelenül jár, mondhatnám nem is siet. Úgy látja, hogy azok az utak, melyek később úttalanokká lesznek s pusztában s szakadékokban elvesznek, visszafelé mind a szülői ház felé vezetnek s hogy akik azokon járnak, azok mind a szerető szülő kebléről indultak el s hogy bármerre vetődjenek is, az édes szülő képét, a szülői ház emlékét viszik magukkal s ha az néha el is homá-

lyosodik, de voltakép ki nem törlődik lelkükből egészen. Tehát azok mind tékozló fiúk, ezek mind önmagukról megfeledkezett leányok, akiknek, bárhová kerüljenek is s bármily mélyre sülyedjenek is, mindig van atyjuk, anyjuk, van szülői házuk, sőt mélyen a szív fenekén, vannak hazasíró öntudatlan vágyaik. Ime, sok mindenféle köteléket lehet szétszakítani, de azt, mely az embert atyjához s anyjához köti, azt elszakítani nem lehet s e köteléken tartja fogva — szerencsés fogságban — a *szülői szivnek, a jóságnak hatalma* a lelket. Ez a legnagyobb nagyhatalom. Ez ugyancsak csendes hatalom. Nem szalad senki után, de tart mindenkit s voltakép azért nem szalad senki után, mert mindenkit kisér, bárhová megy is s nem szabadul meg tőle senki. S valamint magunkban hordozzuk a jóságnak járó tiszteletet s azzal teljesen sohasem szakítunk: úgy tud ez a jóság mindig segítségünkre lenni, tud jól sugalmazni, tud jól befolyásolni; folyton dolgozik bennünk, fúrfarag rajtunk s egyre hajlandóbbakká tesz a visszatérésre, vissza oda, ahonnan könnyelműen kiszakadtunk s ahová szivünk igaz érzései szerint, bárhol járunk, végre is tartozunk. Ezt a csendes, jóságos hatalmat

tiszteljük meg, mikor mondjuk: ó irgalmas, ó kegyes, ó édes szűz Mária! Ezt a jóságot megtapasztaltuk, ezt a jóságot mérhetetlen méretekben vettük az Ur Jézus s édes anyja, a szent Szűz révén; vettük mindnyájan, kik eredetiben a «harag fiai» voltunk s vették külön még azok, kik miután kegyelem szerint Isten gyermekei lettek, azután megint csak elszakadtak s tékozló fiúk, s veszendő leányok lettek. Dehát hála az Úrnak azért, hogy Üdvözítő anyjában a szeretetnek mentő nagyhatalmát léptette a világba. Most már senkinek sem szabad kétségbe esnie; hiszen csak az tehetné, aki még édes anyja emlékét is elvesztette; de hát van ilyen? Nincs s nem is lehet.

b) A vergődő és tévedező emberiség tekintetéből nagy súlyt kell fektetnünk a bold. szent Szűznek hozzánk való e viszonyára s ezekre a biztató s emelő s bátorító behatásokra, melyek belőle mireánk áradnak. Valóban kegyes és irgalmas és édes nekünk az Üdvözítő anyja! Bár ezt magam is tapasztaltam, de azért még sem látom át, hanem inkább csak sejtem, hogy mily segítő kegyelmek áradnak ki a szent Szűz révén a lelki világ tengereinek hajótörött-

jeire. S azért van itt inkább csak a sejtelmeknek helye, mert ez a kegyesség nem csap lármát, nem vezet számadást, sem naplót a sok jóról, amit tesz; sőt ellenkezőleg, takarja a botrányt, felejti a bűnt s a bátortalanságot, mintha soha sem esett volna meg. A jóság nem vezet statisztikát; még szemrehányást sem csinál s nem érezteti meg velünk hűtlenségünket, hanem szívből örül, ha egy lelket megment s csak ennek a boldogító jelenvalóságnak él. Ami volt, az nincs már, a bűn is volt, de most már nincs; a valóság tehát az, hogy a jó győzött s a jóság ennek örül. Minden jóság hasonlít e részben a nagy isteni jósághoz, melyről az írás mondja, hogy a rosszat felejti, ha megbánjuk s hogy azt a tenger mélyébe temeti. Így tett a tékozló fiú atyja is; nem jött ajkára egy zokszó; nem lebbentette föl a neheztelés legparányibb gesztusával sem a multnak fátyolát; ez a fátyol sűrű; ezt a teljes megbocsátás szövi a feledés árnyaiból. Annál inkább él aztán a boldogító jelenvalóságnak az a multat feledő szeretete s jóvá tesz s kipótol mindent. Az ilyen jóságnak missziója van a lelkeket kiemelni bűnből és nyomorból. Bele világít oda is, de csak azért,

hogy kivezessen onnan. Kövessük hát s ne mondjuk, hogy nem vagyunk rá méltók. Istenem, hát ki méltó arra, hogy a sötét éj után a napsugár gyúladjon ki a keleti látóhatáron; de a napsugár mégis kivillan s az ember szeme megtelik fénnyel s lelke az élet örömével s nem húnyja be szemét azért, mert hogy nem méltó rá, hanem fogadja az Isten ingyen való ajándékait s fölhasználja azokat. Tegyünk mi is így a lelki világosság s az isteni jóság kegyelmeivel s minél inkább érezzük, hogy nem vagyunk méltók rájuk, annál nagyobb tisztelettel s annál mohóbb vággyal fogadjuk azokat s használjuk is fel lelkiismeretesen!

c) S még valamit arról az útról, melyen ez a jóság jár s arról a módról, hogy mikép dolgozik. Ámulva szemléljük, hogy az Isten mily lelki tulajdonokkal, mily bűvös, vonzó sajátságokkal szereli fel a lélekmentésre a szent Szüzet s mily küldetéssel s hivatással állitja őt oda a bűnösök útvesztőire. Megbízta őt azzal, hogy tapossa össze a kigyó fejét, de különben ne taposson össze senkit! Oda állította őt az evangélium szántóföldjére, hogy őrizze, de meghagyta neki, hogy a konkolyt ki ne tépje, nehogy kirántson vele buzaszálat is. Akarta, hogy

lilioma legyen tövisek közt, de nem adott neki baltát, sem tűzcsóvát, hogy a tövisbozótokat erőszakkal kiirtsa. Akarta, hogy tanúságot tegyen róla s hogy e tanúság erejében a világ Istenhez térjen; de ugyanakkor azt is akarta, hogy a világot a szent Szűz úgy térítse hozzá, mint ahogy a nap visszatéríti a földet sötétségből világosságba s a tél dermesztő fagyából a tavaszi pompába. Akarta, hogy a szent Szűz legyen az az evangéliumi asszony, aki mikor elvesztett akár egy garast is, arról le nem mond, hanem gyertyát gyújt s bevilágít ágy és láda alá s tűvé teszi a házat s nem nyugszik, míg meg nem találja; tegyen így a szent Szűz; ne vesse meg még azt a sehonnait, azt a garasnyi értékű lelket sem. Az által, hogy szeret s nagyrabecsül, neveljen rá minket is nagyrabecsülésre s helyes önszeretetre. Az ő nagy, szép lelkének szeretetén nőjjön naggyá a mi nyomorék lelkünk; szivének melegétől legyen tavaszunk s bontakozzunk ki gyarlóságainkból szebb, erőteljesebb életre. Igy ébreszt, így fejteget s bontogat csirát s rügyet a napsugár; így emelte s vonzotta maga után Krisztus is a világot tisztább s illatosabb lelkiség magaslataira: így tesz a szent

Szűz is. Irgalmas és kegyes; nem szakít ki gyökerestől, nem perzsel föl, nem vág ki, nem sújt karddal, sem villámmal; hanem elénk áll ragyogó szépségében s meghódít s nevel hitre, reményre és szeretetre. Fogadjuk komolyan minden intelmét; feleljünk meg minden vonzalmának s irányításának; hadd legyen látszatja rajtunk, hogy mily vezetés s nevelés alatt állunk.

Mint lép elénk a bold. Szűz a bethlehemi barlangból?

a) Először is, mint édes anya, gyermekével karján. Épen ebben az anyában mutatkozik be a sértetlen, erőteljes és szép nőiességnek eszménye. Ő is, meg a gyermek is a legjobb a maga nemében. Ez a gyermek az Isten legnagyobb ajándéka, nagyobbat nem adhatott volna nekünk s azt az ajándékot a szent Szűz által, a naptól övezett asszony által akarta nekünk juttatni. Ez asszonynak volt az a missziója, hogy az Isten fiát nekünk lehozza s azért alkotta meg őt az Úr is fölségesnek s árasztotta el lelkét annyi kegyelemmel, hogy e missziójáť méltóan teljesítse. Ami őt alkotja s ami benne van, az mind gyengéd, bensőséges, mély s ugyanakkor sértetlen, friss s erőteljes; a kegyelem s a természet harmóniában egymásra illenek. Jól mondta szent János a Titkos jelenések könyvében, hogy az asszony «nagy jel», hogy égi tü-

nemény, hogy ragyog, mint a nap, hogy tehát a szellem s a szépség megtestesülése s legszebb kiadása az Istenhez hasonló embernek. Ez az asszony nem merev, hideg fölség, hanem egy személyben fölséges is, meg anyai is. Ezt megérezte a keresztény áhitat, azért mikor imájában úgy üdvözölte a szent Szüzet, hogy «Üdvözlégy mennyország királynéja», rögtön hozzátette, hogy nemcsak királyné, hanem életet adó «élet» s gyönyörüséges «édesség» s vonzó s nyugtató «reménység» is. Mikor pedig nem az égről ragyog szemeimbe, hanem a bethlehemi barlang keretéből sugárzik felém a szent Szűz, abban is mély értelmet látok. Elgondolom u. is magamnak, hogy a barlangokat voltaképen a kőzetben szivárgó víz vágta s hogy a barlang eszerint régi földalatti folyásoknak ágya, melyek azóta másfelé vették útjukat; ez a bethlehemi barlang is ilyen régi elapadt vízfolyásnak medre, mely emlékeztet minket az életnek sokféle elapadó folyásaira, melyek friss erővel ki-kifakadnak, csurognak és karikáznak, azután gyengül lejtésük, tünedezik erejük s elfogy szépségük. A fakadó, virágzó életre végre is már csak egy sötét üreg, a sír emlékeztet. Mi-

kor tehát a bethlehemi barlang sötét keretében a sugárzó nőiesség legszebb szimbolumát, a szent Szűzet látom, a jelenség arra is figyelmeztet, hogy a nőiesség bája és szépsége hamar szétfoszlik, hacsak a természetben, fizikán s fiziológián épül; azért telíteni kell azt lélekkel, a természetet egyesíteni kegyelemmel, az elvirágzó szépséget egybe kell kötni szellemi üdeséggel. Lelket kell érvényesíteni a testben, szellemet az érzékiségben, fegyelmet az ösztönösségben. Minden szépség s minden harmónia a mértékből, az arányból való. Mikor a léleknek gondolata árad ki az anyagra, mikor a forma — ez is gondolat — ömlik el a testben, v. is mikor a lélek lefoglalja az anyagot s kifejezi magát benne és rajta, akkor születik meg a szépség. A bold. Szűz a szellemi fölényességre int s a virágzó életet az elkerülhetetlen elmulással szemben maradandó értékekkel gazdagítja. Nem akarja, hogy az életnek ne legyen virága, hanem azt, hogy legyen örök értéke s az által szellemi szépsége. Ez az utóbbi nem hervad el soha.

b) Ugyancsak e barlangból lép elő a kisdedet csillapító, könnyet törlő, mezítelent ruházó könyörület a boldogságos Szűz

ideális, anyai szeretetében. Itt kanonizálta Isten saját anyjában az irgalmat s az anyai szeretetet. Anyjában tüntette föl az isteni szeretetnek a világban oly gyakran nélkülözött gyengédségét. Kemény a világ sora, gyakran ugyancsak nem látni rajta a szerető Isten nyomát; részvétlen s kegyetlen sokszor a természet s nem vesszük észre rajta, hogy az Isten szeretetben alkotta meg törvényeit; de ne zavarodjunk meg az élet változatain; fény és árny, halál és élet váltakoznak útjain s bármily kemény legyen is a természet rendje, beleállította abba is az Úr a szerető lelket, az anyát, a legédesebb szeretetet. A szent Szűz királyi nőisége s az Istenanya érintetlen szépsége bájt kölcsönöz a rideg barlangnak s a kemény isteni akaratnak. Ez az asszony ünnep a világban. Arcától, mosolyától, tekintetétől kedves lett az őt körülvevő szegénység, nélkülözés és félreismerés. Ó mily jó, hogy ez isteni asszonyt s anyát adta nekünk s hogy nem nyomta el, nem homályosította el rajta az asszonynak, az anyának kellemét s hogy a szánakozó szeretet szépségét lehelte rá! Ez a legszebb teologia, a megkoronázott s fölmagasztalt, szép természet. A szent Szűz belenéz a

megtestesült Isten szemeibe s meglátja benne az emberiségnek való víziót, hogy szeretet által lesz az ember isteni s hogy könyörület s irgalom honoljon szivünkben egymás iránt, kivált a szenvedők s gyengék iránt. Legyen karácsonyi szeretetünk első sorban a gyermekek iránt. Szeretetünkre vannak utalva, szeretetünk légkörében fejlődhetnek csak szerencsésen. A szent Szűz bája, szépsége és kelleme, az anyasággá nemesbült nőiség nevelik bennünk ez érzést. Hallgassunk e nemes, szent gondolatokra s tisztelő szeretettel emeljük föl a szegény, szükölködő gyermeket.

«Wer dies jemals hat empfunden,
Ist den Kindern durch das Jesukind verbunden.»
(Brentano.)

c) A bethlehemi barlangból felénk jön az «erős asszony» is, aki nővéreinek fölszabadítására siet. Ez a fölséges asszony az átkot s a szolgaságot áldássá s szabadsággá változtatta. Az asszony a férfinek is rabja lett, önkényének volt alávetve s a viszony, melyben a férfihez állott, az ő megaláztatását s szégyenét folytonossá, állapottá tette. Ide is akart szent ellenkezést állítani s a szent Szűzben, annak a tiszta, nemes, föl-

séges asszonynak a típusát lépteti föl, aki a durva, erőszakos korszakok rabnőjét kiszabadítja s a világba a tisztább s szebb nőiesség motívumait inspirálja. Ez a nőiesség tisztaság, szívbeli jóság és szépség, mely vonz s a bensőséges s gyengéd hajlamok hatalmát gyakorolja. Tiszteletet gerjeszt s magában álló, nagy értéket képvisel. E tiszteleten át alakul a nő állása; a társadalmi állás, a szerep, a kihatás, a férfihez való viszony, mindez egy szép lelkiségnek bájával. A szent Szűz csak a példaképet s eszményt ragyogtatja minden kornak asszonyai felé. A mi civilizációnk is más szerepet, más tért biztosít a nőnek; nem akarja, hogy tudatlanok s felelősség nélküliek legyenek; nem akarja, hogy bábúk s babák legyenek s e részben a haladás sokfélekép elváltoztathatja a női típust, de azon, hogy nők legyenek, hogy nőiesek legyenek, nem fog változtatni. Ne változtasson a tiszteleten, ne változtasson azon a sajátosságon, mely a nőiességet, mint önálló értéket emeli ki. A szent Szűz nyomában haladó nők is tüntessék fel magukon nemüknek s lényüknek azon vonásait, melyek varázsa tiszteletre gerjeszt s hódolatra kényszerít. A nők tisztelete

simuljon a szent Szűz személyéhez, belőle vegye tápját s eligazodását. Sok romantika fűződik e tárgyhoz, de az érzések bensősége és tisztasága a legkifogástalanabb ott volt, hol a Madonna arcáról s lelkéről esett fény a nőre s mindenkire, ki hozzá közelített. A boldogságos Szüzet tisztelő nők meg fogják érteni, hogy a nő azért jött a világra, hogy többet éljen másnak, mint magának s megtanítsa a férfiakat is arra, hogy fontosabb a világra nézve kötelességeket teljesíteni, mint jogokat követelni s megtanítsa arra, hogy észnél, tudásnál többet ér a lelki tisztaság s az erény!

Mária bemutatja Jézust.

a) «*És mineḳutána elérḳeztek az ő tisztulásának napjai, Mózes törvénye szerint, Jeruzsálembe vivék őt, hogy bemutassák az Úrnak.*» (Luk. 2, 22.) Midőn a szülés után a mózesi törvény által meghatározott idő eltelt, minden édesanya fölment a templomba, hogy elsőszülöttjét, ha figyermek volt, az Úrnak szentelje s önmagáért a tisztulási áldozatot bemutassa. Igy tett a szent Szűz, ő is fölment, hogy bemutassa elsőszülöttjét; de míg a többi anya csak jelképesen áldozta föl fiát, addig a szent Szűz átértette s átérezte ez áldozat nagy s keserves valóságát. Ő oly megrendítő hittel megy föl a templomba, amilyennel Ábrahám ment hajdan a Mória-hegyre, hogy fiát föláldozza. Ábrahám föláldozta gyermekéhez való szeretetét s hozzáfüződő minden reményét az áldozatot követelő isteni szeretetnek, bár nem értette, hogy

miképen legyen ő, ha fia most meghal, «sok nemzetnek atyja»: a szent Szűz ellenben már megértette Izaiás szavát: «ha életét adja a bűnért, hosszú életű ivadékot lát» (Iz. 53, 16.); ő megértette, hogy szent fiának vére lesz a nemzetek magva, hogy azok belőle sarjadnak; megértette, átszenvedte s így hozta áldozatát. Az Úr adta a gyermeket neki; 40 napra adta oda, mikor elvonultságában, csendes magányában élvezte, imádta, csókolta; most 40 nap mulva visszakéri s ő odaadja. Fölviszi, hogy a törvény szerint az Ur joga reá tábláztassék, hogy a világ terhe reá háríttassék s hogy az Úr már most fogadja el vérét s életét. Mily nagy érzések és szenvedélyek ütköznek a szent Szűz lelkében! Aki őt látja, a halavány édesanyát, az egyszerű, szegényesen öltözött nőt, nem sejtené az érzések s az öntudat végtelen méreteit. Pedig a megváltás egész nagy terve és konfliktusa eleven érzéssé s hősiességgé fakadt ki benne. Mindaz, amit Isten neki adott, mikor e fiút adta s amit tőle elvett, mikor ez áldozatot vele meghozatta, lelkében érzés, akarás s élet volt. Tengernyi érzelmek szakadtak föl lelke mélyéből, mint dagályok fölemelték

s azután megint elborították; de hite vitte s ő lehajtotta szép fejét s rábízta magát, kincsét szenvedését az Úrra. Ő a hitnek szellemében járt el s rábízta magát nagy, keserves áldozatában az Úrra, mint ahogy a gyermek rábízza magát édesanyjára vagy a menyasszony lovagias jegyesére. Ezt az odaadást, ezt a bízó megnyugvást kín s könnyek dacára nem lehet pszichológiai analizis tárgyává tenni; nem okoskodás az s nem tudás, hanem a lélek odasimulása a vezető, fölséges isteni akarathoz, mely ép az odasimulásban tapasztalja meg közvetlenül az isteni behatásokat. Megtapasztalja azt is, hogy neki épen így kellett tennie, ahogy tett s hogy mikor így viselkedett, akkor fejtette s hámozta ki önmagában a legszebb s legértékesebb lelküséget, véghezvitte a legnagyobb jócselekedetet. A bizalomtól s isteni szeretettől átjárt áldozatnál nagyobb s értékesebb jót nem vihetünk végbe, de ez a nagy jó épen természeténél fogva nem lép ki a nyilvánosság elé, hanem rejtve van az emberek szemei elől; csakis Istené. Istentől való az az erő is, mely az áldozatban érvényesül s melyet csakis belőle meríthetünk. A bold. Szűznek ez a

templomi bemutatkozása is telítve van e szellemmel s ez erővel; lelkesíti őt a bátor, tetterős hit. Mivel az élet útjai minket is sokszor ily áldozati oltárok elé vezetnek, szítsuk fel magunkban a szent Szűz példája szerint az áldozatos hitet s mondjuk magunkban: utánozni akarom őt, hiszen gyermeke vagyok; legyen meg hát a gyermekben az édesanya lelke. Ő meghozta áldozatait, meghozom én is, így majd jobban hasonlítok reá s öröme telik bennem!

b) A boldogságos Szűz, mikor a templomba fölérve az Úrnak mutatja be s szenteli szent Fiát, átérzi, hogy a törvény nevében Isten szent akarata szerint s az ő céljainak szolgálatában áll itt. Ő tudta, hogy ő ebben az egész, nagy, fontos történésben csak mint eszköz szerepel, azért is felelőssége teljes tudatában állott. Szemtől szemben áll Istennel, aki megbízta őt, hogy járjon el szándékában. Azért nem is vonakodik egy cseppet sem, hanem hűségesen teljesíti, amit Isten kíván tőle. Azt kérdezték egyszer valakitől, aki komolyan törekedett a szentségre, hogy mely gondolat ragadta meg leginkább lelkét s ő azt felelte: «az,

hogy felelős vagyok Uramnak Istenemnek önmagamért, életemért s üdvösségemért». Rendkívül fontos dolog, hogy a felelősségérzet átjárja még csontjainkat s velőnket is. Valamennyi szentet e felelősségérzet jellemzi; mélységesen át vannak járva annak a nagy s elkerülhetetlen szükségességnek érzetétől, hogy mentsék meg saját lelküket s viseljék gondját mások üdvösségének. Hogy állok én e részben? Beleégett-e már lelkembe az érzet, hogy Isten kezeimbe helyezte le saját üdvömet s hogy számon kéri azt majd tőlem? Ha akarom, jól gondozhatom azt, de el is vesztheteem, ha nem törődöm vele; Isten azonban mindenesetre számon kéri tőlem életemet. Az Isten a bold. Szüzet a világ üdvözítésének munkájába állította bele. Köze van neki az én lelkemhez is. Ő is, meg én is, tehát együtt dolgozunk saját lelkem üdvözítésében. Ez a tudat nagyon lelkesíthet. Ah, ily társaságban igazán helyt akarok állni! Igazán hű s lelkiismeretes akarok lenni! Bele állok lelkem üdvének mintázásába a legélénkebb felelősségérzettel, mint aki érzi, hogy rajta fordul meg minden s hogy nem tehet szemrehányást senki másnak, ha esetleg elvész.

S úgy akarom ezt végezni, mintha egymagam élnék a nagy világban s mint akihez a szent Szűz küldve van, hogy útbaigazítsa s komoly törekvésre s munkára serkentse s segítse.

c) A szent Szűzről áldólag s magasztalólag emlegethetjük, hogy mindent kapott, amit ember, nő, édesanya Istentől kaphatott, de voltaképen itt a templomban érezzük azt át, hogy ő mindezt azért kapta, hogy az Úrnak visszaadja s azáltal mindaz azután a mienk is legyen. Az ő örömein s fájdalmain át jött a megváltás kegyelme mihozzánk. Az ő keble az első oltár, mely a kereszt oltárát jelképezte; az ő két karja a kereszt két karját pótolja s a Golgotha egész tragédiája egy szerető édesanya epedő fájdalmában bírja praeludiumát. Hálás, résztvevő szívvel kell a szent Szűz előtt leborulnunk, kinek lelkében záródik már itt Krisztus szenvedése s záródik úgy, hogy kiváltja benne az áldozatos lélek egész hevét s kínját. De ugy-e, mikor a szent Szűz így mindent odaadott, amit kapott, ugyanakkor azt kell gondolnom, hogy minden tökélyt elnyert s minden kegyelmet sajátos életté változtatott el magában; föltétlenül érvé-

nyesítette magában az isteni akaratot, úgy, hogy nem volt benne semmi, ami az övé maradt volna. Igy emelkedett ő itt is kegyelemben s kapott még többet, mint ami volt, ami a lélek odaadását s Isten iránti szeretetét illeti. Szent fiát odaadta, de ez odaadás által szent fia szeretete s vele való életközössége s lelkének vele való egyesülése mélyebb, izzóbb, szorosabb lett. Nekünk is így kell adnunk Istennek mindent, amit kíván tőlünk s hinnünk kell azt, hogy minél többet adunk, annál többet kapunk s itt főleg azokra az áldozatokra gondolok, melyeket lelki előhaladásunk s tökéletesedésünk érdekében kell hoznunk. Mert amit így adunk az végre is olyasmi, ami inkább választófal köztünk s az Úr közt, valami, ami kivetni való, valami, ami távol tart tőle. Ha a harangércbe vasdarab vagy salak vegyül bele, akkor a hang nem tiszta, a harang nem zeng, ha pedig a harangércből ezt a salakot kidobjuk, hát elvettünk ugyan a harangból valamit, de voltakép visszaadtuk a harangot önmagának, rezgési szabadságának, harmónikus hullámzásának, abból csendül meg szebben zenéje. Valami ehhez hasonló törté-

nik lelkünkben is. Odaadni magát Istennek, az annyit jelent, mint odaadni neki valamit, ami miatt idegenek vagyunk vele szemben. Aki így adja magát az Úrnak, aki azt adja s azt veti ki, ami nem korrekt, ami nemtelen s kifogásolható volt benne, az, mikor ezt odaadta, voltaképen önmagát kapta meg helyesebben s harmónikusabban. Istennek odaadni magát tehát annyit jelent, mint helyesebben visszakapni magát, visszakapni arra, hogy lelkesebbek, erősebbek legyünk. Az ilyen lélek erőforrásaiból kivetődött az iszap, az ilyen lélek izzásából kipergett a salak, mélyebb lett benne az isteni élet lüktetése s izzóbb a szeretet heve. Adjunk így Istennek mindent, amit kíván; így majd örömünk is teljesebb lesz. A szent Szűznek ugyan ez áldozatnál könnybelábadtak szemei, de a szivében az a nagy öntudat élt, hogy ezt Isten akarta, vigasszal s békével eltöltötte könnyes szemű szép lelkét s aki megteszi ezt majd velünk is.

Mária keresi Jézust.

(Luk. 2, 43—49.) *a)* A szent Szűz tehát mit sem sejtvén, hogy a gyermek Jézus a templomban maradt s azt gondolván, hogy szent József társaságában van, tényleg elvesztette őt. Nem kételkedünk, hogy hibáján kívül vesztette el, de azon csodálkozunk, hogy az Úr e szenvedéstől meg nem kímélte édesanyját s hogy őt a vajudó s elhomályosuló gondolatok, az aggodalmak s a vágyak ütközéseibe beleállította. Ott állt a szent Szűz s szent József, ahol a többi ember, mikor fáradalmak, gondok közt kell az élet útjain előre mennünk, mikor erőinkre utalva, nélkülözéseinktől hajtva s reményeinktől élesztve boldogulni akarunk, mikor az előre nem látott jobb jövőt a jelennek nehézségei s érthetetlenségei közt kell megalapoznunk. Ime a szent Szűz s szent József a gyermek Jézus nélkül a földi élet realitásában

s aggodalmaiban! Mi az aggodalmakat nagyon tiszteljük s a szent Szűz lelkének egyik nagy fájdalmát látjuk bennük, hiszen ő maga jellemezte lelkületét, mikor mondotta: «dolentes quaerebamus», fájó szívvel kerestünk téged. S jó lesz a szent Szűz ez annyira emberi helyzetét és sorsát emlékezetünkbe vésnünk. Ő is, mi is az életbe, a fejlődő s köztünk kialakuló világba, abba a nem kész s folyton készülő s elváltozó környezetbe vagyunk beleállítva. A természet s a történelem folyása nem tér ki a jó ember elől azért, hogy megkímélje, sőt ép' úgy ütközik bele jóba, rosszba, hogy azután kitünjék, hogy ki a jó, ki a rossz. Az élet folyamában nincs meg az erkölcsnek az a privilégiuma, hogy azt baj s megpróbáltatás ne érje; azért ez az igény, ha nem is valljuk be magunknak, mégis ott rejlik egyik-másik érzésünkben és különféle gyötrelemnek szomorúságnak a forrása; ezt tehát mint nagyon is emberi gondolatot s hajlamot ki kell magunkból vetnünk. Mi úgy vagyunk az erkölcsi jósággal, hogy hajlandók vagyunk mindjárt jutalmat s elismerést várni érte s ösztönszerűen ütközünk meg azon, ha nem így történik. Ah kérjük a szent Szűztől

azt a reális alázatot, melynek nincs igénye arra, hogy a földi s emberi élet természetes folyamából kiemeltessék, hogy privilégiumokat, figyelmet s óvatos kezelést igényeljen maga számára. Menjünk szépen, kitartóan előre az erény s kötelesség útján vigaszban s vigasztalanságban, napsugárban s éjszakában, előzékeny és durva, kedves és hálátlan miliőben s állítsunk a világba lelket, mely az Istennek szolgál híven, de azért tudja azt is, hogy az ő örök, nagy gondolatait e világ folyásában nem érti meg egészen. Se baj; a folyamot nem ismerjük, de tudjuk, hogy a tengerbe szakad, az elég nekünk. Istenhez vezet az erényes élet s nem szabad azon megütköznünk, hogy az erényes élet folyamában is kavarog iszap, hogy abba is dobhatnak az emberek követ, mely fölborzasztja tükrét; se baj, sebaj, azért az erényes élet folyama továbbhalad s mindig közelebb hoz az Úrhoz!

b) «Ime atyád és én.» Érezzük a vigasz nagyságát, mely e szavakban rejlik. Fájdalommal keresték Jézust, de ketten keresték s ez volt vigaszuk. A bold. Szűznek kedves s erős támasza volt e keserves napokban szent József s mi is megvigasztalódunk,

ha elgondoljuk, hogy nem volt elhagyatva, hanem hogy volt ily hűséges gyámolója. «Suae matris solatium» — mondja az egyházi ének — szent József volt az Isten anyjának vigasza. Másrészt meg szinte megdöbbenünk, mikor ezt kimondjuk. Hát kell a földön az Istenanyának is vigasz? S ime az evangéliumi történet szolgáltatja a feleletet. Akár mily magasan állnak kegyelemben s szeretetben Istennek szentjei a földön, a szivük mégis emberi; az pedig mindig megérzi a csapást s azért aztán szivesen veszi a vigaszt is. Hiszen míg a földön járunk, addig az istenszeretet is inkább vágy, epedés, szomj, mint bírás és élvezés s így meg van a szívnek a vigasz felvételére való képessége. Telítés e részben nincs. S ha az akarat már le is tett minden vágyat az Úr lábaihoz, de azért az érzés lázong, szüntelenül kavarodik s váltakozik bennünk a belátás fénye s a kétség árnya, a megnyugvás s ellenszegülés érzete s győz az érvelésen a kesergés. E részben azonban jó lesz mindig szemelőtt tartanunk, hogy ez érzésektől nem leszünk rosszabbak, ha csak akaratunkkal kitartunk az Úrnál, ahol legnagyobb vigaszunk végre is ez lesz:

«nálad vagyok, tőled el nem szakadok, Uram, akármilyen érzések járjanak is bennem.» De azután szivesen veszem azt is s nem gondolom, hogy erényességemet csökkenti, ha az Isten jó barátot ad nekem, kiről elmondhatom: ő és én fájdalommal álltunk egymás mellett az Isten e megpróbáltatásában, fájdalommal nélkülöztünk, fájdalommal kerestünk, de hála Istennek, hogy ő és én együtt voltunk! Vigaszul szolgált továbbra az is, ha fájdalmainkban s keserveinkben észrevesszük, hogy veszteségeink dacára van még sok mindenféle javunk, mit még el nem vesztettünk s ha látjuk, hogy Isten bár el is vett tőlünk sokat, de még mindig drága kincseket hagyott nekünk. Idetartozik az is, hogy vegyük észre bajainkban az élet kellemes oldalait is, ha pl. panaszunk van egyes embertársunk ellen, hogy ilyen meg olyan, ugyanakkor észre kell vennünk azt is, hogy hibái mellett vannak jó oldalai, hogy pl. nem durva, nem munkakerülő, nem hűtlen; ime e jótulajdonságai, lelkének e jó oldalai megmaradnak s vigasztalnak minket. Adjunk a rosszban hálát a sok jóért s veszteségeinkben gondoljunk megmaradt kincseinkre s örül-

jünk nekik. Tudom ugyan, hogy szivem folyton az üresség, a veszteség felé hajlik, de hát állítsuk az ürbe, hol a halál s a balsors nagyot szakított életünkön, az Istent, a veszteség által sebzett szeretet helyére az istenszeretetet s mondjuk magunkban: előbb itt hitvesem, szülőim, gyermekem vagy jóbarátom állt, most már üres az a hely, elvesztettem őket; de ne maradjon üresen, lobogjon hát az istenszeretet az emberszeretet hült helyén! Ürességet a szeretetben nem türök.., szeretek, szeretek.

c) (Luk. 2, 49. 50.) A legfölségesebb s legtökéletesebb léleknek is megadás kell s mindegyikről nagyon sokban igaz, hogy «ők nem értik meg az igét.» Oly sok van, amit nem értünk s ime itt a szent Szűz s szent József, Isten meghittjei is osztoznak e sorsunkban. De nem, cseppet sem fogok fönnakadni, ha elgondolom, hogy bármit gondolunk, érzünk vagy teszünk, mindannyiszor önmagunkból indulunk ki s a mi fogásainkkal fogjuk meg a dolgokat. Minden fölfogásunkba, itéletünkbe s nézetünkbe saját relatív voltunk, nevelésünk s hajlamaink, sőt hangulataink vannak beleszőve. S minél jobban ismer-

jük önmagunkat s az emberi természetet, annál inkább meggyőződünk, hogy látásunk, tudásunk, ítéletünk, ha igazságot is mond, de messze esik a teljes igazság birásától, azért aztán oly sokban «nem értjük az igét.» De hát nekünkvalóan eleget értünk ahhoz, hogy Istenhez ragaszkodjunk s hogy a legjobbat akarjuk. Ha pedig megpróbáltatás elé kerülünk s nem fér a fejünkbe, hogy miért bocsátotta Isten ezt reánk, akkor is tudjuk, hogy mi a kötelességünk, t. i. hogy ne botránkozzunk meg, hanem találjuk föl a helyünket s járjunk el relatív ismeretünk s a hit világossága szerint. A szent Szűz is így tett; nem értette meg fiának igéit, de elfogadta a megpróbáltatást s megnyugodott abban, hogy az mind Istennek szent akarata volt.

Názárethi csendélet.

a) A szent Szűz názárethi élete Isten jelenlétében folyt le páratlanul, mert a gyermek Jézussal való együttlétben közvetlenül megérezte az Isten közelségét; de az érzések dacára a szent Szűznek ez a názárethi élete is a hit világosságában s ugyanakkor a hit homályában folyt le. Ő nem látta az Istent, hanem hitte, ugyancsak ő nem látta az Istenség második személyét a maga Istenségében, hanem hitt benne, hitte azt, hogy az Isten Igéje e gyermekben egyesült az emberi természettel. A szent Szűz foganta, a szent Szűz szülte az Isten fiát, de hogy ez az Isten Fia, azt hitte. Egész életére ki volt öntve a hitnek biztató fénye, de éttől a világosságtól a föld föld, a puszta puszta, a kereszt kereszt volt. Az ő életutai is pusztán s üldözéseken át vezettek s azután szegénység s fáradalmak közt telt el s

hogy ő ezekben is az Isten végzését látta, azt hitének köszönhette. Az Istenség előtte is szent titok volt, de ő átkarolta e titkot s az élet homályai még csak jobban ösztönözték, hogy teljes odaadással s hűséggel ragaszkodjék az Úrhoz. Nem várt ő maga számára engedményeket, nem igényelt kiváltságokat, nem gondolta, hogy a gondviselés vele kivételt csináljon, — nem, ő az Úr alázatos szolgálója volt mint Istenanyja is, aki az élet vándorútjain iparkodik előre az Istenlátásnak boldogságába. Ez a hit sugárzott lelkéből s szeméből; ez a hit volt az ő lámpája s fényétől lett oly kedves és bájos egész egyénisége; az «oculus simplex» igézetével nézett maga körül. Ez a világosság világított neki otthon s az utcán s e világosságtól elég világos volt élete, ha nem is volt verőfényes; annyira világos volt, hogy világa 2000 év multjából is világít még felénk s minél sötétebb lesz körülöttünk, annál biztatóbban int felénk az ő világossága s tanúságot tesz Istenről s Krisztusról s az élet művészetére minket rásegítő kegyelmükről. A szent Szűz lelke belevilágit az én lelkembe is s biztat, mintha csak mondaná: neked is van ily világosságod, őrizd

és élj benne s szerinte. Krisztus urunk is ezt akarja, azért mondotta: «Világoskodjék a ti világosságtok». Mindnyájunknak kell világoskodnunk; nemcsak a feltalálóknak, a felfedezőknek, a költőknek s művészeknek, hanem nekünk is; mert mindnyájunknak szól a krisztusi szó: «világoskodjék a ti világosságtok». A világosság pedig nem fél a sötétségtől s azon sem kételkedik, hogy tud-e világítani; sőt minél nagyobb a sötétség, annál inkább van elemében. Én sem kételkedem hát abban, hogy tudom-e megvilágítani az én világomat. Hogy ne tudnám? De ha a kétség néha mégis megszállna, eligazít egy tekintet a názárethi házba. Sötétség van itt is, ott is; de a mécs is ugyanaz, mely nem más, mint a hivő lélek; belőle valók az életet megvilágító kisugárzások: a hit, a bizalom, a jószándék, a megadás Isten szent akaratán. Ó édes szent Szűz, mióta ég s ragyog már a lelked s világít nekünk is s szól hozzánk azon a nyelven, melyen a fény s a szépség beszél! Ezt a nyelvet én is értem s egyre jobban megértem, amire bátorítasz, hogy tudniillik éljek én is hitből, éljek egyszerűségben s a nemes, szép élet valóságában s hasonló

leszek hozzád s közel leszek Istenemhez, ki majd megnyugtat s megvigasztal engem.

b) A názárethi ház az életművészet iskolája s minden helyisége valóságos műterem. Azonban ott nem művek, hanem életek készülnek s készülnek úgy, hogy folynak; itt az életművészet folytonos s remeklése e művészetnek ép a názárethi ház lakóinak élete. Nekem is kell dolgoznom életemen; nem kellenek ahhoz nagy s fényes tehetségek, sem gazdagság, sem előkelőség, hanem hivő öntudat, érzék az erény iránt s finomság és tapintat az élet virágsziromgyengédségű fakadásai iránt. Érzék kell belém az öntudatomban felvetődött, azután az akaratommal átfonódott érzések, indulatok iránt s az életnek erkölcsi tartalma iránt. Észre kell vennem a jót, mely öntudatomban jelentkezik; meg kell becsülnöm a kötelességek nagy értékeit s örülnöm kell azon, hogy a jóindulat melege fakad lelkemben s hogy jó cselekedeteimmel szebbé s jobbá teszem magam körül a világot. Ez az én világosságom, ebből adok másnak is s környezetemnek s a jóság az erény hatalmát léptetem a térbe s időbe, hogy az anyag fölött is úr a lélek legyen. Tehát életet,

lelket s szellemet árasztok kövek, sziklák, fák, falak, bútorok közé. S az ilyen életből lesz más élet a világban. Igaz ugyan, hogy az élet nagyon is köznapi s hogy szobákon, műhelyeken, műtermeken, gyárakon, utcákon át oly zavarosan, oly éktelenül folyik s kavarodik, de azért az életnek minden lélekben vannak mélységei s örvényei is; a boldogság vágyai s igényei a közönséges életben is pihennek; a köznapi életben is fölfödözhetjük az eszményi lelkület rajzának elmosódott vonalait; az erkölcsi nagyság gyökerei s csirái minden lélekben rejlenek, csak fel kellene azokat ébreszteni s az erkölcsi jóra úgy rezonál a lélek, mint egy megcsendülő, egykor ismert, de már elfelejtett ének. S így van ez bennem is. Örülök neki s ép azért nem kicsinylem életemet, hanem azon leszek, hogy azt a maga erkölcsi értékei szerint taksáljam s az értékeket lépten-nyomon kiemelni s kidolgozni iparkodjam. «Bármit tesztek, — mondja szent Pál — mindent Isten dicsőségére tegyetek»; ebből tehát az következik, hogy minden cselekedetünk tényleg arra alkalmas is, hogy Isten dicsőségére váljék, alkalmas arra, hogy Isten gondo-

latai szerint erkölcsi tökéletességbe s szépségbe öltözködjék. Ha egy pohár vizet nyujtok valakinek Isten iránti szeretetből, annak örök értéke lesz; bizonyára nem a víz, sem a pohár miatt, nem is a szomjas ember fölüdítése miatt, hanem azért, mert isteni lélek (a megszentelő malasztban élő ember) Isten gondolatai szerint, isteni lelkülettel (hitből), isteni jósággal, természetfölötti jószándékkal adja azt a pohár vizet. Az a külső cselekedet s ezt mondhatjuk az egész életről, csak burok, csak foglalat; olyan mint a papír, melybe gyémántot s drága követ göngyölítünk. Bizony a papír keveset ér s ugyancsak közönséges, de a gyémánt s drágakő nagy érték. Külsőséges életem is csak papír, de lelkületem drágakő legyen!

Mária a kánai menyegzőn.

a) És harmadnapon menyegző lőn... (Ján. 2, 1. 2.)

Mindaddig az Úr Jézus csendben élt Názáretben s nem siettette nyilvános életét. Talán Jeruzsálemben akart föllépni először, hogy oly sokatmondóan kijelenti: «még nem jött el az én órám». (2, 4.) De hát ha nem is jött el, itt van az édesanyja s annak kérésére itt léphet föl s siettetheti az «ő óráját». Ide tehát még a meg nem kezdett nyilvános élet lelkületével jött az Úr Jézus, mint édesanyjának hatalma alatt álló fiú; azonban ide már elhozta tanítványait s a szent Szűz itt látta meg őket. A szent Szűz nem volt a lakománál, hanem künn volt külön az asszonyokkal s ott vette észre, hogy mi a hiány s mindjárt kérni s közbenjárni kezdett s Jézus végre is megtette azt, amit a szent Szűz kért. S ez elég nekünk.

A szent Szűz szive értünk közbenjárni kész s Krisztus az ő közbenjárását meghallgatja. Ez a nagy hit a kereszténységben a kánai menyegzőből sugárzik ki s ez nekünk olyan tudat, mely menyegzői örömöt vált ki bennünk. Méltán gondolhatjuk, mikor a szent Szűz közbenjárását kérjük, hogy tégy úgy, mint Kánában; nem akartad ott, hogy tisztelőid szomorkodjanak, ne akard azt velünk sem; könyörögj érettünk, akkor az irgalom s kegyelem még távoli órája megjön s mi áldásodat élvezzük.

b) «Mi közöm nekem és neked Asszony.» (2, 4.) Asszony, így nevezi az Úr, nem az idegenség akcentusával, hanem a tisztelet hangján, ahogyan mi szoktuk mondani «Miasszonyunk», «Asszonyunk szűz Mária». Mi közöm nekem s neked, vagyis mi az én dolgom s mi a tied itt? A te dolgod az, hogy tied voltam, neked engedelmeskedtem, názárethi házunkban neked szolgáltam, veled s nálad csendben s boldogságban éltem. S mi az én dolgom? Egy új életpálya nyílik meg előttem, az, melyről már 12 éves koromban szóltam neked, «hogy amik Atyáméi, azokban kell lennem». (Luk. 2, 49.) Ezt a pályát Atyám

tűzi elém s hogy mikor lépjek rá, az órát ő határozza meg. Ez a misszióm tőle van s erre a pályára egymagam lépek s azon majd egymagamban járok. Az Úr Jézus csupa szeretet és érzés édesanyja iránt, de kiemeli nagy missziójának szuverénitását, mely a szent Szűz méltóságát is mutatja nekünk s miután ezt kiemeli, szent Szivének sugallatára hallgat s meghallgatja édesanyját. Ime, ez a kánai menyegzős jelenet tele van az istenség fönségének s az emberekhez való leereszkedésének szellemével, a boldogságos Szűz pedig a kedves szószóló, kinek szavára a fönség leereszkedik s velünk kegyelmet gyakorol.

c) S van itt még egy kedves, megindító vonás, az, hogy a bold. szűz Máriának milyen helyet s szerepet jelölt ki a kánai menyegzőn az Úr, — hogy milyen gondos, jóságos szeretettel kiséri a menyegző lefolyását, — hogyan akar minden borút s árnyat távol tartani a násznéptől. Bátran mondhatjuk, hogy ő e menyegzőnek nagy pártfogója s oltalmazója; az a násznép mondhatta elsőnek, hogy «sub tuum praesidium», oltalmad alatt állunk. Az Úr Jézus ezzel a házasságot is a szent

Szűz oltalma alá helyezte; reá bízta e nagy érdeket s azt akarja, hogy a jegyesek közel álljanak hozzá s úgy érezzék magukat, mint akikre gondol a szent Szűz s akiket szeretetében megáld. Legyen a szent Szűz a házasok oltalma s áradjon a kánai menyegzőből nagy vigasz, nagy öröm és bizalom minden otthonban.

A fájdalmas Anya. I.

a) A szent Szűz a kereszt alatt áll s szent Fiának szenvedése s gyalázata s a környezet gyűlölködése s kegyetlenkedése mint sötét éjszaka borul a lelkére. Igen, sötét éjszaka van a nagy megpróbáltatásban s a keserves szenvedésben s az az ember, akiből önkéntelenül is kitör a kérdés, hogy «Uram, miért ütnek el annyira a te utaid a mi utainktól», érzi, hogy sötétben áll. Mikor nem látunk, akkor sötétben állunk s ugyancsak éj van a lelkünkben, mikor be nem látunk valamit. Így áll sötét sötétségben a szent Szűz is ott a kereszt alatt; az ő szive is csikorog s megfordul benne is a gondolat, hogy «Uram, miért ezt? miért ennyit?» Abban áll az ő életének tragikuma is, hogy a győzelmes erőszak keresztülgázol rajta s hogy sötét, esztelen hatalmak elragadják tőle mindazt, ami oly édes s értékes volt neki s ami

oly szépen fért meg az Isten szeretetével. Az ő szenvedésében is bebizonyult, hogy ami a legszebb s legtisztább a földön, annak Golgotát kell járnia s hogy odaadásban s áldozatban, mint tűzben az aranynak, kell a léleknek salaktalan értékességben fölragyognia. Így akarta Isten, hogy ami tiszta s értékes, az mutassa be magát neki áldozatban, szenvedésben, miután az áldozat s szenvedés vetkőzteti ki a lelket önzéséből s az emeli ki a lélek igazi s hamisítatlan erkölcsi értékeit. Azért kellett szenvednie Krisztusnak is s szenvedés által bemennie dicsőségébe. A szenvedésben nyilatkozik meg a lélek fölénye; a világot is csak az győzi le igazán, csak az emelkedik föléje, aki a szenvedésben is érvényesíti a lélek erejét s hatalmát s türelme s megadása által bizonyítja, hogy a lélek több, mint az anyag, a test, a fájdalom, az erőszak, a halál. A türelmes szenvedésben nyilatkoztatja ki magát a lélek világfölényessége. De azért — ismétlem — a szenvedő mégis éjben áll s nem ért, hanem tesz, tesz vagyis kitart. Ha az ilyen szenvedő azt kérdi, hogy «miért, miért mindezt, Istenem?» az nem jelent kétséget, hanem konstatálja a sötétséget.

A boldogságos szent Szűz is így áll Jézus keresztje alatt; szenved, nem lát be, de nem is kételkedik s mi ebben is utánozni akarjuk őt. Mikor szenvedünk, azt megadással akarjuk tenni; a szenvedő Jézushoz s fájdalmas anyjához ragaszkodva hinni akarjuk, hogy a szenvedésben tisztító s üdvözítő hatalommal állunk szemben. E hitünk által változik el a szenvedés Istent szolgáló hatalommá s a legnagyobb kétséget, mely Isten ellen hadakozik s azt kérdi: mire jó a szenvedés, azt a türelem oldja meg, mely azt feleli: Isten dicsőségére jó!

b) A szent Szűz magára hagyatva szenved s ha van is, aki szánja őt, mint szent János s szent Magdolna s a jó asszonyok, de ezért a kínt ezek sem emelhetik le róla, azt neki kell elviselnie. Így van az voltaképp minden szenvedésben; az minden egyes szenvedőnek a saját lelkét gyötri s a saját öntudatát kínozza s teliti s abban a benső világban minden ember külön s egymagában áll. A részvét nem tünteti el a szenvedést; sőt úgy van az valahogy, hogy a legsajátosabb kínjainkkal s legkeservesebb szenvedéseinkkel szemben úgy állunk, mint az ujjam; egymagunk vagyunk.

Minél mélyebb a szenvedés, annál inkább vezet el a külvilágtól s odafordít a lélek magányosságába. Ott azután csak az Isten vigasztalhat; csak neki van szava. Mi is így leszünk; legnagyobb s legkínzóbb szenvedéseinkben egymagunk leszünk. Ezt az elhagyatottságot érzi a szent Szűz is; azért aztán odatapad tekintetével s lelkével Krisztushoz s egyesíti szenvedését szent Fia szenvedésével s magányát s elhagyatottságát Krisztus elhagyatottságával s megnyugszik azon, hogy az igazi szenvedőnek Krisztus példája szerint az elhagyatottság szenvedését s keserűségét is el kell viselnie. Hányszor állunk ily szellemi elhagyatottságban még szerető lelkek közt is! Hányszor nem értenek meg s talán terhünkre is vannak azok, kik különben szeretnek s meg akarnának vigasztalni! Értsük meg ilyenkor, hogy az a szenvedés pszihológiája, hogy az embernek azzal többé-kevésbbé magának s egymagában kell végeznie. Ezzel nem akarom becsmérelni a vigaszt, de rá akarok mutatni a szenvedő Úr Jézusra s ugyancsak a fájdalmas anyára, kik egymagukban, lelkükbe fordulva szenvednek s kik nagyon-nagyon nyomósítják e példájukkal, hogy a hivő ne

keressen nagyon vigaszt s enyhülést, hanem magába térve viselje el bajait Istenért abban a meggyőződésben, hogy nem a vigasz, mely enyhítette baját, hanem a szenvedés, melyet kiállt vigasz nélkül is, lesz majd koronája.

c) A boldogságos szűz Mária ebben a hitben kapcsolódott Istennel s e vigasztalan magányában s elhagyatottságában közelítette meg Isten szándékait. Szenvedés, kín s gyalázat dacára mindig hitt szeretetében. Ez a hit világított neki, úgy hogy érzelmeinek konfliktusaiban is fölismerte kötelességeit s teljesítette azokat. E hit révén nyert erőt s lelket s így a legnagyobb bajban sem nélkülözte azt, ami által naggyá lehetett s a küzdelmet megállhatta. Istenem, mily fontos tanulság ez nekünk! Mily nagy bölcsesség és szerencse, ha az ember meg van győződve, hogy az erkölcsi nagyság minden kelléke mindenkor rendelkezésére áll, akár egészséges, akár beteg legyen, akár örvendjen, akár szenvedjen. Csak ne fúrja bele magát a szubjektiv gondolkozásba s az életnek közvetlen, s miután itt szenvedésről van szó — tehát keserves adataiba; hanem kapcsolódjék Istennel s higyje azt, hogy szenvedésben is az ő

imádandó szándékait teljesíti. Ez által a lélek más tájékozást nyer s egy felsőbb szférába emelkedik, ahonnan nézve a világot s kínjait, a fiziológiailag célszerűtlen fájdalom mögött nagy erkölcsi célszerűséget vesz észre. Ó csak sikerüljön e nagy célokat kiváltanom! Mikor a «Stabat Mater dolorosa»-himnust imádkozom, a szenvedés e művészetét kérem a fájdalmas Anyától; majd gondolok reá szenvedéseimben is s iparkodom szerinte alakítani lelkemet.

A fájdalmas Anya. II.

a) A fájdalmas Anya nem keseredett el a kereszt alatt sem Isten, sem emberek ellen. Hite s szeretete nem volt puha és érzelgős, mely csak jó időben tart ki, hanem ellenkezőleg hű s kitartó érzület volt az; azért aztán ki is tartotta a keresztnagy megpróbáltatásait. Hite a sötétben el nem homályosult, hanem világított s szeretete az őt környező kegyetlenségben nem változott el szeretetlenséggé, hanem melegítette elborult szivét. Ez a két kisértés szokta megkörnyékezni az ember szivét. Nem találunk ugyanis feleletet arra, hogy miért hagy az Isten szenvedni, ha csak a szenvedést rögzítjük a kinok értelmetlen folytonosságát nézzük. Isten az ilyen kérdésektől sötétségbe burkolódzik s nem értjük meg szeretetét, sem azt, hogy mit akar velünk. Hasonlóképen könnyen szívtelenek leszünk elnyomóink

s kínzóink ellenében. Ime, a boldogságos Szűz jó példát ad nekünk e tekintetben. Megtapasztalta ugyan ómaga a szívnek e természetes gyöngeségeit, de kiemelkedett belőlük s ahogyan erős s rendületlen maradt hitében, úgy változatlan is volt az emberek iránti szeretetében, még hóhéraival szemben is. Nagy volt szenvedése, de nem tört le alatta; «nagy, mint a tenger, a te keserved», mondjuk róla a Szentírás szavaival. Ide, a mi fájdalmas Anyánk mellé vonuljunk el kisebb-nagyobb bajainkkal! Tekintsünk az ő megrendítő sorsára, melyet Isten mért reá; pedig tiszta és szeplőtelen lélek volt. Hasonlóképen tekintsünk a világ nagy csapásaira, gondoljunk a nagy hajótörésekre s bányaszerencsétlenségekre, a tűzvészekre s földrengésekre; ilyenkor úgy látszik, mintha a világról is mondaná a próféta: «nagy, mint a tenger, a te keserved». Sokszor elsötétülne a lelkem, ha a világ rengeteg bajaira gondolok; de hát nem ez a jó s helyes módszer. Hanem valamint a szent Szűz a kereszt alatt világított hitével s szeretetével s valamint a nagy hajótörésekben voltak, kik énekelve mentek a halálba s azt hajtogatták: «Közelebb Jézusom, Hozzád, közelebb Hozzád»

s így tényleg legyőzték a bajt s a halált: úgy kell nekem is a sok bajban s megpróbáltatásban élő hittel Isten felé iparkodnom s így emelkednem kín és sötétség fölé. Azért vagyok lélek! Szeretettel gondolok tehát a fájdalmas Anyára, kinek tengernyi volt a kínja s ezt elviselte értem, hogy én viszont az én bajaimat viseljem el vele!

b) A fájdalmas Anya nemcsak nem keseredett el, hanem résztvevő szeretete épen ott a kereszt alatt lett naggyá. A szenvedésnek egyik áldása épen az, hogy mélyebb s gyengédebb részvétre gerjed szivünk, hogy meg tudjuk érteni s megsajnálni szenvedő testvéreinket. A legjobb betegápoló s a legtudósabb orvos is sokat tanul, ha maga is beteg lesz. Krisztusról is azt mondja szent Pál, hogy «azokból tanult engedelmességet, amiket szenvedett». Mi pedig részvétet tanulunk azokból, amiket szenvedünk. Mikor mélyre esünk, mikor úgy igazán gyöngéknek s gyámoltalanoknak érezzük magunkat, akkor tud voltaképen megesni a szivünk azokon, akik szintén úsznak a kínok tengerében s akik összeroskadnak az élet kegyetlen útjain. A boldogságos Szűz lelkét az a nagy

részvét járta át, hogy ő a szenvedő Úr Jézus szimpatiájával s könyörületével nézte az emberiség bajait; ahogyan Krisztus érzett, úgy érzett ő. Ő tudta, hogy mibe kerül az Üdvözítőnek a lelkek üdve s mily kínok árán sietett segítségünkre s mily áldozat árán kötötte egybe az ő lelkét s életét a mi ügyünkkel s érdekünkkel. A mi veszendőbe hajló boldogságunk sodorta őt ennyi bajba; érezte ezt a szent Szűz s ép azért, mert Krisztus szenvedését osztotta, hát osztotta részvétét is; megsajnált, megszánt minket s azóta kétszeres jóindulattal segíteni akar rajtunk. Igen, a mi nagy Segítőnknek s Üdvözítőnknek édesanyja az irgalom s könyörület szolgálatába van beállítva; magának szent Fiának szeretete fordította őt hozzánk s saját szenvedő gyermekeit ismerte föl bennünk, Krisztus testvéreiben. A szent Szűz tehát irgalmat tanult a kereszt alatt; mi pedig részvétre akarunk gerjedni testvéreink iránt saját bajaink megtapasztalásától.

c) A szent Szűz nemcsak szenvedett s nemcsak könyörült a szent kereszt alatt, hanem meg is bocsátott szent Fia bántalmazóinak. Krisztus odaállította édesanyját s minden szenvedését és minden szavát elő-

ször az ő lelkével érttette; mert akarta, hogy úgy érezzen édesanyja, mint ő s hogy az édesanyja ossza leghivebben az ő összes érzelmeit. Nem is volt még csak árnyalati különbség sem Krisztus s a fájdalmas anya érzelmei közt s első sorban áthatotta tehát lelkét az az első, mélységes szó: «Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek». Kiérezte a szent Szűz e szóból, hogy az hozzá is van intézve imígyen: «Anyám, bocsáss meg nekik Te is». S ő a szót megfogadta s teljesítette. Nem is lehetett az máskép azzal, aki oly közel állt az Úrhoz. S azért mondom én is: ha sokat kell megbocsátanunk, akkor álljunk minél közelebb a szenvedő Krisztushoz s bocsássunk meg vele együtt. Kell megbocsátanunk; Isten akarja, Krisztus tanítja s a szent Szűz példát ad rá. S én utána indulok s nem viselném el, hogy e részben Isten nélkül, Krisztustól külön, sötét, hideg utakon járjak. Magam is megtapasztaltam már azt, hogy mily édes a megbocsátás. Éreztem azt, mikor másokkal a félreértéseket tisztába hoztam, mikor neheztelésüket eloszlattam; éreztem, mint könnyebbült meg lelkem. Ilyenkor az édes,

erős élet hulláma siklott végig lelkemen s fölfrissültem és föléledtem tőle. Ez csak akkor történik meg igazán, mikor mindkét fél szivéről lefoszlik a neheztelés bűbája; azért van az, hogy nem elég megbocsátani, hanem ki kell békülni. Kibékülni azonban csak akkor lehet, ha ellenfelünk is belátja, hogy rosszat tett s a maga részéről a rosszat jóvá tenni törekszik. Föltéve azonban, hogy bántalmazónk nem akarja belátni hibáját, akkor menjünk csak békében a magunk útján! Mennyi bántalom éri végre is az embert a világon; bocsássa meg, felejtse el s imádkozzék mindenkiért szívből. Kár volna a sebet nyitva tartani s attól szenvedni; hegedjen be s felejtsük el. Az Isten országában e bölcseség hijával nem lehetünk; ha pedig gyakoroljuk, nagy lelki békére s sok áldásra teszünk szert. Megszerzem hát magamnak ez áldást s juttatok belőle másnak is.

A szent Szűz husvétje.

a) A föltámadt Úr Jézus lelkének örömét a szent Szűzzel közli legelőször; neki köze van édesanyjához föltámadása után is s azért őt látogatja meg s őt üdvözli: Üdvözlégy édesanyám, vigasszal vagy telve, én fiad, a föltámadt Megváltó vagyok veled s vagyok a tied s most azontúl már mindörökké. Nem kételkedünk, bár a Szentírásban nincs szó róla, hogy Krisztus a szent Szüzet elsőnek üdvözölte s részesítette örömében; gondoljuk, hogy az a föltámadás napjának sugara a szent Szűz homlokán ragyog föl először, hiszen ő a legfölségesebb lélek s valamint a fölkelő nap sugarai a magas hegyen gyúlnak föl először: úgy gyúladnak ki Krisztus dicsősége a szűznek lelkén:

«Hinaufgeschaut! Der Berge Gipfelriesen
Verkünden schon die feierlichste Stunde
Sie dürfen früh des ewigen Lichts geniessen,
Das später sich zu uns herniederwendet.»

Igen, nézzünk föl mi is elragadtatással, föl a szent Szűz lelkére, nézzük, hogy ömlik el rajta Krisztus öröme, hogy aranyozza be, lent, a világon meg ott borong a hitetlenség éje; köd, nehéz, fojtó köd gomolyg a halál sötétségébe bódult lelkeken; de ott fönn az erő, az élet, a szépség s az örökkévalóság tart ünnepet. Welch feierliche Stunde für die Seele der Jungfrau; mily tavasza vonul át rajta, az érzelmek mily színpompás, mélytüzű virágai nyílnak benne. Repes a szivünk, ujjong a lelkünk s szívből örvendünk, hogy édesanyját az Úr így szerette s így megvigasztalta. Ez örömére figyelmeztetjük őt, mikor husvétkor így üdvözöljük: Regina coeli, laetare s vigaszaiból mi is részt kérünk s hisszük, hogy az Isten családjának többi tagjait is megvigasztalja az Úr Jézus. Először anyját, azután testvéreit, kik részt vesznek anyjuk fájdalmában, hogy részt vegyenek örömeiben.

b) Krisztus repeső szívvel adja oda magát édesanyjának s lelkébe árasztja dicsőséges életét, hogy teljék el örömmel s a végleges diadal érzetével. Ugy adja magát, mint akit most már bírhat s akinek örvendhet s akiben megnyugodhatik s nem

ragadja őt el ezentúl tőle sem halál, sem sír s nem borít rá homályt sem gyülölet, sem szenvedés. Teljesül a szent Szűzben is, amit Krisztus az evangéliumban igért: «Örvendezni fog szivetek s örömötöket senki sem veszi el tőletek.» (Ján. 16, 22.) Ez az Úr szándéka velünk is; azt akarja ő, hogy az öröm folyton szivünkben lakozzék, azt akarja ő, hogy szenvedés fölényesen emelkedjék ki öntudatunkban s hogy az örömnek valamiféle megérzése soha sem hagyjon el minket; «örömötöket senki sem veszi el tőletek». Ilyen tartós folytonos öröm a husvéti öröm. Nem krisztusi öröm az, mely jön-megy, mely csalóka és megbízhatatlan; az ő öröme tartós s végleges. S valamint már most is szivünk fenekén mindig öröm rejlik: úgy változik el egykor küzdelmes életünk dicsőséges, husvéti örömmé. Az Isten országa már itt a földön is «békeség és öröm»; mi lesz hát majd ott túl?! E dicsőséges, husvéti öröm felé tör az élet; azért gyúladnak ki az égen a nap s a csillagok s fakadnak a földön a virágok s ébrednek öntudatra a lelkek. A nap s a csillagok ugyan megint kialusznak s a virágok is elhervadnak, de a természet s az

egész lét örömigénye a halhatatlan lelkekben, azoknak dicsőséges életében elégíttetik majd ki. Mi hiszünk e diadalmas örömben s a bold. Szűz husvéti örömének szemléletébe merülve mélységesen átértjük a költő szavát:

A természet bájhonának éltetője az öröm,
Nagy hatalmát ez üté fel, az egész világkörön.
Magból ez csal sok virágot, égboltról ezer napot;
S ott is gördít égi testet, hová búvár nem hatott.

A szent Szűzön látom, hogy hová tör az élet gond, harc s keserv dacára. Nem vezet örvényekbe, sírokba, nem vezet érthetetlen semmiségbe. Az életé s az örömé az utolsó szó. A teremtő szeretet örök, boldogító szeretetbe emeli az élet küzdelmeit megálló lelkeket. Azért hát szeretettel akarom elviselni bajaimat s keserveimet is, tudván azt, hogy öröm s dicsőség vár mindezek után reám.

c) Van a szent Szűz husvéti lelkületének még egy jellege, melyet nem akarok figyelmen kívül hagyni s mely magának annak az örömnek is egyik föltétele s mondhatom, forrása is s ez a lélek frissesége és ereje. Az öröm föltételezi a léleknek ruganyosságát s üdeségét. Aki be-

teges és kimerült, aki gyönge és fáradt, vagy pedig aki emészti magát és tépelődik s nem nyit ajtót és ablakot az élet friss áramainak, az nem igen ért az örömhöz. Miután az öröm az erő érzete, mondhatnók, az erő éneke, kell, hogy gondunk legyen az erőre, a rendre, a mértékre úgy testi, mint lelki életünkben, ha örömre szert tenni akarunk. A bold. Szűz husvéti örömén megérzik a test és lélek ereje, a természet s kegyelem sértetlensége. Nincs rajta a beteges érzésnek, a gyöngeségnek vagy elnyomorodottságnak nyoma. Örömében kivirágzik arc és ajk, kigyúlad szem, szív és lélek; az egész asszony égi jellé, napba öltöztetett, csillagkoszorús szépséggé válik s feltalálja magát az éneklő erőben. Az öröm e feltételeit sürgeti a szent Szűz bennünk is, mintha csak mondaná: ha örömöt akartok, ne az örömön, hanem az erőn, a testi-lelki egészségen s épségen, a meg nem gyengült harmónián, a tisztaságon s üdeségen kezdjétek. Lehetséges, hogy azért nincs örömötök, mert az öröm ez életföltételeit elhanyagoljátok. Hiába mondogatjuk sokaknak, hogy örüljetek, hiába emlegetjük, hogy Isten is azt akarja s

hogy szent Pál folytonos örömre buzdít; az ilyeneknek először azt kell a lelkére kötnünk, hogy éljetek a természet s a kegyelem törvényei szerint, gyógyuljatok, erősödjetek, teremtsetek rendet, okos életrendet testi s lelki világotokban s meg fogjátok tapasztalni, hogy örülni is tudtok. A modern ember lelke el van gyöngülve; tele van problémákkal s bizonytalansággal, tele konfliktusokkal s erőltetéssel. Vannak ugyan mély érzései, de a természettől elválasztja a kultúra s Istentől elszigeteli sokféle filozófia. S ha a modern ember katholikus is és hisz is s gyakorolja is vallását, azért a lelkében ott vibrálnak a modern világ problémái s nehézségei s ő is valamiképen dekadens. Ez ellen kell hát küzdenünk; kell az értelmi vagy a kulturális túlzásoknak öntudatára ébrednünk s épen ezekkel szemben erőteljes s élénk közlekedést fönntartanunk az erő s épség két nagy forrásával, Istennel s a természettel. Gyöngék s betegek lettünk, mert e kettőtől elszigetelődtünk; s ugyancsak ismét erősek leszünk s az erőt majd mint örömöt is megérezzük, ha Istennel egyesülve élünk s az erős természet sugallataira s intel-

meire hallgatunk. A szent Szűz bizonyára ily erős, friss lelkű nemzedéket nevel s erre buzdít a szentírás szavaival: «Boldog ember, ki engem hallgat... Aki engem megtalál, életet talál és üdvösséget merít az Úrból... Mindazok, kik engem gyülölnek, szeretik a halált». (Példabesz. 8, 34.).

«Mennyországnak királynéja vigadozzál, Alleluja!»

a) Sokszor látta s élvezte a szent Szűz is a hajnalt s a nap fölkeltét. Őt is környékezte a tavaszi reggel szépsége s bűbája. Milyen szép is az! Isten jön ott felénk s lelkünkbe ömlik a napsugárban s a virágok formáiban s illatában. «Benne élünk»; mintha őt lélegzenők; Őt nézzük, keze vonásait, teremtő remekléseit! Megtapasztalta ezt mind a szent Szűz is; de azon az áldott husvéti reggelen a szent Szűz egy páratlan napkeltet élvezett, melyben Isten már nem a nap aranyos sugaraiban, hanem a föltámadt Krisztus élő szépségében s napsugaras dicsőségében s szerelmi melegében lépett eléje s a bold. szűz Mária ekkor már nem jelekben s tükrözésben, hanem a maga valóságában meglátta a dicsőséges Istent. Istenét és fiát! S Krisztus a szent Szűz szemeibe nézett s szemein át lelkébe s lel-

kének legtitkosabb, legrejtettebb redőibe s kiűzte onnan a bánat s a keserves emlékek utolsó árnyát. Istenem, mily tekintet, mily bepillantás volt ez! Képzeld el a felkelő napot, amint sötét éjszaka után kigyúlad a keleti égen s végtelen sugárkévékben ömlik szét a földön; ilyenkor azokat a sugarakat aranyhúroknak néznők, melyeken megcsendül az élet s a szépség éneke s elhatol berekbe s erdőbe s fölébreszti az alvó természetet. Minden énekel, minden borzong az élet kéjétől s megremeg fűszál s virág s a fáknak lombja. Csupa dal s finom citerahúrok pengése a világ! Ilyenkor ismétlem magamnak szent János szavát: «És hallottam az égből szózatot... Olyan vala az, mint a hárfások hangszeréből jövő hárfazengés». (Apok. 14, 2.) Ahogy énekel a fény, az öröm s az élet, úgy énekelt Krisztus diadala a föltámadás reggelén s gondolom, hogy így énekelt a szent Szűz lelke is; énekelt fiával; énekelt neki egy szebb Magnificat-ot, mint amit régen Zakariás házában hallatott. S ezt az éneket az Ur Jézus magának tartotta meg s nem tette közzé a kinyilatkoztatásban. S úgy gondolom, hogy a legszebb énekeket a szerető s Krisztus-

sal örvendező lelkek csakis Neki, Uruknak s jegyesüknek éneklik s az emberi szívnek legszebb s legtisztább érzései nem kerülnek nyilvánosságra, hanem csakis Istennek szólnak s kizárólag övéi. Illik, hogy a léleknek legyenek ilyen énekei s higyjük el, hogy azok kedvesek az Úrnak s eljön áhitatunk óráiban, hogy meghallgassa azokat.

b) Az Úr Jézus lehajolt édesanyjához, ki előtte térdelt s fölemelte s szivéhez szorította őt s azt súgta neki: Itt vagyok, tied vagyok, örvendj édesanyám! A bold. Szűz pedig egész valójában megremegett, mert érezte, hogy igen, itt van ő, kit egyedül szeretett s kit annyira siratott s itt van, nem mint halandó ember s nem mint szenvedő áldozat, hanem mint föltámadt, dicsőséges Isten fia. Itt van ő, ő az édes, az élő valóság! Ez kell neki, ez kell nekünk! Valóságot akarunk. Valóságot akarunk ismeretünkben; valóságot ideális kincseinkről való meggyőződésünkben, valóságot vallásunkban s nem érjük be látszattal s képzelettel, sem szellős konstrukciókkal s frázisokkal. Isten a végtelen valóság s ő a mi hazánk; ellenben a semmi s az, ami nincs, még ha

látszik is, hogy valami, az az Istenség ellentétje s ott mi sem tartjuk ki. Hiába mondják nekünk, hogy a világ csak tünet és látszat s hogy a tudás is csak szubjektív vetülete lelkünknek; hiába mondják, hogy csak az ember, csak a lélek valóság s a többi mind csak tükrözés; bárki mondja ezt, eszelősnek tartjuk s komolyan szóba sem ereszkedünk vele, mert annyira érezzük, hogy ép az ember s az állítólag világokat vetítő lélek világvalóságot igényel; érezzük, hogy a valóság az ő világa, az ő eleme s hogy betege lesz a kételynek s hogy öngyilkossá válik, ha az igazságban s valóságban kételkedik. Ime, a husvét a diadalmas élet valóságának ünnepe s akkor van igazi husvétunk, ha a föltámadt Krisztust a bold. Szűz szemeivel mint győzelmes, dicsőséges valóságot nézzük s ha örülünk neki. Akkor van igazán husvét a lelkünkben, ha a föltámadt Krisztusra nem mint az élet körforgásának, nem mint a természet ébredésének szimbolumára nézünk, hanem mint az élet Urára, aki úgy támadt föl valósággal, mint ahogy született, élt s meghalt. Ehhez a valóságos Krisztushoz ragaszkodunk; ezt a valóságos

Krisztust bírjuk s ez a nagy valóság váltja ki ajkunkon az egyház énekét: Regina coeli laetare, quia quem meruisti portare, resurrexit... Alleluja!

c) S ezt az éneket visszhangozza végre is a Golgota, a kereszt s a szenvedés; a záróakkord mindenütt ez: örvendezzél, vigadozzál, alleluja! A lélek életét s a vallásosságot is az jellemzi, hogy szenvedés s baj fölött tulsúlyba kerül az öröm érzete. A hit is csak akkor nyugszik meg, ha örvendezni tud, ha igazságaiból az öröm lángjai cikkáznak ki. Minden hitigazságnak a lélekben örömmé kell válnia, kezdve azon, hogy Isten van, hogy Krisztus él, hogy a mienk, hogy velünk van; mindettől lelkünk mint villamos ütésektől megremeg s kigyúllad. S az igazságoknak mély átérzéséből életté válik a vallás, életté, édes, erős boldogsággá. Ennek a reális idealizmusnak megtestesülését látom a szent Szűzben, mikor ott a feltámadt Krisztus keblén pihen. Pihen édesen, de a legnagyobb lelki aktivitásban; pihen, de ez a pihenés nem álmodozás, hanem a legboldogítóbb valósággal való érintkezés; pihen, de ez a pihenés nem édes révedezés, hanem erővel s élettel

való töltekezés. Ily vallásosságra iparkodom én is. Hitem, meggyőződésem nekem is megnyugvás, pihenés vigasz és öröm, de ez érzések azután tettekben s életben nyernek kifejezést. Nem lettem én általuk álmodozó s beteges lélekké, mely a világból elvonul s csendes passzivitás kuckójában szövi irreális életének pókhálózatait; dehogy is; épen ellenkezőleg, a meggyőződés s az öröm friss, erős életrevalóságot váltott ki bennem s nagy bizalommal s bátorsággal eltöltve állít a gyakorlati élet problémái elé. Ezek szorgalmas s bízó oldozgatása által akarom bebizonyítani azt, hogy a hit Isten lelke s ereje bennem is. A szent Szűzet köszöntő husvéti ének, a «Regina coeli laetare» ez úton lesz életem s gyakorlati kereszténységem motívuma s a zsoltár éneke az én énekem: «Örvendezzetek az Urnak ég és föld; mondjatok dicséretet az ő nevének; tegyétek dicsőségessé dicséretét». (Zsolt. 65, 6.) Dicsérete pedig akkor lesz dicsőségessé, ha azt nem csak szó és ének, hanem gyakorlat és élet hirdeti. Legyen életem az Isten zsoltára; akkor lesz dicsőségessé dicsérete.

«Fölvétetett Mária a mennybe, örvendeznek az angyalok.»

a) Legillatosabb a rét, mikor kaszálják; a «Titkos értelmű rózsa» pedig akkor volt legillatosabb, mikor letörte az Úr; eltelt illatával és bájával a föld és mi mindnyájan ittasak lettünk tőle. Ma szakadt ki a legszebb lélek a földről az égbe, kiesett a világ gyöngye az Isten ölébe. — Halála nem volt gyötrelem, sem rettegés. Mi görcsösen kapaszkodunk az élethez és félünk a jövendőtől; ellenben a szent Szűz halála az ő szive vágya; nincs mitől félnie. Halála nem sötét kapu, hanem diadalív; sírja nem örvény, hanem virágos rét; ő megy haza igazán és Isten csókolja el lelkét, «in osculo Domini». Iparkodjunk a földön járva Istenhez hasonulni, kegyelmét növelni; így egyre feléje tartunk s a halál nem rémít majd.

b) A szent Szűz a legszebb halott; nincs benne romlás. Jézus akarta így; akarta, hogy amint neki dicsőséges, úgy

anyjának virágos sírja legyen; amint neki föltámadása volt harmadnapon, úgy anyjának is legyen; amint neki mennybemenetele, úgy anyjának mennybefölvétele legyen. Szép halott, «frigyszekrény». Nem rothad; a szeplőtelen test külön gondviselés alatt áll; a fölséges lélek laka nem lesz porrá. — Ime, hogy kell testet nevelni és nemesíteni! Csakis lélekkel, a fegyelem s a szépség lelkével!

c) Dicsőséges lelkétől átszellemült teste s elváltozott szinében; arca ragyogott mint az angyal arca; a szeplőtelen leánynak szépsége s az istenanyának bája párosult a megdicsőült királyné fölségével. Nincs koszorúja, nincs koronája; koszorú és korona szépséget kölcsönöz, de a szent Szűzből maga a szépség sugárzott, ő az Isten legszebb remeke. — Jézus jön érte; ő mondta: ismét eljövök és elviszlek; viszi anyját. Mihály az «erős asszonyt», Gábor a «malaszttal teljest» üdvözli; az angyalok pedig csodálva kérdik: ki az, aki fölkel s emelkedik, mint a hasadó hajnal? Ah, ez bevonulás! Mily trón és hatalom lett osztályrésze! Mennyországunk első csillaga a dicsőséges asszony!

TARTALOM.

	Oldal
A szent Szűz egyénisége	3
A szent Szűz pszihológiája	7
A szent Szűz arca	12
Az érintetlen szépség	17
Csak egy van...	20
Hogy' szereti Isten a szent Szüzet?	23
Immaculata	25
Nagy jel tünék fel az égen...	29
A szent Szűz születése napja	31
Mária neve	33
A szent Szűz bemutatása a templomban	36
Eljegyzés	39
Szent József szerepe a szent Szűz életében	47
Az angyali üdvözlet. I.	52
Az angyali üdvözlet. II.	57
«Miképen leszen az, holott férfiút nem ismerek?»	62
Sarlós Boldogasszony	70
«Boldog vagy, aki hittél»	81
Magnificat	88
A szent Szűz karácsonya	96

Oldal

A szép szeretet anyja ... 99
Isten anyja ... 107
Krisztus anyja ... 115
Üdvözítőnk anyja ... 122
Mint lép elénk a bold. Szűz a bethlehemi barlangból? ... 130
Mária bemutatja Jézust ... 137
Mária keresi Jézust ... 145
Názárethi csendélet ... 152
Mária a kánai menyegzőn ... 158
A fájdalmas Anya. I. ... 162
A fájdalmas Anya. II. ... 168
A szent Szűz husvétje ... 174
«Mennyországnak királynéja vigadozzál, Alleluja!» ... 181
«Fölvétetett Mária a mennybe, örvendeznek az angyalok.» ... 187

PROHÁSZKA OTTOKÁR:

Szentlélek hárfája

Imakönyv vászonkötésben. P 6.50

Konferencia-beszédek

A lelkigyakorlatok jegyzetei. Fűzve P 1.20

Keresztút

Vászonkötésben P 2.—

Dr. PIUS PARSCH:

Üdvösség éve

Fordították: **dr. Halamka Gyula, dr. Bátky Miklós, dr. Szamek József**

I. kötet: **Karácsonyi ünnepkör**
Kötve P 6.–

II. kötet: **A húsvéti idő**
Kötve P 7.—

III. kötet: **A pünkösd utáni idő**
Kötve P 7.–

Dr. PIUS PARSCH:

A szentmise magyarázata

Fordította: **Szunyogh X. Ferenc**
Fűzve P 4.80, kötve P 6.–